

Naročnina

Dnevna zbirka

za kraljevino Jugoslavijo
mesечно 45 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
izstop, peti-vidna
mali oglašaji po 150
in 20, večji oglašaji
nad 45 mm v širini
po 2 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. pr. večjem g.
naročniku popust
Izide ob 4. zjuri
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, nebrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ulici št. 6 v Ljubljani
za inzerate, Solajeva št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Ob 40 letnici našega
de avskega zavarovanja

Napredek in svoboda sta bila idola zadnjega stoletja, od katerih si je človeštvo obetalo nebesa na zemlji. Zgodilo se je drugače. Vedno intenzivnejše uvajanje strojev v produkcijo je rodilo armade delavcev, katerih socialni položaj je postal v kljub vsemu napredku in vsej svobodi v mnogem pogledu bednejši od socialnega položaja nekdanjih sužnjev in srednjeveških tlačanov. Nekdanji gospodar je videl v sužnju orodje, katerega je moral vzdrževati in za katerega je moral skrbeti, ker je sicer trpel občutno materijelno škodo, ako mu je suženj onemogel.

Današnji poslodajalec pa nima nobenega materijalnega interesa na zdravju in zadostni preskrbi svojega delavca. Ako delavec onemore, ne trpi radi tega poslodajalec nobene škode, ker lahko dobi izmed brezposelnih takoj drugega, kateri je pripravljen celo pri manjši plači več delati kot prvi. Tudi osebni stik med gospodarjem in sužnjem je bil mnogokrat prisrčnejši, kakor je med poslodajalcem in delavcem. S sužnjem, kateri se je rodil in kateri je vzrastel v gospodarjevi družini, se je mnogokrat postopalo kot z družinskim članom, kateremu je gospodar iz hvaležnosti dal primerno starostno preskrbo; hlapca Jerneja so pa po 40. letih zveste službe vrgli siromašnega in onemoglega na cesto. Kmet-tlačan ni imel svobode, imel je pa pravico do uživanja pridelkov zemljišča, katerega delavec sploh nima. Bridkosti brezposelnosti so bile sužnju in tlačanu popolnoma neznatne in tuje.

Svoboda, katero je rodil napredek, je bila za večino ljudi samo formalna. Peščica kapitalistov je pod krinko svobode pogodbe, svobode konkurence itd. začela po svoji volji diktirati delovne pogoje delavcem, kateri so bili vsled svojega siromaštva prisiljeni sprejeti vse, samo da dobijo najskromnejša sredstva za najpotrebnejšo vsakdanjo prehrano in preskrbo. Ko je pa delavec obolel, onemogel itd., je izgubil službo in s tem vir vseh svojih dohodkov. Delavec, ki je leta in leta vestno služil človeški družbi, je postal tako brez vsake lastne krivde berač in kot tak navezan na miloščino svojega bližnjega.

Pri takih okoliščinah je človeštvo kmalu zavrglo geslo svobode, katerega ni pomenila svoboda za vse, ampak samo za nekatere, in mesto nje začelo zahtevati enakopravnost in krščansko pravičnost. Vsak delavec je vreden svojega plačila! Delavec, ki vsled bolezni, nesreče, onemoglosti, starosti itd. izgubi svoj zaslužek, ima pravico zahtevati od človeške družbe tudi v času svoje delanemožnosti primerno preskrbo do smrti človeka. Ti nazorji so vodili zakonodajalce, ki so pred 40. leti začeli graditi prvo socialno zavarovanje v naših krajih.

V kako mogočno socialno organizacijo se je tekom desetletij razvil naš delavsko zavarovanje! Na našem slovenskem ozemlju je danes zavarovanih že preko 100.000 delavcev, od teh skoraj tretjina žensk. Okrožni urad v Ljubljani ima v svoji službi 141 zdravnikov, od teh jih je 23 nameščenih v ambulatoriju v Ljubljani, specialistov pa ima urad 14. Lepo se razpreza organizacija tudi po deželi. Urad ima danes že svoje ambulatorije tudi v Mariboru, Celju, Ptuj, Kranju. Posvetovalnice za matere so v Ljubljani, Trzinu in Mariboru. Člani, ki obole na tuberkulozi, odhajajo na Golnik ali Klenovnik, nekateri tudi k morju. Mnogo drugih oddaja urad tudi po toplicah, kakor v Varaždinski, Dolenjske, Cateške ali Krapinske toplice. Urad poseduje tudi že lastno okrevališče »Jadrin« na Rabu, kjer je samo letošnje leto bilo na okrevanju okrog 150 članov.

Kako ogromnega pomena je zavarovanje za delavce, lahko spoznamo že iz dejstva, da je n. pr. samo v letu 1928 obolelo do 40.000 članov in da je povprečno v dnevnem staležu okrog 2200 bolnikov, o katerih urad vodi evidenco.

Seveda so pa tudi stroški za vzdrževanje tako velikega aparata jako visoki. Samo za zdravilišča in kopališča je izdal urad v l. 1928 blizu 3 milijone Din, za bolnišnice do 10 milijonov, za zdravila preko 6 milijonov, na hranarini za obolele delavce je bilo samo l. 1928 izplačanih nad 11 milijonov Din.

To so v resnici ogromne številke. Vendar socialno in kulturno delo delavskega zavarovanja še ni končano. Našem delavstvu manjka še pokojninsko in brezposelno zavarovanje. Pravičnost zahteva, da dobi ne samo uradnik kot duševni delavec, ampak tudi vsak manualni delavec v onemoglosti, starosti in brezposelnosti oskrbo, primerno poklicu, prav tako kakor dobi sedaj skrb ob bolezni in nezgodi. Delavstvo stoji pred reformo svojega socialnega zavarovanja. Vsekakor je potreba, da bo ta reforma dodala dosedanjemu obsegu še pokojninsko in brezposelno zavarovanje. Za delavstvo bo to najkrajši jubilej socialnega zavarovanja!

Papež prvič zapustil vatikansko ozemlje

Rim, 20. decembra. (AA) O svečanem potu papeža v lateransko cerkev, s čemer je papež dejansko prvič zapustil ozemlje vatikanskega mesta in kot prvi papež stopil na teritorij Rima po letu 1870, se doznava te-le podrobnosti.

V notranjem dvorišču lateranske palače so se zbrali pod vodstvom kardinala vikarija vsi kanoniki cerkve in čakali na prihod papeža. Bazilika je bila bleščeče razsvetljena. Stebri so bili odeti v bogate preproge. Lateranski seminaristi in gojenci lombardskega seminarja so bili že ob 5 zjutraj na mestu in so se zbrali v Transektu abside. Ko je papež stopil v cerkev, se je najprvo priklonil v kapelici sv. zakramenta, nakar je sedel na prestol v kapelici Abside, kjer takisto od leta 1870. ni sedel niti en papež. Tu je opravil pripravljene molitve za mašo. Zbor pod vodstvom msgr. Kazimirja je zapel cerkveno himno »Tu es sacerdos magnus«. Papežu sta asistirala pri maši, s katero je proslavil svoj 50 letni mašniški jubilej, kardinal Pompili in msgr. Giordini. Mašo je papež opravil pod papeževim baldahinom. Po končanem sv. opravilu se je papež vrnil v Vatikan z avtomobilom. V njegovem spremstvu je bil guverner vatikanskega mesta. Poveljnik papeževega orožništva, tajni komorniki, papežev vrhovni ceremonijar msgr. Cadia in drugi. Ko se je papež pojavil pred cerkvijo, sta mu bila izročena dva ključa: zlat in srebrn. Pred vstopom v lateransko cerkev si je papež ogledal spominsko ploščo, ki je bila pritrjena na baziliki v spomin današnjega dogodka in ki jo je dal vzdati kapitelj cerkve.

Francija ne bo pristala na pariteto z Italijo

Voja tonaža pomorskih veselil

Pariz, 20. dec. AA. Na včerajšnji seji parlamenta se je razvila razprava o pomorskem proračunu Poročevalec Dumesnil je naglašal, da mora imeti Francija mornarico, ki bo odgovarjala suverenosti in vitalnim interesom Francije ter varnosti njenih kolonij. Vprašanje razorožitve ne dopušča, da bi se zanemarilo vprašanje varnosti na morju. Vprašanje razorožitve je bilo na dnevnem redu najprvo v Zenevi in se bo zdaj razpravljalo v Londonu. Francija pod nikakimi pogoji ne more sprejeti nikake paritete, zlasti ne na škodo svoje varnosti. Ker je bil dosežen med Združenimi državami in Anglijo v vprašanju pomorske razorožitve precejšen sporazum, bo Francija v Londonu malone izolirana. Anglija in Amerika se pač lahko sporazumeta na osnovi paritete, Francija pa mora zaradi svojih prekomorskih posestev in kolonij v severni Afriki vztrajati vprašanje pomorske razorožitve z vprašanjem razorožitve na kopnem. Poročevalec je pozval predsednika vlade Tardieuja, naj bi na konferenci v Londonu ponovil izjavo Francije v Zenevi, ki je zahtevala, da mora biti vsaka

razorožitev realna. Francija ne sme dopustiti, da bi kakršnakoli sila izrabila konferenco v Londonu za pojačanje svoje pozicije na morju. Francija pojde na londonsko konferenco z najboljšo voljo, da bo koristila interesom miru. V tem njenem prizadevanju lahko računa vlada na soglasno podporo parlamenta. Francija ne more pristati na ukinjeanje podmornic. Nato je poročevalec podal pregled sedanje tonaže Francije napram predvojni. Letošnji proračun za mornarico znaša 2,6 milijard, leta 1914 je znašal 631 milijonov zlatih frankov, kar je v sedanji vrednosti 3,2 milijardi. Sedanji proračun je torej manjši kakor je bil leta 1914. Po vojni je Francija potrošila za svojo mornarico 17 milijard. Združene države pa so v istem času izdale 117 milijard, Anglija 92 milijard. Japonska 35 milijard in Italija 15 milijard. Sedanja tonaža Združenih držav znaša v težkih ladjah 660.000 ton, v lahkih 460.000, tonaža Anglije v težkih ladjah 660.000, v lahkih 489.000, tonaža Japonske v težkih ladjah 396.000 in v lahkih 325.000, tonaža Italije v težkih 235.000 in v lahkih 390.000 ton.

Automobilizem spodriva železnice

Prometno ministrstvo sklicuje vsled tega konferenco

Belgrad, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Kakor v drugih državah, tako je tudi po naši državi zlasti pri lokalnih transportnih zvezah postalo zelo aktualno vprašanje konkurence med avtomobilizmom in železnici. Urad za tujski promet, na drugi strani pa ministrstvo za železnice ima sestavljeno natančno statistiko o tem, kako avtomobilizem v gotovih pokrajinah, ne izvzema tudi Slovenijo, izpodriva železniški promet.

Zaradi tega je postalo zelo pereče vprašanje, ali naj se avtomobilizem, ki ga pospešuje urad za tujski promet, še nadalje poveča, ali pa vsaj obdrži v dosedanjem stanju, oziroma kakor zagovarjajo nekateri zastopniki prometnega ministrstva, ukinejo pravice dovoljevanja nadaljnjih koncesij. V tem pogledu zastopa ministrstvo za trgovino in industrijo nasprotno, ministrstvo za promet pa zopet drugačno stališče.

Ker so se javili k temu vprašanju tudi zasebni interesi, neizvzema posameznih velikih občin, je sklenilo prometno ministrstvo, da bo sklicalo za 10. januarja 1930 javno konferenco vseh v poštev prihajajočih činiteljev predvsem gospodarskih, ki naj odločijo v tem, ali naj se avtomobilizem podpira, ali pa naj se bolj forsira promet potnikov po železnicah.

K tej konferenci so povabljeni poleg gospodarskih ministrstev tudi zasebne organizacije, ki so vzele v roke inicijativo, da ne

samo v tujskoprometnih krajih, ampak tudi v dotičnih, kjer ni na razpolago železnice, uvedejo avtomobilski promet. Ker je bilo to vprašanje že večkrat na dnevnem redu, na drugi strani pa nastaja vedno več sporov med posameznimi podjetniki kakor tudi med posameznimi občinami, je sklicanje konference 10. januarja vzbudilo splošen interes in se bodo najbrž javili po belgrajskih in drugih strokovnih in nestrokovnih časopisih mnogi zagovorniki enega kakor drugega sistema.

Otvoritev proge

Kragujevac-Kraljevo

Belgrad, 20. dec. AA. Glasom razpisa direktor državnih železnic v Belgradu št. 629 bo na dan 22. decembra t. l. svečana otvoritev nove proge Kragujevac-Kraljevo glavna postaja. Na ta dan bo krenil iz Belgrada posebni potniški vlak. Najprvo bo vozil do Lapova in od tod do Kraljeva glavna postaja. Za ta vlak bo veljal poseben vozni red. Iz Belgrada bo krenil ob 4.30 in prispel v Kraljevo ob 11. Iz Kraljeva se bo vrnil ob 11.05 in prispel v Belgrad ob 21.15. S tem vlakom bodo odpotovali k otvoritvi te proge ministri prometa inž. Radičević, zastopnik ministra javnih del Nikola Uzunović, ministar prosvete Božo Maksimović in višje osebe ministrstva prometa.

Tudi vrbaška banovina
se pokloni kralju

Zagreb, 20. dec. (Tel. Slov.) Vzporedno z akcijo, ki jo je podvel zagrebški svetnik dr. Ritić za poklonitveno deputacijo Njeg. Vel. kralju, se je pokrenila podobna akcija za poklonitveno deputacijo tudi v Vrbaški banovini. Akcija je začela banjaška občina. Odziv za to deputacijo iz Vrbaške banovine je bil jako velik, tako, da so mnoge vaške občine prijavile 10 delegatov. Prav tako so mnoga društva prijavila svoje delegate, katerih je vsih nad 400. To število je preveliko. Zato bo potrebno, da občine, posebno vaške, znižajo število svojih delegatov, kulturna društva pa da jih sploh ne pošiljajo. Poklonitvena deputacija bo namreč predstavljala samo zastopnike občin. V obče pa še danes ni določen dan odhoda v Belgrad kakor tudi ne program v Belgradu.

Caslitke diplomatskega
zboru sv. očetu

Rim, 20. decembra. O priliki svoje mašniške 50 letnice je sprejel sv. oče v avdienci člane diplomatskega zbora, ki jih je vodil brazilski poslanik g. Azerede, doyen tega zbora. Gosp. Azerede je prečital vdanostno addresso, v kateri se je spominjal, kako so se diplomati prvič zbrali pri papežu, ko so mu prišli izraziti svoje častitke o priliki sprave z Italijo. Topot prihaja diplomatski zbor častitlat sv. očetu za njegov 50 letni mašniški jubilej. V imenu vseh članov zbora, kakor tudi v imenu njihovih vlad in narodov je izrazil g. Azerede sv. očetu najspoštlivejšo vdanost in najtoplejšo željo, da bi ga Bog še dolgo ohranil in blagoslovil zlasti njegovo delo za mir med narodi.

Pij XI. se je v svojem odgovoru zahvalil za častitke diplomatov, poglavarjem in vladam njihovih držav. V nadaljnjem je naglasil važnost sprave z Italijo in izjavil, da so bili to najlepši trenutki njegovega življenja. Ob sklepu je rekel sv. oče, da bo molil za srečo držav, zastopanih na tem zboru, da bi jim Bog dal Kristusov mir v Kristusovem kraljestvu, edini mir, ki je brez nevarnosti in brez strahu.

Papež je nato podelil navzočim svoj blagoslov in jim razdelil jubilejne svetinje.

Pacelli-bodoči drž. tajnik
v Vatikanu?

Rim, 20. decembra. Zelo resni viri za trjujejo, da se bo kardinal državni tajnik Gasparri, ki je s tolikim zgodovinskim uspehom služil dvema papežema, dejansko že v kratkem umaknil s svojega tako odgovornosti polnega mesta. Kakor zagotavljajo isti viri, postane njegov naslednik v vatikanskem državnem tajništvu skoraj gotovo novoimenovani kardinal Pacelli. »Osservatore Romano« naglašja med novoimenovanimi kardinali posebno njegove zasluge in imenuje konkordata z Bavarsko in Prusijo monumentalni deli, s katerimi ostane Pacellijev ime neizbrisno v zgodovini katoliške cerkve.

Belgraiske vesti

Belgrad, 20. decembra.

Generalni direktor za rude inž. Gostiša se mudi v Budimpešti. Ima nalogo, da sklene z madjarsko vlado gotove pogodbe glede prodaje našega premoga.

K novemu invalidskemu zakonu je izšel naknadni zakon v obliki dopolnila. Zato se v ministrstvu za socialno politiko izdelujejo pravilniki k dopolnilnemu zakonu, kjer se v prvi vrsti obravnavajo pokojnine vdov.

Velik mraz je naenkrat nastopil v vsej državi. Po poročilih iz notranjosti države je večeraj in danes ves dan snežilo. Nekateri reke so nakrat zamrzle. V nekaterih krajih je 2-3 stopinje pod ničlo.

Belgrajska centrala Rdečega križa je razposlala vsem šolam oklice, kjer opozarja šolsko dečo, naj po zgledu ameriških otrok zbira dohodke in milodare za tiste, ki so brez varstva.

Glavni prosvetni svet je začel danes v prosvetnem ministrstvu s sejami. Na dnevnem redu je nadaljevanje debate o odobritvi predloženih hrvatskih knjig.

Vrhovnemu zakonodajnemu svetu je predložen v razpravo zakon o univerzah. Kei je stalno na dnevnem redu vprašanje ljubljanske univerze v popolni ali kakršnikoli obliki, vlada zlasti med tukajšnjimi slovenskimi krogii za univerzitetni zakon veliko zanimanje.

Za zboljšanje tiska

Na Češkoslovaškem so pričele razne kulturne organizacije precej energično boj proti slabemu tisku, zlasti proti onemu, ki živi od samih senzacij in špekulacij na instinkte mase. Ta boj proti slabemu tisku je doživel v čeških listih mogočen odmev in brez dvoma bo tudi njegov učinek znaten. Tako je češkoslovaška vlada že napovedala svoje odredbe za zboljšanje tiska. Seveda pa same akademične razprave ne pomagajo, temveč je treba tudi praktično nekaj storiti. In take praktične predloge podajajo »Lidové listy«. Ker so ti predlogi tuji za naše kraje priporočljivi, jih v naslednjem priobčujemo.

Po mnenju glasila čl. ljudske stranke bi se razmere zboljšale, če bi se doseglo zboljšanje v teh točkah:

1. Vesti o tatvinah, vlomih in umorih naj se omeje na kratek popis resničnih dogodkov.
2. Vesti o posilstvih, protinaravnih zločinih, npr. navedenih deliktih in podobno naj bodo dovoljene le v toliko, kolikor to zahteva javni interes, da se lažje izsledijo storilci. (Sedaj pa je šlo časopisno gentlemanstvo tako daleč, da se je s polnim naslovom objavljalo tudi ime posiljene žene!)
3. Prepovedano mora biti časopisno izkoriščanje pod 1. in 2. navedenih primerov, prav tako tudi nekaterih sodnih razprav.
4. Prepovedani naj bodo razni zvodniški inserti, kakor n. pr. temperamentna dama prosi za posojilo in podobno.
5. Ravno tako naj ne bodo dovoljeni inserti porodnih babic-angeljčkaric, inserti lažno-medicinskih knjig, raznih modernih sredstev za babjeverne ljudi in slično. S temi sredstvi bi se čisto gotovo doseglo znatno povišanje nivoja časopisov.

Kriza španske diktature

Po šestih letih najhujše diktature Prima de Rivera, ki je uvedel najstrožjo tiskovno cenzuro in ukinil umogo državljanjske svobode, je naenkrat opaziti, da je njegovo stališče zelo omajano. Koliko časa bo ostal še na viadi, ni mogoče vedeti, a vse kaže, da ne bo več dolgo.

Vsa odločitev je v rokah kralja. In mnoge domneve gredo za tem, da kralja ni volja, da bi neprijateljnost, ki se vedno bolj stopnjuje okrog diktatorja, delil z njimi tudi on. Hoče se torej pravočasno od njega ločiti, kar bi mu gotovo vrnilo vso prejšnjo popularnost.

Cegava bo dediščina Primo de Rivera? Zanimivo so ugotovitve nekaterih poznavalcev španskih političnih razmer, da se tokom šestih let diktature prejšnje politične stranke izgubile skoraj docela vsako politično obilje, ker so pač vse enako sovražno razpoložene proti diktaturi, a večletno strankarsko zatijje jim je vzelo vsak izrazitejši karakter. Edina grupacija strank, ki bo po vsej verjetnosti, bo delitev na monarhistične in republikanske stranke. Baje je republikansko gibanje v letih diktature zelo naraslo.

Po izjavah drugih dosedanjih političnih voditeljev pa sploh ne bo kazalo, da se narodu takoj vrnejo vse svobode, ker bi to mogo voditi do nevarnih prevratov. Novi vladi, ki bo sicer parlamentarna, naj bi zopet stal na čelu general, da se v svrhu mirnega prehoda v normalne razmere zagotovi sodelovanje armade in parlamenta. Politična presenečenja pri vročevrtnih Špancih pa niso izkjučena.

Usoeh židovske agitacije

London, 20. dec. (Tel. »Slov.«) »Times« objavljajo pismo lorda Balfourja, Lloydja Georgea in generala Smutha, ki se kažejo zelo vznemirjene zaradi položaja v Palestini, in sicer kot člani angleškega vojnega kabineta, ki je odgovoren za Balfourjevo deklaracijo. Delo v Palestini, ki ga je prevzela Anglija med vojno, ne napreduje zadovoljivo. Imenovani trije zahtevajo, da se imenuje posebna komisija, ki naj sproži na novo celotno vprašanje palestinskega mandata. Potrebne so znatne spremembe v upravi Palestine. Zahtevana komisija naj da izjavi svoje stališče, kako naj se uredi vprašanje delavskih zaupnikov pri raznih podjetjih, ki jim je to leto podelil mandat, ali se bodo volili novi zaupniki ali ne. Minister dr. Drinkwater je odredil, da se mandat zaupnikom podaljša za celo leto 1930.

Vesti iz Hrvatske

Zagreb, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Jugoslov. nogometna zveza v Zagrebu je na svoji snodni seji sklenila razpustiti dosedanje uprave belgrajske, sarajevske in subotičke nogometne podzveze, ker se te podzveze baje niso držale zvezinih odredb. Za vse tri podzveze so imenovani trije upravitelji, ki bodo upravljali podzveze do obnove zbornice.

Split, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Splitska delavska zbornica je zaprosila ministrstvo za socialno politiko, da izjavi svoje stališče, kako naj se uredi vprašanje delavskih zaupnikov pri raznih podjetjih, ki jim je to leto podelil mandat, ali se bodo volili novi zaupniki ali ne. Minister dr. Drinkwater je odredil, da se mandat zaupnikom podaljša za celo leto 1930.

Banjaluka, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Vsi oddelki banjaluške banske uprave so imeli danes sejo, ki ji je predsedoval ban Milosavljević. Na seji se je sprejel priručnik za prihodnje leto. Izdatki znašajo preko 100 milijon dinarjev.

Zima nastopila nenadoma z veliko silo

Zameti na Hrvatskem — Simplonski vlak obtičal v snegu — Viharji nad Chikago — V Italiji napadajo volkovi automobile

Zagreb, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Veliko neurje s snegom in burjo vlada po vseh hrvatskih krajih včeraj in danes. Zlasti je veliko snega zapadlo v Liki, kjer ga je ponekod že zapadlo nad 1 meter. Železniška uprava s plugi pridno čisti proge, tako da je promet še vedno normalen.

Visok sneg na Bolgarskem

Sofija, 20. dec. AA. Po vsej Bolgarski je zapadel visok sneg. Zlasti ljudi so bili snežni viharji na balkanskih planinah. Promet je bil na več krajih prekinjen. Vlaki prihajajo z zamudami. Vlaki iz Jugoslavije so imeli po dve uri zamude.

Sofija, 20. dec. AA. Brzovlak, ki je snegom krenil proti Jugoslaviji, je ostal v Slivnici zaradi velikih snežnih metežev do polnoči.

Sofija, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Včeraj zvečer je simplonski vlak obtičal v snegu 3 km pred postajo Dragoman. Radi neprestanih snežnih viharjev se je natrpalo snega 5 m visoko, da vlaka niti ni bilo videti iz snega. Da oprstijo vlak, so bile odposlane iz Sofije vojske čete in veliki oddelki železniških delavcev. Ves brzojavni promet na Bolgarskem je že 48 ur ustavljen.

Bukarešta, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Neprestani snežni viharji ovirajo železniški promet. Neka-

teri vlaki so obtičali na progi popolnoma zasneženi. Drugi pa prihajajo z velikimi zamudami. Večji del brzojavnih zvez z deželo in z inozemstvom je prekinjen. Na Črnem morju divjajo hudi viharji, tako da ladje niti ne morejo oditi iz Konstancie niti prispeti v pristanišče. Na obrežju v Konstanzu je morski val vrzel nekoga mornarskega častnika v razpenjeno valovje, kjer je utonil.

Newyork, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Nad Chicagom divja že dva dni silen vihar, kakršnega že ni bilo mnogo let. Neprestani snežni viharji so onemogočili vsak promet. Celo silni ekspresni vlaki iz Newyorka so mogli dospeti v Chicago le z največjim trudom in z velikimi zamudami. Dovož živil je popolnoma ukinjen. Snežna plast je povprečno visoka pol metra, ponekod pa tvori barikade, visoke po 2 metra, tako da je ukinjen tudi ves avtomobilski promet v okolici.

Milan, 20. decembra. (Tel. »Slov.«) V južnih Apeninih so se radi nenadoma nastale hude zime pojavile tolpe volkov, ki prodirajo prav do vasi. Volkovi so napadli poštni avtomobil iz Montezana, volkove so morali preprodit s streljanjem. Pri Cosenzi je radi visokega snega skočil s tira neki vlak. V Neaplju je zamrznilo več oseb.

Pred drugo haaško konferenco

Austrija in Madžarska sprejeli vabilo

Lunaj, 20. decembra. (Tel. »Slov.«) Zvezni kancler dr. Schober je prejel danes povabilo belgijskega ministrskega predsednika Jasparja za udeležbo na haaški zaključni konferenci. V povabilu se navaja, da je v smislu protokola, podpisanega 3. avgusta 1929 v Haagu, in v smislu nadaljnjih del komisije za vzhodne reparacije v Parizu Avstrija poklicana, da se udeleži sestanka v Haagu. Haaška konferenca se bo otvorila 3. ali 6. januarja. Odločitev o dnevu bo izšla vsak čas.

Budimpešta, 20. decembra. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Bethlen je na današnji seji poslanske zbornice izjavil, da je prejel brzojavno povabilo belgijskega ministrskega

predsednika Jasparja, da se udeleži začetkom januarja haaške konference. Radi tega, ker bodo na haaški konferenci zastopali Madžarske ministrski predsednik Bethlen, zunanji minister Valko, finančni minister Weckerle in bivši finančni minister baron Koranyi, je predlagal Bethlen, da se seje poslanske zbornice odloži za nedoločen čas, kar je bilo sprejeto. Cuje se, da bodo parlamentarne počitnice trajale do 22. januarja.

Pariz, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Briand je zahteval po vesteh »Echo de Paris« od Jasparja kot predsednika haaške konference, da skliče konferenco na dan 3. januarja.

Odnosaji med Rusijo in Anglijo vpostavljeni

London, 20. dec. AA. Po sklepu angleškega kralja je valeski princ davi sprejel v prestolni dvorani palače Saint James novega ruskega veleposlanika v Londonu Sołolnikova. Pri tej priliki je Sokolnikov izročil valeskemu princu svoje poverilnice.

London, 20. dec. AA. Nekaj po 11 sta prispeli dve svečani državni kočiji pred hišo,

v kateri stanuje sovjetski veleposlanik v Londonu Sokolnikov. Kočiji sta prepejale novega ruskega veleposlanika na svečani nastopni poset v palačo Saint James, kjer ga je sprejel valeski princ z vsemi predpisanimi častmi. Z današnjim dnem so bili tudi dejansko vzpostavljeni diplomatski odnosaji med Veliko Britanijo in Sovjetsko Unijo.

Ljapčev sprejel Jankoviča

Sofija, 20. dec. AA. Predsednik bolgarske vlade Ljapčev je, danes sprejel predsednika jugoslovanske delegacije dr. Jankoviča. Ljapčev je govoril optimistično o nadaljnjem delu in o uspehih konference, ki se je danes nadaljevala.

Londonski nasvet Bolgarski

London, 20. dec. AA. Diplomatski poročevalec »Daily Telegraph« javlja, da so angleški ministri tokom sestankov z bolgarskim ministrom finance Molovom in bolgarskim ministrom zunanjih zadev Burovom vjudno, a vendar odločno nasvetovali Bolgarski, naj sprejme zahteve držav Male antante in ostalih malih držav, upnic bolgarskih reparacijskih dajatev.

Pred sporazumom med Grško in Bolgarsko?

Sofija, 20. dec. AA. »Zora« priobčuje podrobnosti o razgovoru med bolgarskim kraljem Borisom in grškim vojaškim atašejem Bakarizom. Kralj Boris je dejal, da veruje v skorajšnji popoln sporazum med Grčijo in Bolgarsko, če bosta obe stranki razumni ter pripravljeni na gotove koncesije.

Romunski »jašisti« oproščeni

Bukarešta, 20. dec. AA. Ker je bila prva razsodba v procesu proti tako zvanim romunskim fašistom, ki so poleti poskušali izvesti fantastični državni udar v Bukarešti, razveljavljena, je bila ponovna razprava pred sodiščem v Brašovu. Sodišče je bilo mnenja, da so akcijo izvršili upokojeni oficirji ter skupina delavcev v arzenalu in da je bila popolnoma neresna. Zato so bili vsi obtoženci oproščeni.

Na Daljnem vzhodu

London, 20. dec. AA. Iz Hongkonga poročajo: Kantonske čete držo čvrsto Vučau. Položaj je popolnoma miren in ni nevarnosti za fučje.

London, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Po vestih iz Hongkonga se čete iz Kwangsi hitro umikajo pred nankinškimi četami. Izpraznile so mesto Vučau, ki so ga potem zasledile nankinške čete. Tudi ostala vstalska vojska se umika v pokrajino Kwangsi.

S pičlo večino sprejet rudarski zakon

London, 20. dec. (Tel. »Slov.«) S tem, da se je proslo noč z 281 glasovi proti 273 glasovom v poslanski zbornici sprejel v drugem čitanju rudniški zakon, je Macdonaldova vlada premagala najnevarnejše čeri jesenskega zasedanja in sedaj lahko računa na to, da bo lahko vladala nemoteno do zaključka mornariške razorožitvene konference in do prve predložitve državnega proračuna po Snowdenu. Liberalci pa bodo še lahko dosegli, da se bo po rudniškem zakonu dosegel učinkovit reformski zakon z velikimi pooblastili za vlado in z zadostnim varstvom kontinentov. Kot zadnji govornik opozicije je izjavil Churchill, da predlagani zakon omogoča zvišanje domačih cen premoga in da je vlada na slepo zabredla v zanke, ki so jih nastavili lastniki rudnikov. Macdonald je še enkrat izjavil, da je vlada pripravljena, ta zakon razširiti. Pri glasovanju sta samo dva liberalca glasovala za vlado, šest pa se jih je vzdržalo glasovanja. Listi imenujejo ta rezultat glasovanja Pirovo zmago.

Razbojniške nadloge na Bolgarskem

Sofija, 20. dec. AA. O razbojniški tolpi, ki je bila prijeta v ortakijski okolici, se doznajajo tole podrobnosti:

Policijska oblastna se ugotovila, da so bili člani te tolpe večinoma bivši aktivni orožniki. Vodja razbojnikov je bil Donče Janikijev, bivši policijski narednik. Oblastvom je uspelo, da so prijela skoro vse članke te razbojniške tolpe. Le Janikijev je po vsej priliki pobežnil v Grčijo.

Sofija, 20. dec. AA. Policija nadaljuje zaščitanje devotke Marice, ki so jo pred časom odvedli cigani, in ki so jo kasneje osvobodili. Cigani so jo nato ponovno prijeli in odpeljali. Končno je policija rešila devotko. Na policiji je devotka izjavila, da je ciganska tolpa izvešila velike razbojstve in umorov in da je eigen Petrov sam izvršil v nekem kraju 7 ubojev. Navzlic temu policijska oblastva do zdaj še niso mogla izslediti ciganov in njih voditelja Petrova.

Sovjeti zopet prodirajo

Nanking, 20. dec. AA. Iz Mukdena poročajo, da sovjetske čete prodirajo in da so spet zavzele neka nova mesta v Mandžariji.

Med Francijo in Italijo ni predhodnega sporazuma

Rim, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Po izročitvi italijanskega odgovora Franciji glede mornariškega vprašanja se lahko reče, da med Francijo in Italijo ni prišlo do nobene predpogodbe. Upati pa je, da lahko pride do sporazuma med londonskimi pogajanci. Podlaga za to pa bi bila manj tehnična rešitev glede razmerja obeh brodovij, kakor še enkratni poskus, da se med obema državama doseže politični odgovor, ki bi se v glavnem tical vprašanj v Tunisu in ureditve medsebojnih interesov na Sredozemskem morju. Italija se morda zanaša na to, da bi bila Francija, če bi se čutila v Londonu izolirano, bolj pripravljena, ugoditi italijanskim željam. Da se Italija zanaša na to upanje, izhaja tudi iz tega, da pišejo italijanski listi zmerneje in da so nekoliko opustili svojo dosedanje ostro polemiko proti Franciji.

Ital. posojilo madžarski banki

Rim, 20. dec. AA. Službeno se potrjuje vest, da je Banca Commerciale Italiana dovolila italijansko-madžarski banki v Budimpešti posojilo v znesku 2 milijonov dolarjev. Posojilo je bilo dovoljeno pod nominalnim tečajem in s 7 in pol odstotnimi obrestmi.

Komunisti razstrelili zalogo smodnika

Pariz, 20. decembra. (Tel. »Slov.«) Vojaske oblasti so s prvo eksplozijo smodnika v trdnjavi Toulu dec. 11. novembra smatrale, da se je smodnik sam vnel, ker je bila to še zaloga smodnika, ki ga je poslala Amerika med vojno. Po drugi eksploziji 18. decembra pa se je ugotovilo, da obstoja v letalskem obrambnem polku št. 403, ki je pošiljal straže k municijskim skladiščem, močna komunistična organizacija. Dne 11. novembra je stržil zaloge posebno nevaren komunist, ter se smatra, da so eksplozije povzročili komunisti.

Francoski letalci se ponesrečili?

Pariz, 20. dec. AA. Od francoskih letalcev Lascalla, Reybarda in Faltota, ki so 14. t. m. odleteli s pošto pošiljko v Indokino, ni še vesti. Vlada je odredila pregled terena letalski krogi sodijo, da so se ponesrečili v Tripolitani.

Kotel eksplodiral

Groningen, 20. dec. AA. V tukajšnjem pristanišču je eksplodiral kotel vlačila, stirje mornarji so bili ubiti, več hudo ranjenih. Nakoliko hiš v bližini je bilo porušeno.

Drobne vesti

Newyork, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Pri japonsko-ameriških razgovorih v Washingtonu se je dosegla skupna formula, s katero se je dosegel dogovor o razorožitvenih ciljih obeh držav.

London, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Po vesteh iz Hartuma je prišlo do hudih bojev med angleškimi četami in domačimi vstaji ob gorjem Nilu. Podrobnosti še niso znane.

Budimpešta, 20. dec. AA. Na predlog grofa Bethlena so bile seje parlamenta odložene na nedoločen čas, ker bo več ministrov odšlo na drugo haaško konferenco.

Pariz, 22. decembra. (AA) »Havas« poroča iz Agre v Indiji, da je Le Brix moral opustiti nadaljevanje poleta v Alahabad zaradi slabega vremena. Megla je tako gosta, da je orientacija izključena. Le Brix je doslej preletel 10.500 km v 72 urah.

Pariz, 20. decembra. (Tel. »Slov.«) Bivši predsednik francoske republike Loube, ki je sedaj star 91 let, se je nenadoma prehladil in težko obolel. Radi njegove visoke starosti se je bati katastrofe.

Praga, 20. dec. AA. Listi poročajo, da je vlada sklenila zenačiti stare vpokojence z novimi penzijonisti.

Milan, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Prefekt v Comu je danes popolnoma prepovedal katoliški dnevnik »Ordine« po prvi posavitvi. List vodi neki duhovnik, ki je zaradi svoje odkritosti pri fašistih nepriljubljen.

Moskva, 20. dec. (Tel. »Slov.«) Začetkom januarja se začne v Simferopolu sodna razprava proti katoliškemu patru Grafu iz nemške občine Rosenthal, ker je obdolžen, da je agitiral proti odredbam sovjetskih oblasti, ker je razdeljeval verske spise in kljub prepovedi dajal otrokom verski pouk.

Plemenska živina razdeležena

Belgrad, 20. dec. AA. Poljedelsko ministrstvo je razdelilo plemensko živino, ki jo je bilo nabavilo v inozemstvu. Živina je bila oddana večinoma živinorejskim sekcijam v severnih krajih države z nalogo, da morajo poskrbeti do prihodnjega leta, da bo dovolj plemenske živine za vsa država in da v bodoče ne bo treba več nabavljati plemenske živine iz inozemstva.

Belgrad, 20. dec. AA. Konferenca predstavnikov ministrstev za zunanje zadeve, za trgovino in industrijo in gospodarskih organizacij, ki bi se morala vršiti da razpravlja o predlogu Društva narodov glede razprave o premirju, je bila odložena na mesec januar. Naša vlada bo zato odgovorila Društvu narodov šele meseca januarja.

Dunajska vremenska napoved. Bolj oblačno in višja temperatura. Ponoči pa še zamrzjeno.

Zakon o srbski pravoslavni cerkvi

(Nadaljevanje.)

Srbski pravoslavni cerkvi je v prvem odstavku čl. 2 priznana samostojna uprava njene imovine v mejah tega zakona in bodoče cerkvene ustave. To se nanaša tudi na njene fondne in ustanove (zadružbine). Kateri fondi so tu mišljeni, ni razvidno. Za to samoupravo se bo predpisal poseben postopek, torej se bo odlikovala s svojim lastnim računovodstvom in lastno kontrolo nad cerkvenimi dohodki in izdatki. Omejena je ta široka samouprava zgolj po vrhovnem državnem nadzorstvu in po čl. 2 zakona o glavni kontroli, ki je na zahtevo cerkvenih oblasti ali pa ministra pravde upravičena, da ugotovi, da li so dohodki v istini porabljeni v kritje onih potreb, za katere so bili zahtevani (čl. 2, odstavek 1 in 3).

Duhovno, cerkveno-disciplinsko in cerkvenosodno oblast izvršuje po čl. 4 samo hierarhija.

Posle cerkveno imovinske uprave pa vršijo ob soudeležbi episkopov, svečenstva in naroda posebna samoupravna predstavništva, o katerih bodo potrebni predpisi sprejeti v cerkveno ustavo. Tako pušča zakon odprta vrata za sodelovanje laikov pri sestavljanju cerkvenih proračunov in pri kontroli nad uporabo cerkvenih finančnih sredstev, kakor so jo imeli že doslej v veliki meri v bosansko-hercegovskih eparhijah in v srmsko-karlovški metropoliji.

Zgolj posledica javnopravnega značaja pravoslavne cerkve, njenih delov in njenih oblastev je predpis čl. 6, ki garantira vsem zakonito izdanim odredbam in odlokom na zahtevo pomoči državnih in samoupravnih oblastev in še posebej obvezuje redna sodišča, da nudijo cerkvenim sodnim oblastvom pravno pomoč.

II. Postavljanje patriarha in eparhijskih episkopov.

Srbsko pravoslavno cerkev predstavlja namram državi patriarh ali njegov namestnik, poedine eparhijske (škofije, diocese) pa eparhijski arhijereji (episkopi) ali njih namestniki.

Vsi ti cerkveni dostojanstveniki pridejo na svoj položaj na podlagi izbora, in sicer bo način volitve patriarha določen v posebnem zakonu, način volitve episkopov pa v cerkveni ustavi.

Pred volitvijo sedanjega patriarha Srbske pravoslavne cerkve je bila izdana v Služb. Nov. št. 238 z dne 27. oktobra 1920 posebna uredba o izboru prvega srbskega patriarha upostavljene patriaršije. Ta uredba je izgubila svojo veljavo, čim je bila volitev izvršena in od kralja potrjena. Zato je nova ureditev volilnega postopka nujno potrebna. Da se bo to izvršilo v posebnem zakonu in ne v cerkveni ustavi, je najbrže pripisati sedanjemu političnemu stanju, ki je prehodni; z njim se menja lahko tudi krog volilnih upravičencev, kar zahteva premembo volilnega postopka.¹ Cerkevna ustava pa mora naravno biti preračunana na trajnost in bi sprememba tudi samo enega dela v njej ne bila zaželjena.

Ni dvoma, da bo kakor doslej, izbral eparhijske episkope arhijerejski sabor, t. j. skupščina vseh pravoslavnih episkopov v državi.

Za učinkovitost izbora patriarha in eparhijskih episkopov je potrebna kraljeva potrditev, izdana v obliki ukaza na predlog, ki ga stavi minister pravde v soglasnosti s predsednikom ministrskega sveta (čl. 7 in 8).

Organe, ki bodo zastopali cerkveno-imovinske interese namram državi, bo določila cerkvena ustava (čl. 7 odst. 3).

Nikakega določila ni v zakonu o tem, kako se postavljajo cerkveni organi in eparhijah, ki so v hierarhični odvisnosti od episkopov. Očividno je to pridržano cerkveni ustavi. Gre pred vsem za sodelovanje zastopstva cerkvenih občin pri postavljanju patriarha in eparhijskega svečenstva.

III. Cerkev, šole in verski pouk v njih.

Verski pouk v državnih in privatnih šolah se bo po odredbah dotičnih šolskih zakonov vršil v soglasju s pristojnim cerkvenim oblastvom. Učne načrte za veronauk predpisuje formalno sicer pristojni minister, a pri tem se mora ozirati na predloge arhijerejskega sabora o potrebah verske vzgoje. Za učenike o veronauku je potrebno odobrenje sv. sinoda, stalnega odbora episkopov pod predsedstvom patriarha, drugače pa velja tudi za te knjige zakon o učenikih.

Na državnih osnovnih šolah bodo delili veronauk kvalificirani parohijski svečeniki ali pa posebni veroučitelji (katehete) v smislu zakona o narodnih šolah. Kjer bi po določbah tega zakona ali drugače ne bilo mogoče, da deli pravoslavni veronauk svečenik ali poseben katehet, bodo vršili veronauk pravoslavni učitelji dotične šole.

V vseh narodnih šolah postavlja veroučitelje-svečenike minister prosvete izmed kandidatov, ki so predlagani od pristojne cerkvene oblasti. Veroučitelje na ostalih državnih — srednjih in strokovnih šolah — postavlja pristojni minister izmed kandidatov, ki predložijo potrdilo pristojne cerkvene oblasti o sposobnosti, da predavajo veronauk na srednjih šolah. Te veroučitelje premešča in razrešuje dolžnosti pristojni minister po odredbah šolskih zakonov.

Ta četrti odstavek čl. 17 odgovarja drugemu odstavku § 43 zakona o narodnih šolah. Tudi parohijske svečenike bo postavljali kot veroučitelje minister prosvete, dasi bodo plačani ali od verske občine ali pa od staršev.

Za veroučitelje-svečenike, ki prihajajo v poštev ako roditelji ne žele verskega pouka svoje dece po duhovnikih ni predpisana po-

sebna missio canonica (§ 43 odstavek 1 zakona o narodnih šolah).

Na privatnih šolah postavljajo veroučitelje šolska vodstva po odobrenju pristojnega episkopa.

Cerkvenim oblastvom je priznana pravica, da preklicajo odobritev onih veroučiteljev, ki vrše svoj nalog v nasprotju z načeli pravoslavne vere ali ki po načinu svojega življenja in delovanja ne odgovarjajo dolžnostim veroučitelja. Manjka pa določilo, da mora v takem primeru tudi pristojni minister izvajati posledice po šolskih zakonih. Zadnji odstavek § 43 zakona o narodnih šolah ne daje za to dovoljne garancije.

Čuvanje nad soglasnostjo predavanj na bogoslovnih fakultetah državnih univerz s pravoslavnim verskim učenjem pripada sv. arhijerejskemu sinodu, ki ima v primeru dokazane neskladnosti pri ministru prosvete podvzeti potrebne mere, da se soglasje upostavi. Profesorji in docenti na bogoslovnih fakultetah se izbirajo po zakonu o univerzah, toda pred imenovanjem mora biti njih verska sposobnost po oceni sv. arh. sinoda potrjena (čl. 18).

Cerkveno-autonomne duhovne šole (n. pr. bogoslovja v Sarajevu, Cetinju, Prizrenu in Sr. Karlovcih) stoje pod upravo in nadzorstvom cerkvene oblasti. O ustanavljanju takih zavodov odloča sv. arh. sabor, ki določa tudi učni načrt in razpored predavanj, nasavlja in odstavlja učitelje, vzgojitelje in upravnike. Minister prosvete odobri ustanovitve in učni načrt in izvaja vrhovno nadzorstvo tudi nad temi šolami. Neposredno nadzorstvo nad njimi pa izvaja episkop, v katerega eparhiji se nahajajo. On poroča o njih sv. a. sinodu in mu stavi predloge glede imenovanja in razreševanja osebja (čl. 19).

Glede šolskega vprašanja se v obče lahko reče, da je cerkveno stališče v okviru šolskih zakonov s strani države lojalno upoštevano.

IV. Imovinska in finančna samostojnost srbske pravoslavne cerkve.

Juristično in pravnopolitično so najpomembnejši oni členi zakona, ki se tičejo cerkvene imovinske in finančne samostojnosti.

Po čl. 9 bo krila cerkev svoje potrebe s sledečimi sredstvi:

1. iz dohodkov cerkvenih posestev (dobara) in fondov;
2. iz dohodkov od državne odškodnine (naknade) v smislu čl. 22;
3. iz cerkvenih taks po čl. 12;
4. iz posebnih deležev na dohodkih samostanske in cerkvene imovine;
5. iz državne podpore po čl. 21;
6. iz cerkvenih davščin po čl. 10 in 11.

Pravica razpisovati cerkveni davek pristoja patriaršiji, eparhijam in cerkvenim občinam, je pa samo subsidiarna, ako dohodki, navedeni pod 1—5, za pokritje vseh potrebščin ne bi zadostovali. Pobiral se bo davek v obliki dajate na neposredne davke, ki so v plačilo predpisani pravoslavnim davčnim obvezancem. Sklep na razpis tega davka donesejo organi, ki bodo v to po cerkveni ustavi pooblašeni, za veljavnost pa je potrebna odobritev ministra finance v sporazumu z ministrom pravde izjemni primer, da razpišejo ta davek v bliki največ 10 odstotne doklade v cerkveni ustavi določena zastopništva cerkvenih občin tako, da predstavljajo oni, ki so zanj glasovali. 75 odstotkov davčne moči v občini. Pod tem pogojem zadostuje za veljavnost odobritev sklepa po nadrejeni cerkveni oblasti (čl. 10).

Cerkvene doklade pobirajo državne davčne uprave istočasno z državnimi davki in jih odvajajo tromesečno pristojnim cerkvenim oblastvom (čl. 11). Katera so ta oblastva, v zakonu ni povedano, ne more pa biti dvomljivo, da bodo to v cerkveni ustavi določeni organi cerkveno imovinske samouprave cerkvenih občin, eparhij in patriaršije.

Čl. 12 predvideva posebne takse za službene posle cerkvenih oblastev in u. jerarhijskom i u samopravnom delokrug, ki bodo urejene v posebnem pravilniku, odobrenem od ministra pravde v sporazumu z ministrom finance. Ova se taksa naplačuje u korist srbske Pravoslavne Crkve.

(Dalje.)

Tomo Zupan - devetdesetletnik

Danes praznuje v svojem idiličnem gorenjskem tuskulu devetdesetletnico svojega rojstva markantna osebnost naše politične in kulturne zgodovine ter vzornu slovenski duhovnik — železnomašnik monsignor Tomo Zupan, ena izmed redkih živih prič in kronik, skoro bi rekli vse novejšje slovenske zgodovine.

Ze sam njegov življenjepis, kakor je brez burnih zunanjih dogodkov, nam razgrinja pred očmi vso ono velevažno dobo iz naše preteklosti, v kateri smo se izoblikovali Slovenci iz skromnega kmetiškega ljudstva v samostojno narodno individualnost. Rodil se je naš jubilar 21. decembra 1839 v Smokuču pod Stolom kot sin imovite gorenjske kmetiške korenine, torej v dobi, ko je še živel njegov veliki sorodnik dr. France Prešeren, ko v naši javnosti Bleiweis še niti nastopil ni in ko je držala naš narod še trdno v svojih reakcionarnih pesteh železna policijska roka kneza Metternicha. Ze kot šestletni deček je zapustil mali Tomo udobni očetov dom ter odšel v ljubljanske šole. Tu je bil med najboljšimi učenci in je prebil zrelostni izpit z odličnim uspehom tistega leta, ko je nepozabni koroški rodoljub Anton Janežič še le začel izdajati prvo slovensko literarno revijo »Slovenski Glasnik«, namreč leta 1878. Več let je bil gojenec ljubljanskega Alojzije-
višča, ki ga je vodil tedaj Zupanov najozji rojak, kanonik in poznejši škof dr. I. J. Pogačar. Po maturi je vstopil v bogoslovje in pol dne 14. sušca 1863 v domači brezniški župni cerkvi svojo novo mašo. To se je zgodilo torej še v časih, ko se je v Avstriji bil večletni boj med centralistično in federativno ureditvijo države. Zmagal je centralizem, ki je položil državni smrtno kal in tedaj je bil Zupan že profesor veronauka v Kranju, kjer je poučeval tudi slovenščino. Tu je ostal polnih 16 let in se vrnil v Ljubljano šele jeseni leta 1879, ko je prevzel avstrijsko državno krmilo grof Taaffe, la reši Avstrijo propada, do katerega je je privedel brezobzirni centralizem nemških liberalcev, ki je kratil tudi nam Slovincem najelementarnejše narodne pravice.

Ljubljanska leta so nam šele ustvarila Tomo Zupana, kakršnega se spominjamo danes z vso hvalečnostjo in spoštovanjem, to je kot enega najzaslužnejših slovenskih vzgojiteljev. Kot profesor veronauka in slovenščine na ljubljanski gimnaziji je Zupan tekom četrstoletja svojega službovanja na tem zavodu vcepljal tisočim in tisočim mladim sr ljubezen do rodne zemlje in materinega jezika. Znatni del tedanjih profesorjev je bil zvest izvrševalec volje vladajočega protislovenskega duha, ki je vel iz vladnih pisarn. Te so dijaki naravnost sovražili, s tem večjo ljubeznijo so se pa oklenili onih učiteljev, ki so znali navzlic Slovencem sovraženemu duhu in od neprestani nevarnosti za svojo karijero vzgajati v mladih in dovtetnih dijaških dušah ljubezen do tega, kar je v vsakem nepokvarjenem značaju najprvo-
nejšega, to je do lastnega jezika, in naroda. Še lepšo priliko je našel za ta svoj plemeniti vzgojiteljski poklic kot vodja Alojzije-
višča, katerega vodstvo je poveril leta 1881. Zupanu škof Pogačar. Tu je prišel v še neposrednejše in intimnejše stike z mladimi dijaki in lahko rečemo, da je v znatni meri Zupanova zasluga, če se bo blestelo ime ljubljanskega Alojzije-
višča večno v kulturni zgodovini slovenskega naroda. Celo vrsto najodličnejših kulturnih delavcev je namreč vzgojilo Alojzije-
višče našemu narodu in tamošnje »Domače vaje«, ki jih je Zupan s tako ljubeznijo negoval, so bile prva vadnica najzaslužnejšim slovenskim pisateljem. Seme, ki ga je sejal tu in raz gimnazijski kateder veliki idealist Tomo Zupan, je padalo na najplodnejša tla in ogromni vsestranski napredek, ki ga je dosegel naš slovenski narod na prelomu stoletja, je v veliki meri izšel ravno iz teh Zupanovih dijakov. Da bi nam dal Bog še mnogo takih vzgojiteljev!

Najzaslužnejše torišče blagoslovljenega Zupanovega delovanja je nedvomno v vzgojiteljskem poklicu, ni pa to edino. Bil je eden izmed ustanoviteljev in nato skoro četrstoletni predsednik Družbe sv. Cirila in Metoda, ki je rešila na tisoče slovenskih otrok potujčenja, jako intenzivno in uspešno se je udeleževal na nabožno pisateljskem polju in skušal se je

uveljaviti tudi v politični areni. Po enainštirikdesetletnem službovanju je stopil v šolskem letu 1904/5 v zaslužni pokoj in se umaknil v svoj gradiček Okroglo nad Kranjem. Neutrudni starček pa niti tu ni držal križem svojih rok, temveč se je ves posvetil raziskovanju življenja svojega velikega sorodnika Prešerna ter zbral zanj mnogo dragocenega gradiva, ki je deloma že objavljeno, deloma pa ga še hranil jubilar.

Razmeroma čil, zdrav in živahen praznuje zaslužni starček danes na svojem Okroglem redek jubilej — svojo devetdesetletnico. Preživel je, kakor smo že omenili, vso novejšjo zgodovino ljubljenegega mu slovenskega naroda od žalostnih Metternichovih časov, katerih edini sili bot je bila policija, preko bojev za ustvaritev federativne zveze svobodnih avstrijskih narodov, neizbežnega propadanja anarhistične avstrijske stavbe, silnega dviga slovenskega naroda, ki se je izvršil iz lastne notranje narodove sile proti volji vladajočih močev, pa prav do veličastne zmage nezlomljivega osvobodilnega stremljenja leta 1918, in še celo desetletje čez. Naj bi božja Previdnost naklonila velikemu idealistu in rodoljuba še mnogo let zasluženega pokoja!

Mnsg. Tomo Zupan kot duhovnik in človek

Vitam voverat Ecclesiae ac patriae.
Življenje je bil posvetil Cerkvi in domovini.

Ni lahko pisati o monsignoru Tomu Zupanu, ki ga pozna vsa Slovenija. Ako bi ga hvalili nad mero, bi žalili njegovo skromnost. Ako bi ga ne ocenjevali po pravici, bi mu kratili zaslug. Zato se hočemo držati srednje poti in tistega prepričanja, ki je po naši sodbi pravo. Nikakor pa ne smemo prezreti tako redkega jubileja, ki ga je ukačal naš slavljencec 21. decembra, ko obhaja 90 letnico svojega rojstva. Če bi šli molče mimo tega dogodka, bi nam veljale besede: »Narod, ki ne časti svojih zaslužnih mož, jih ni vreden.«

Zupnija Breznica na Gorenjskem nam je dala že več imenitnih osebnosti: veleučnega Matijo Čopa, pesnika-prvaka Franceta Prešerna, ljubljanskega knezoškofa Krištofa Pogačarja in več drugih. Zgodovina bo uvrstila v njih število tudi Tomo Zupana. Takoj po mašniškem posvečenju, ki mu ga je podelil knezoškof Jernej Vidmar 14. marca 1863, so mu določili delokrog med mladino in ta poklic je izvrševal vse svoje življenje. Bil je prefekt in pozneje ravnatelj Alojzije-
višča ter profesor veronauka in slovenščine na ljubljanski gimnaziji. Nekaj let je poučeval tudi v Kranju. Nešteto krat je prehodil pot od Alojzije-
višča na Poljanski cesti do sedanjega Vodnikovega trga, kjer je stalo gimnazijsko poslopje. Neutrjeno je deloval v svojem poklicu ter mladeničem kazal pot h krepostnemu življenju. Kakor je bil sam duhovnik po volji božji in npravnstveno brez madeža, tako je skrbel tudi za lepo vedenje dijakov. Vedno je gledal pred sabo smoter, da bi mladino vzgojil v narod poštenjakov. Zato mu gre velika zasluga kot vzgajatelju. Vztrajno si je prizadeval, da so njegovi učenci znanstveno napredovali. V Alojzije-
višču je vsak večer z gojenici ponavljal to, kar so se morali naučiti do prihodnjega dne. Nereda ni mogel trpeti, koliko manj slabega vedenja. Odločno se je boril zoper surovost, ki se velikokrat pojavlja med mladino. S tem, da jer versko-nravno vzgojil toliko mladine ter cvet naroda v šolski in cerkveni katedri vodil h krščanskemu življenju, ni splovalnil same svoje duhovniške dolžnosti, temveč je kot dober dušni pastir tudi veliko koristil sveti Cerkvi.

O prostih dnevih je rad zahajal na deželo kamor so ga vabili kot slavnostnega govornika. Propovedi je vse lično spisal ter prednašal v mirno in gladko tekočem govoru. Nekaj zvezkov propovedi je izdal tudi v natisk.

Zupanov značaj bi kratko osvetlili z besedami: Prosveta duha in plemenitost srca.

Zelzel je po vedno večji znanosti in popolnosti v vseh strokah. O tem priča njegova knjižnica, ki bi jo primerjal malemu vseučilišču. Nabiral je knjige, kjerkoli je izvedel za nje. Posebno bogato zbirko ima v starih, že redkih slovenskih izdajah. Rad se je bavil tudi s cerkveno umetnostjo, o kateri je marsikaj pisal v »Zgodnji Danici«. Poleg drugih predmetov hrani kot vesten konservator več zgodovinsko važnih spomenikov, ki bi delali čast vsakemu muzeju. Izmed prirodnih znanosti mu je najljubša botanika. Splošno izobrazbo si je razširil s potovanjem po oddaljenih krajih. Kot poseben častilec sv. Cirila in Metoda, katerima je posvečena tudi njegova kapela na Okroglem, je obiskal Velegrad na Moravskem in krajevo Prago, ogledoval razna mesta Nemčije se sprehal po Parizu, počastil apostolska pravca v Rimu in obiskal sv. očeta. Najrajši je seveda hodil po slovenskih pokrajinah. Priliko mu je dajala Ciril-Metodova družba. Kot njen dolgoletni velezaslužni predsednik se je seznanil z vsemi večjimi kraji na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Zelo se je zanimal za koroške Slovence. Posebno sta mu bili pri sreju slovenski šoli v Šentupertu pri Velikovem in Šentjakovu v Rožu. Prehodil je v spremstvu svojega bivšega učenca tudi druge kraje nemške in slovenske Koroške. Ni je skorj doline v Korotanu, kamor bi ne bila stopila njegova noga. Hodil je večinoma peš in si s tem še bolj utrčil zdravje.

Kaj bi zapisali o plemenitosti srca? Plemenit ali blag človek je tisti, ki zahteva, naj-sibo karkoli, od sebe in ne od drugih, tisti, ki pravi: »Rožice so za tebe, trnje za mene.« Naš jubilar se je žrtvoval za druge, zato mu pač ni bila posuta s samimi cveticami. Toda ohranil

Darujte mene!

Vzemite me za sebe in za svoje prijatelje. Imeli boste z menoj mnogo veselja.

Jaz sem božična doza kave Hag, umetno izdeana iz imitacije starega srebra. Ne povdarjam iz napuha svoje posebne prednosti: Ne razbiem se niti pokvarim, po izgledu sem lepa ter se lahko priporočam kot zelo praktična in fina posoda za hranjenje kave, čaja, sladkorja, riža i. t. d. Razen tega vsebujem še 1/4 kg najboljšje in najdragoce-
nejše kave Hag, — za vsakogar priporočljive kofeina proste zrnate kave. Stanem pa vendar samo Din 36.—

Obskrbite se pravočasno, po božiču me bode težko dobiti.

Na razpolago sem Vam v vsaki dobri trgovini kolonijalnega blaga. Ako ne, prosim, pišite na trdrko

Kava Hag d. d., Tomašičeva ulica št. 4, Zagreb.

BOŽIČNA DOZA KAVE HAG

¹ Osebe, ki so bile udeležene na volitvi prvega patriarha v Jugoslaviji so navedene v mojem Cerkv. pravu I. izd., str. 210, kjer je kratko opisan tudi volilni postopek.

Želodec-čreva

čisti ugodno, naglo, brez bolečin

Otroci malo, odrasli veliko žlico.
V lekarnah in drogerijah 1 zavoje Din 4.—

je v vseh viharjih bladno glavo in mirno kri. V njegovem življenju opazujemo umerjenost in samostojnost. Fino vedenje, obleka brez graje, prijetna skladnost v govoru, značilen rokopol, skrbno sestavljen slog, semintja nekoliko težje umljive, toda po vseh pravih slovnicah zgrajene periode: — vse je tipično pri tem izrednem gospodu. Povsem mirnega značaja ne pozna razburjenja ter ohrani mehko besedo tudi takrat, ko bi se bilo drugi v enakem slučaju ne mogel prenehati. Cesar ne razume s pametjo, razume s srcem. S silo ni prepričeval nikogar, ker prihaja dobra stvar s tihiimi koraki. Če je prišel v nasprotje s komurkoli, od dozorelega moža vendar ne moremo zahtevati, da bi vse tako delal kakor delejo drugi. Idealov pa ni izgubil nikdar; blagor mu, da še sedaj živi v njih. Naj se ga hvaležno spominjajo vsi, ki so prešli od njega kako dobroto. In teh ni malo.

Pred nami leži torej knjiga, ki ima prvo stran in še veliko drugih popisanih strani. Nima pa še konca, ki ga tudi ne želimo tako kmalu. Častiti monsieur je še vedno na delu, zakaj on še ni star. Marljiv človek je vedno svež, le nedelavnost se stara.

Črtica, ki smo jo tukaj napisali, ni zgodba iz novejšega časa, temveč iz preteklih desetletij. Kolikor pa je starejša zgodba, toliko je resničnejša. Čas je namreč začetnik resnice, ali — kakor pravi francoska prislovica: — Le temps protege la verité. Kar je novo težko ocenimo, ker še nimamo zbrane gradiva in ne poznamo posledice, ki se nastopile še le po dogodku. Zato mislimo, da je v pričujočih kratkih potezah označena sodba, ki ji tudi poznejša zgodovina ne bo mogla oporekati.

Vam pa, prečastiti monsieur, izraža ob ti slovesni priliki slovenska domovina svojo hvaležnost za vse, kar ste storili in trpeli zanjo. Ako so vam morebiti že Rojenice ob Vaši zibelki v Smokcu na Gorenjskem 21. decembra 1839 prisodile sto let, prosimo še posebej, naj vam dobrotljivi Bog nakloni še eno dekado k devetim, da se Slovenci ne bomo ponašali samo s težo Vaših zaslug, temveč tudi z neobičajno visokim številom Vaših let med nami!

Pod snežno odejo

Ljubljana, 20. decembra.

Skoro točno z nastopom koledarske zime, je nastopila v Ljubljani tudi resnična zima. Snežilo je. Že prej so ljudje, ki so prihajali s hribov in iz posameznih dolin, pripovedovali, da je pri njih že dovolj snega, tako v Selski in Poljanski dolini, okrog Kuma, v cirkski in loški dolini ter seveda po Gorenjskem. Sneg je takorekč oblegel Ljubljano dokler je resni bil zavzel. Že v noči na četrtek in v četrtek sam so padali posamezni kosmiči, ko pa so se danes zjutraj zbudili ljudje, je bilo snega že pod debelo. Tla so bila suha in sneg sam je bil suh, tako, da se je vlegel po vsem mestu kot mehak puh, kolikor pa niso seveda ljudje že šodili. Čez dan je pilala prava kraška burja in odnašala ljudem klobuke, prinašala pa je sproti nove kosmiče krhkega subega snega.

Poročila iz drugih krajev poročajo, da je tam že v četrtek zapadel sneg. Če izvzamemo torej južno Dalmacijo, je v Ljubljani sneg zapadel najzgodnje v vsej državi.

Med Ohridom in Skopljem je zapadlo že toliko snega, da je onemogočen tam vsak avtobusni promet. Bitelj in Ohrid sta odrezana od sveta. Velike težave je sneg povzročil na progi Zaječar—Knjaževac. V Vojvodini je v četrtek zapadlo za pet centimetrov snega.

Pred dnevi je vladalo v Mostarju še prekrasno pomladansko vreme. Predvčeršnjim pa je temperatura naglo padla. Po hribih je zapadel sneg, po dolinah pa je zavladala hula burja. Burja je bila posebno silna v Mostarju, kjer se slabotni ljudje celo niso radi nje upali preko mostov. Neki voz, ki je prevažal pohištvo več uradnikov, je sredi mosta Mujaže Komadine naglo zgubil svoje breme, ker je veter pometal vse pohištvo v Neretvo.

Proga Karlovec—Split, to je liška proga, je v vsej državi menda najbolj izpostavljena snežnim zaprekam. V spominu je še, da je bil lani promet več tednov ustavljen radi snežnih zametov. Komaj pa je sedaj zopet zapadel sneg, zopet poročajo o velikih ovirah, s katerimi se ima boriti ta proga. Snega je zapadlo na postajah 30 do 40 cm, na odprti progi pa do pol metra. Temperatura znaša —3°C. Proget so v sredo še omogočili snežni plugi in železniška uprava trdi, da zaenkrat še ni nevarnosti za promet.

Na progi Belgrad—Zagreb je vladala v sredo ponoči huda burja in so imeli brzovlaki do dve uri zamude.

Usta in grlo

so najlažji pot, po katerem prihajajo bolezenske kapi v naše telo. V zavaru: se bodele najlažje ohraniti ušesna in ušesna in bolezen v grlu, če boste redno rabili „ANACOT“ pastile dr. Wanda. Dobivajo se v vseh lekarnah. Varnost se izdelkov, ki v zadnjem času imitirajo ANACOT-pastile.

Iz zgodovine delav. zavarovanja

Iz vprašanja o razmerju med delodajalcem in delojemalcem, o načinu in trajanju zaposlitve in po zahtevi raznih zaščitnih odredb je nastalo socialno vprašanje, ki je najvažnejše vprašanje današnjega časa.

Ker pa tudi delavstvo ni ostalo blado napram novemu načinu izrabljanja ter je stavljalo svoje zahteve po izboljšanju in zaščiti potom močnih organizacij, so bile razne države prisiljene, da uvedejo zaščito delavstva z zakoni potom prisilnega zavarovanja.

Prvi začetki soc. zavarovanja

v bivši Avstriji se nahajajo v odredbah poselskega reda iz l. 1820. V poselskem redu je bilo odredeno, da se mora gospodar-delodajalec brigati za obolelo družino najmanj 4 tedne.

Z dvorskim dekretom iz l. 1837. je ta odredba določena tudi za tovarnarjo, obrtnike in trgovce, katerim je nalagal zdravljenje njihovih delavcev, pomočnikov in ostalih namočencev.

Rudarski zakon iz l. 1851. ustanavlja »bratovske skladnice«, ki so imele dolžnost brigati se za medsebojno pomoč v bolezni, starosti in onemoglosti.

Obrtni red iz l. 1859. pa ustanavlja podjetniške in zadružne bolniške blaginje.

Z zakonom o družinskih je dovoljeno ustanavljanje dobrovoljnih udruženj, ki bi se imela baviti z medsebojno pomočjo v bolezni, smrti itd. Ta zadružna so se kasneje razvila v razne podpirne blaginje.

Z zakonom 1860 l. se ureja jamstvo za odškodovanje nesreče, ki bi se pripetila na železnici.

Z reformo obrtnega zakona se razširja delokrog podpornih blaginj, odgovornost za odškodnino nastale nesreče pa se ureja za vse poslovne nesreče.

Vse te uredbe in zakoni pa so bili silno malo upoštevani, veljali so le za majhen krog prizadetih in radi tega ne moremo še govoriti v tistih časih o socialnem zavarovanju.

Temelj socialnega zavarovanja sta v naših krajih zakon o nevarnem zavarovanju delavcev 28. dec. 1887 in zakon o bolniškem zavarovanju delavcev 30. marca 1887. Poslej smo mogli govoriti šele o socialnem zavarovanju.

S tem smo dobili pravzaprav 6 tipov bolniških blaginj:

1. Okrajne bolniške blaginje, 2. podjetniške bolniške blaginje, 3. stavbne bolniške blaginje, 4. zadružne bolniške blaginje, 5. društvene bolniške blaginje, 6. bratovske skladnice.

Pozneje so se ustanovile tudi vajeziške bolniške blaginje, katere se pa niso obnesle in so veselo tega kmalu prestale poslovati. Prva Okrajna bolniška blaginja je začela poslovati v Ljubljani dne 1. avgusta 1889 v prostorih v Stari Kresiji v Spitalskih ulicah, oziroma v Medarskih ulicah št. 3 nasproti školji (sedanja Lingarjeva ulica). Število zavarovancev je znašalo 2066 in podjetnikov pa 600.

Nepregledna razcepljenost bolniškega zavarovanja na številne blaginje z maloštevilnim članstvom je dokaz, da se tedaj bolniškemu zavarovanju delavcev še ni polagalo dovolj pozornosti in važnosti. Namen, kateri se je zasledoval s takimi bolniškimi blaginjami, je bil omogočiti eksistenco bolnim delavcem za gotovo dobo (26 tednov) ter preskrbeti jim najpotrebnejšo zdravniško pomoč in zdravlilo.

Novo potrebo

Ta sistem bolniškega zavarovanja je obstojal pri nas do prevrata.

Zahteve, katere so se začele staviti na bolniško zavarovanje, so bile take vrste, da jim stari sistem bolniških blaginj nikakor ni mogel zadovoljiti. V prvi vrsti je bilo treba dati zavarovancu delavcu poleg splošnega zdravljenja tudi še specialno zdravljenje, katerega do tedaj niso nudile bolniške blaginje. Nadalje je bilo treba misliti v družinskih gospodarskih povojnih razmerah na ekonomijo zavarovanja. Glavni namen bolniškega zavarovanja, kakor tudi vsakega drugega zavarovanja ne obstoji v tem, da se obolelemu članu preskrbi potrebna podpora (kurativno zavarovanje), ampak v tem, da se umrlivost zavarovancev zboljša in omeji na minimum (preventivno zavarovanje). Pri tem ima koristi v prvi vrsti delavec, ker v slučaju bolezni nima in ne more imeti dovoljne kompenzije za izgubljeno zdravje in deložnost in v drugi vrsti pa tudi celokupno narodno gospodarstvo, ker preventivno zavarovanje povzroča manjša bremena kakor pa kurativno zavarovanje. Poleg tega je bilo treba misliti na redukcijo upravnih stroškov in celo vrsto drugih prednosti modernega zavarovanja.

Okrožni urad za zavarovanje

Te zahteve so bile povod, da so se začele posamezne bolniške blaginje, katerih je bilo v Sloveniji po prevratu nad 70, spajati v Okrajno bolniško blaginjo za Slovenijo v Ljubljani, katere je prešla na podlagi zakona o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922 z dne 1. julija 1922 v Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Na ta način je dobilo delavstvo močno zavarovalno institucijo, katere je v posameznih mesecih že dosegla in prekoračila 100.000 članov, kar je naravnost ogromna številka, napram številu članov bivših bolniških blaginj. Tako velika institucija je v stanu nuditi članom in njihovim svojem vsako specialno zdravljenje, ki ga zdravniška veda pozna: rentgen, višinsko solnce, pnevmotoraks, fizikalno zdravljenje itd. itd.

Kot posebno in bistveno razliko je treba naglasiti to, da OUZD sluša vsakega bolnika čim temeljitješe izletiti in sicer tudi tedaj, ako tako zdravljenje povzroča večja bremena. V tem cilju se je podaljšala pravica do podpore od 26 na 52 tednov. V tem cilju se prioritarno pošiljajo bolni člani kakor tudi njihovi svoji v bolnice, sanatorije, zdravilišča, kopališča itd. in šele v drugi vrsti se podpirajo bolniki z denarnimi sredstvi (hranarini, porodnina itd., kateri a so tudi večja kot prej) t. j. v slučaju kratkodobnega obolenja, kateri ni nevarno, se daje hranarina, v slučaju daljših in ne-

varnih obolenj pa se pošiljajo člani v zdravilne zavode, kateri hitreje in uspešneje zdravijo. Glavni namen OUZD-a je vsepovsod čimprej usposobiti vsakega bolnika za pridobivanje in ga tako zopet vrniti produktivnemu delu.

Služba soc. zavarovanja

Jasno je, da si je OUZD vesled tega pridobil neprimerno večji vpliv in ugled v javnem življenju. Svoječasno je prevladovalo naziranje in javno mnenje, da so zdravniki, kakor tudi uradni bolniški blaginje manj sposobni in manj vredni, ker samo tisti gre k bolniški blaginji, kateri ni za drugo rabo. Danes ni več tega. Najboljši zdravniki, najboljši specialisti in tudi najboljše uradništvo je prišlo v službo socialnega zavarovanja.

Tudi v slučaju preventivnega zavarovanja je napravil OUZD velik korak naprej. Sistematični pregledi obratov in delavnic, predavanja in slike o preprečevanju obolenj in nezdod so silno zmanjšale nevarnost obolenj in nezdod. Kot konkreten številni primer navedemo samo dejstvo, da je število vsakoletnih smrtnih obratnih nezdod padlo pri nas od 7 na 5 slučajev pri 10.000 zavarovanih.

N zgodno zavarovanje

Naziranje o nevarnem zavarovanju je bilo od vsega začetka pa to danes bistveno različno od nevarov o bolniškem zavarovanju. Odgovornost za škodo, katero povzroči stroj — ki je delodajalecova lastnina — delavcu med delom, se je pripisovala izključno delodajalcu, ako delavec ni namenoma povzročil nezdode. Prvo nezdodno zavarovanje delavcev je obstojalo v tem, da se je naložila podjetniku dolžnost poravnati škodo delavcu, ki je pretrpel obratno nezdodo. Ker pa vsak poslodajalec ne zmoro tako visokih odškov, so bili podjetniki prisiljeni zavarovati delavce, zaposlene pri posebno nevarnih obratih, pri privatnih zavarovalnicah. Kmalu so pa prišli do spoznanja, da je privlatno zavarovanje bodisi za bolezni bodisi za nezdodo predrago. Vesled tega so se ustanovile posebne delavske zavarovalnice zoper nezdode, pri katerih so bili zavarovani samo industrijski delavci, od obrtnih delavcev pa samo tisti, ki so zaposleni pri strojih. Prve delavske zavarovalnice zoper nezdode so začele poslovati 1. nov. 1889. Delavstvo na Kranjskem je bilo zavarovano pri tržaški in delavstvo na Štajerskem pa pri graški delavski zavarovalnici. Prispevki za nezdode so obremenjevali tako kot danes samo delodajalec.

Po prevratu se je ustanovila v Ljubljani »Začasna delavska zavarovalnica zoper nezdode«, katere je po zakonu od 28. dec. 1877 (drž. zak. št. 1 iz 1888) poslovala od 1. julija 1922. S tem datumom se je začelo pri nas izvajati poleg bolniškega tudi nezdodno zavarovanje po citiranem zakonu od 14. maja 1922, kateri pa nudi znatno višje podpore. Tako n. pr. znaša 100% nezdodna renta cel zavarovani zaslužek ponesrečenega delavca, medtem ko je poprej znašala samo 7%.

Kaj nudi bolniško zavarovanje

Pregled o poslovanju Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani

Dne 1. nov. 1929 je bilo pri uradu zavarovanih 60.215 moških in 31.330 žensk, skupno 100.545 članov.

Urad ima v svoji službi 111 zdravnikov; od teh je 23 zdravnikov nameščenih v ambulatoriju v Ljubljani; zdravnikov specialistov ima urad 14. Dnevno se izvrši za člane ca. 270 ordinacijskih ur. Na mesec se predpiše povprečno 20.000 receptov.

Urad ima svoje ambulatorije v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuj in v Kranju. Posvetovalnice za mrtve ima v Ljubljani, Trzinu in v Mariboru. Poleg tega se nudi pri privatnih zdravnikih članom zdravljenje z diatermijo, kremensko svetilko in rentgenom.

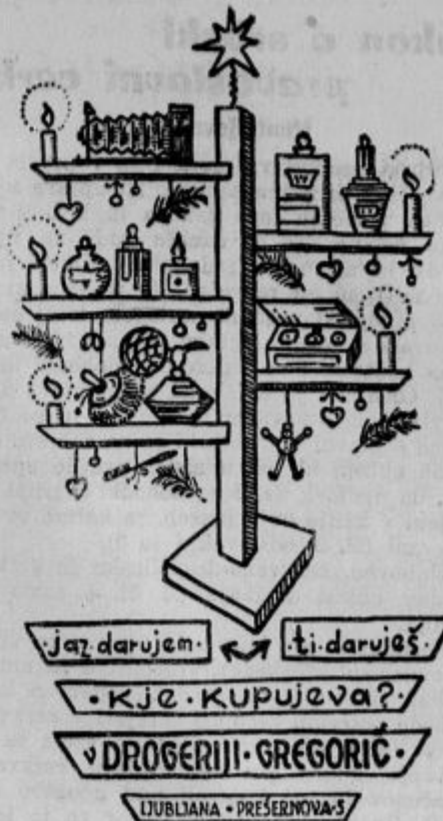
Na tuberkulozi bolne člane je pošiljal urad v sledeča zdravilišča (od 1. januarja 1929 do 31. oktobra 1929): 1. Golnik 91, 2. Klenovnik 84, 3. Brestovca 10, 4. Topolšica 2, 5. Kraljevica 7, 6. Lipik 3.

V toplice je bilo poslanih od 1. jan. 1929 do 31. okt. 1929: 1. Varaždinske toplice 17, 2. Dolenske toplice 10, 3. Cateške toplice 8, 4. Krapinske toplice 7, 5. Splitske toplice 1, 6. Slatina-Radenci 1.

Urad poseduje tudi lastno okrevališče »Jadransko« na Rabu. Upravo okrevališča vodi tuk. urad, ter se sprejemajo vanj člani vseh okrožnih uradov. Tuk. urad je poslal v času od 1. jan. 1929 do 30. okt. 1929 v okrevanje 140 članov. Urad je v l. 1928 izdal za zdravilišča in kopališča 2.959.534,66 dinarjev.

Stroški urada v bolnicah so znašali do 1. nov. 1929 za člane in svojeje Din 4.155.000. V letu 1928. je izdal urad za oskrbo v bolnicah za člane Din 4.571.861,09, za svojeje Din 1.120.320,45.

Za zdravila je izdal urad do 1. nov. 1929 za člane in svojeje Din 2.767.000. V l. 1928. je izdal urad za zdravila, čl. in sv. Din 3.422.697,96.

V l. 1929. je bilo do 1. nov. 1929 izplačanih porodnin: a) na porodnini za člane in svojeje Din 1.715.000, b) na otroški opremi za čl. in sv. Din 1.768.000, c) na babiških honorarjih za čl. in sv. Din 707.000. V letu 1928 je urad izplačal na porodnini za članice Din 1.563.115,30, za svojeje Din 216.517,40. V letu 1929. do 31. okt. 1929 je bilo 875 porodov članic, v istem razdobju pa svojih 2037.

V čistilnem kopališču urada v Ljubljani se je do 31. avg. 1929 kopalo 27.856 oseb.

V letu 1928. je urad izplačal na hranarini Din 11.288.644,54. Do 31. avg. 1929 je urad izplačal na hranarini Din 8.812.546,83. V letu 1928. je obolelo 39.514 članov. Tem obolenjem odgovarja 943.886 podpornih dni. Povprečno je dnevno v stališču 2290 bolnikov.

40 let zavarovan

Ne samo bolniško zavarovanje, tudi zavarovano delavstvo praznuje danes 40 letnico obstoja bolniških blaginj. Eden od zavarovancev je sedaj že 40 let zavarovan. Je to Ivan Fert, pekovski pomočnik v Mengšu. Rodil se je 18. julija 1889 v Ljubljani in pristojno je v Iško vas. Čujno ga, kaj pripoveduje sam o sebi:

»Sem pekovski pomočnik zavarovan sem od prvega dne, ko je zavarovanje stopilo v veljavo, delal se pa že prej. Izučil sem se pri pekovskem mojstru Bončarju v Ljubljani, a učno spravečo, ki datira iz leta 1886 hranim še danes. Pozneje sem služboval pri različnih pekovskih mojstrih v Ljubljani, a sedaj službujem že nad 10 let v Mengšu pri pekovskem mojstru Deželi.

V vsej dolgi 40 letni dobi nisem prejel nobenih denarnih ali bolniških podpor. Kljub naporni nočni pekovski službi sem še dokaj zdrav in vesel in rad plačujem še naprej prispevke, saj vem da so namenjeni dobremu namenu. Plačeval bi jih še 40 let, samo Bog mi dal ljubo zdravje in deložnost za delo.

Iz trboveljskih revir'ev

Trbovlje, 20. dec.

Pretrsljiva novica je krožila v četrtek proti večeru po Trbovljah. Obešla se je 28 letna posestnica in gostilničarka Pavla Bregar, vulgo Podmejska. Žena iz dobre in poštene hiše doma, je prevzela z možem lansko leto zelo zadolženo posestvo. Še bolj sta se pa zadolžila, ko sta bila primorana zidati novo hišo, v kateri je bila gostilna, ker je bila prejšnja po plazovju razruvana. Zraven pa stara pesem: alkohol! To je nesrečno žensko spravilo v nesrečno smrt.

Na sv. večer se nobenemu gostilničarju ne bo izdalo dovoljenje za prekoračenje policijske ure. Istim pa, ki so dovoljenje že dobili, je bilo preklicano. Prav je tako!

Mladenci, rojeni l. 1905 6, 7, 8, 9 in 1910, ki niso pristojni v občino Trbovlje, bi pa radi bili v Trbovljah pri naboru, naj se zgledajo meseca januarja v občinski pisarni pri vojaškem referentu, da vložijo tozadevne prošnje.

Požar v Goričanah

Preska, 19. decembra.

Danes popoldne je pogorelo gospodarsko poslopje, hlev in hiša Andreja Jenka. Goričane št. 23 ravno nasproti tovarne. Vnele so se saje v dimniku pri kotlu za živino. Ker je bilo vetrovno, ni bilo mogoče poslopj obvarovati. Živino in opravo so rešili. Goreti je začelo, ko so ravno domači sedli h kosilu.

Sloan-ov L'iniment
odstranja bolečine

Proti otrdelosti udov

Mala količina »Sloan«-ovega Linimenta (masti), namazana na obolelo mesto, ublažuje bol in pomaga.

Nepotrebno je utiravanje; ta mast se sama vsesa v kožo, ublažuje bolečine pri otrdelih udih, boleznih mišic in živčevia, hladi ori vnetjih in odstranjuje vsako sled otrdelosti in bolečin.

Uporabljajte »Sloan«-ovo mast proti revmatizmu, bolečinam v križu, išijas, bolečinam hrbta, bolečinam distorzije in kontuzije.

Generalni zastopstvo MISKOVIĆ & COMP.
Beograd - Saraevsaa 70

Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah

Zibelka ameriške Slovenije

O naših v Minnesoti

Chicago, 5. decembra.

V zadnjem članku sem na kratko predstavil čitateljem »Slovenec« slovenske podpirne organizacije v Ameriki. V prejšnjih člankih pa sem opisal skromno in na kratko nekatere večje slovenske naselbine. Vse to je potrebovalo ogromnega dela in poštovanja naših ljudi, da se je ustvarilo v dobi, ki šteje 30 do 40 let, torej še pol stoletja ne.

Ameriška Slovenija ima pa še številne svoje naselbine, v katerih živi različno število naših ljudi, v enih več, v drugih manj vse križem od Atlantika do Pacifika, gori od širne Kanade pa do dolin do mehiškega rta. Težko je, če je v 48 državah Združenih držav katera, ki bi ne imela kakšnega našega rojaka v svojih mejah.

V državi Minnesota, državi tisočih jezerov, je tekla zibel Ameriški Sloveniji. V Brockway pri sv. Stefanu v Minnesoti je najstarejša slovenska naselbina. Prvi rojaki so prišli semkaj okrog leta 1835. rodom z Gorenjske od Bleda, Gorij in Dovjega. Začeli so s kmetovanjem in nastala je tam farmarska kolonija. Rojaki so si s trdim delom in ogromnim trpljenjem ustanovili trdne kmetije in postali samostojni neodvisni gospodarji. Tu gospodari zdaj večina druga in v mnogih krajih že tretja generacija. Tudi tretja generacija je še slovensko zavedna, ker na farme amerikanizacija ne pride tako hitro, kakor v mesta. Leta 1871. drugo nedeljo po Veliki noči se je darovala prva sv. maša v leseni iz hlodov postavljeni cerkvi sv. Stefana. Leta 1904. pa so si postavili novo cerkev, ki je stala 25.000 dolarjev. Blagoslovil jo je pok. slovenski škof Jakob Trobec.

Druga najstarejša naselbina v državi Minnesoti bo Tower. Tu so prišli prvi Slovenci okrog leta 1884. Dotedaj se bili tu sami pragozdi. V bližnjem Soudanu, ki se drži Towerja, so otvorili rudnike, kjer je delalo mnogo naših rudarjev. V Towerju in okolici pa so tudi sekali les in ga po jezerih prepeljevali na žage v Tower. Zadnje desetletje je delo v rudniku na Soudan skoro popolnoma prenehalo in naši rudarji so se večinoma izselili v druge kraje.

Zatem pride naselbina Ely. Tu, kakor pripovedujejo naši pionirji, so prišli preko gozdov naši rojaki leta 1887. iz Towerja, s Švedi in Irce. Kmalu se je raznesla vest, da je v tem kraju obilo rude. Kompanija, ki je po okolici lastovala rudnike, je otvorila tudi tu kmalu rudnik in začela se je naselbina. Slovenci imajo tu svojo župnijo sv. Antona. Slovencev bo tu kakih 2100 in so na političnem polju prav močni. Mesto Ely šteje nekaj nad 4000 duš. Mestu je županoval že večkrat Slovenec. Imajo Slovenca za sodnika in več drugih mestnih uradov je v slovenskih rokah.

Največja slovenska naselbina na železnem okrožju v državi Minnesoti bo gotovo Eveleth. Tu bo gotovo kakih 500 slovenskih družin, če ne več. Slovenska naselbina datira iz leta 1894. Rojaki, kakor drugod po okolici železnega okrožja tudi tu povečini delajo v rudnikih, kjer se koplje železna ruda. Slovenci imajo tukaj močno slovensko župnijo sv. Družine.

Zatem pride naselbina Chisholm, tudi močna slovenska naselbina. Slovenci so zaposleni večinoma v rudnikih. Mlajši tu rojeni pa opravljajo tudi razna druga dela. Slovenci imajo tudi močno slovensko župnijo sv. Jožefa.

Za navedenimi naselbinami bo največja naselbina Duluth, ki leži ob Superior jezeru, ki je spojen z michiganskim jezerom in slednji z erijskim jezerom. Tako prihaja železna ruda po progi iz železnega okrožja v Duluthski pomol, tu pa jo nakladajo na parobrode in velike lesene čolne ter jo vozijo po omenjenih jezerih v državo Illinois, Ohio in Pennsylvanijo v toplotnice. Tudi Duluthski Slovenci imajo lastno slovensko župnijo sv. Elizabete.

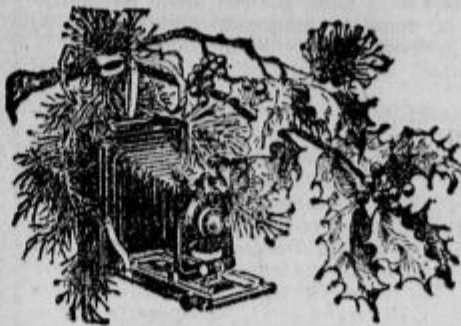
V Minnesoti je še več manjših slovenskih naselbin kot Gilbert, Aurora, Biwabik, Hibbing, Greaney in še nekaj drugih. Slovenske župnije so še v Gilbertu, Biwabiku in Aurori, slednji upravlja en duhovnik. Zadanja leta se je ustanovila župnija tudi v Greaney.

Našega naroda je bilo v Minnesoti okrog leta 1920. od 20.000 do 25.000. Zadnje desetletje se je pa veliko družin izselilo v Milwaukee in Chicago in tudi druge kraje. Vzrok brezposelnosti po rudarskih revirjih radi modernih naprav, vsled česar

rabijo vedno manj navadnih delavcev, kateri so pa prisiljeni v druge kraje za kruhom. Naši rojaki so vključeni v slovenskih podpornih organizacijah in so na društvenem polju zelo aktivni. Posebno veselje gojijo do dramatike, petja in drugega kulturnega gibanja. Na Ely ima svoj glavni stan Jugoslovanska Katoliška Jednota. Zadanja leta so ustanovili tudi Ameriško Jugoslovansko Zvezo, katere namen je skrbeti, da naši ljudje postajajo ameriški državljani in da se disciplinirajo na političnem polju.

V Minnesoti so začeli širiti kulturo med divjimi Indijanci prvi slovenski misijonarji. Bili so to misijonarji: Pire, Lautžar, Čebulj, Buh i. dr. Zgodovina teh mož je znana in zanimiva, veliko so ti slovenski pionirji pretrpeli pri razširjanju kraljestva božjega v novem svetu Ameriki.

Pri razširjanju kulture in civilizacije je naš narod v pokrajini severne Minnesote, kjer se razteza železno okrožje, največ sodeloval. Ko so naši prvaki prihajali v te pokrajine, je bila divjina poraščena s pragozdi. Danes se vijejo po teh krajih železnice, cementirane ceste, po katerih drvijsko danes avtomobili in ogromni avtobusi. Po pokrajini pa so razstresena lepa moderna urejena mesta in vasi. Pred polstoletjem tega še ni bilo. Slovenski žulji so tu sodelovali in ustvarili ogromno delo. Bilo je trpljenja, za katero današnja generacija dosti ne ve. Ko bi pa slovenski grobovi govorili, bi pa svet slišal zanimivo povestnico, kaj je delavni slovenski rod pretrpel, ko je s svojimi rokami in krvavimi žulji soustvarjal to, s čemur se ta del Minnesote lahko ponaša. Koliko nesreč beleži kronika nezdod po minnesotskih rudnikih, zna le Bog, a mnogo Slovencev je zadela usoda nezdode pri nevarnih delih v rudnikih. Koliko vdov in zapuščenih sirot je plakalo za slovenskimi ponesrečenci v rudnikih. Koliko solza se je prelilo za ponesrečenci od najmlajših, ve le Bog. Res so naši ljudje našli po teh krajih kruha, a ta kruh je drago plačan s slovenskimi žulji in slovensko krvjo.

Fotoaparati

to je darilo za staro in mlado!

Drogerija Gregorič
Ljubljana, Prešernova ulica 5

Koledar

Sobota, 21. decembra: Tomaž, apostol. Kvatre, post.

Osebnosti

— Nevarno zbolel je župnik g. Frančišek Magdič v Gornji Sveti Kungoti, ter se priporoča dragim svojim sobratom lavantinske in tržaško-koperske škofije v pobožen »memento«.

— Napredovanje v vojski. Z ukazom od 17. t. m. je imenovan za rez. kapetana I. razreda g. Edo E. Pičman.

Novi grobovi

— Na Polzeli je 19. t. m. umrla ga. Antonija Orešnik, posestnica in gostilničarka, stara 64 let. Pogreb bo danes ob 3 popoldne.

N. p. v m!

Mala kronika

— Pri članku »Zakon o srbski pravoslavni cerkvi, ki ga je spisal univ. prof. dr. R. Kušej, je pomotoma izostal podpis pisatelja, kar s tem popravljamo.

— »Ilustracija« štev. 12. izide danes v soboto in bo popoldne na razpolago v vseh trafikah in knjigarnah. Številka obsega z ovitkom in kazalom za I. letnik 48 strani in je razkošno opremljena. Številki je priložen letak, ki napoveduje gradivo, ki ga ima uredništvo pripravljenega za prihodnje leto. Vsi pesimisti in klevetniki so ukanjeni. »Ilustracija« bo izhajala še naprej v mnogoličnejši in še bolj razkošni opremljeni in s se bogatejšo vsebino kakor v prvem letniku. Opozorjamo vse, ki

lista še ne poznajo, da si list čimprej naroče. Do kler traja zaloga, so na razpolago še vse letošnje številke. Zahtevajte številko na ogled! — Celoletna naročnina 100 Din, posamezne številke 10 Din. — Uprava revije »Ilustracija«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6-1.

— Kazalo k »Ilustriranemu Slovincu« izide tudi letos. Priloženo bo zadnji letošnji ali pa prvi prihodnji letni številki. S tem ustrezemo splošni želji, ki se pojavlja vsako leto.

— Vihar podl požarni stolp. V zagrebški okolici je divjal pred dnevi velik vihar. Trajal je sicer le četrt ure, ali bil je takšen, kakršnega ne pomnijo v tistih krajih. V Samoboru je vihar podl celo stari požarni stolp nad gasilskim domom. Požarni stolp je služil za vaje in za sušenje cevi. Stolp je bil že star in trohnel, sreča pa je bila, da se ni podl na gasilski dom, sicer bi bila škoda še večja.

Božična darila najceneje

Slavko Rus, Dunajska cesta

V nedeljo dopoldne odprto.

— Slovenska podjelnost v Belgradu. Hišo in stavbišče naproti parka Kalimegdana na vogalu Knez Mihajlova vena in Jevremove ulice v Belgradu je kupil od g. Rafajla Amara g. Fran Varšek, mestni stavbenik v Belgradu za 840.000 Din. Kjer namerava prihodnje leto zgraditi štirinadstropno palačo.

— Bobra je ujel. Kje na severnem Norveškem ali v Sibiriji že še ujamejo kakšnega bobra, pa tudi tam jih je bolj malo, toda, da bi se v Jugoslaviji posrečilo komu ujeti bobra, naši lovci ne bodo verjeli. In vendar se je to posrečilo baje pazniku lovskega revirja ob prekopu pri Vrbsu v Vojvodini. Bobra je ujel v svojo mrežo. V prekop se od takaj odpadki tovarne za konopljo in je voda zastupljena. Bobra zato pod vodo ni mogel rabiti svojih zob, da bi pregrizel mrežo in se je zadržal. Redka žival je popolnoma doraščena in tehtala nad 16 kg. Srečni ribič je dobil za bobrov kožuh 600 dinarjev, pa se že kesa, da ga je prepoceni prodal Lovski paznik trdi, da je ob prekopu še več bobrov. Seveda, če so res bobri.

— Skrivnost uradnice Kollerjeve pojasnjena. Pred dnevi smo poročali, da je iz Novega Sada izginila blaginjičarka telefonske centrale Hermina Koller, z njo pa je izginilo 46.000 Din. Ker je bila že petnajst let v službi in je pogoste imela še večje zneske v rokah, so mislili, da je postala najbrže žrtev zločina in da ni poverila denarja. Hermino so pozneje našli. Blodila je dva dni po vinogradih, nato pa se smrtno bolna ter vsa sestrada zalekla k svoji teti. O denarju pa je po sta ugotovila, da ga Hermina ni poverila. Ona je samo posameznim trdkam, ki so pozneje propadle, lahkoverno kreditirala večje zneske za telefonske pristojbine. Tako se je primanjkljaj nabral na znesek 46.000 Din. Ni vedela, kako bi ta znesek krila in je v duševni zmedenosti pobegnula iz mesta. Zdravniki upajo da jo ohranijo pri življenju. V mestu pa je uvedena javna zbirka, ki naj nadomesti Hermini manjkajoči znesek, ki ga pogreša le zaradi svoje dobrodušnosti.

— Najlepše in najprimernejše božično ali novoletno darilo našim gospodinjam in kuharicam je brezdvomno »Slovenska kuharica«, spisala S. Felicita Kalinšek. Izšla je že v sedmi predelani in pomnoženi izdaji. Opremljena je z mnogimi slikami in audi vse, kar mora vedeti in znati spretna kuharica. Cena v platno vezani knjigi Din 160. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

— Pod božično drevo kaseto finega srebrnega jedilnega pribora. Zaloga pri F. Cuden, Presernova 1.

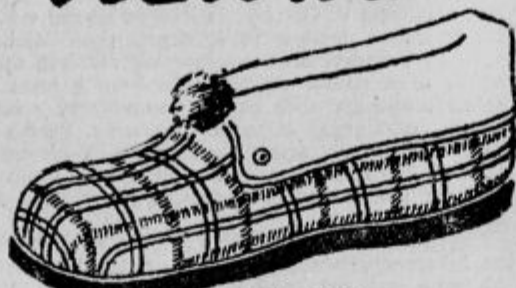
— Gospodinje. Vaše perilo pere, posuši, munga ali lika tovarna Jos Reich

Ko mati god so praznovali kolača vsakemu so dali, in »Buddha« čaja nam nalili, ki so z malinovcem ga osladili.

Tea Import, Ljubljana, Aškerčeva 3.

HUMANIK

Priporočljiva
božična - darila

48-

129-

G. K. Chesterton — Fr. Poljanec:

Grehi princa Saradina

(Koniec.)

»Precej enih reči sem ukradel in dolgem in prijetnem življenju.« je čudni stari gospod mirno odvrnil: »ta obed je pa ena tistih malo reči, ki jih nisem ukradel. Ta obed in ta liha sta slučajno moja last!«

Misel se je zablistala Flambeauju preko lica: »Vi hočete reči,« je začel, »da je poslednja volja princa Saradina — — —«

»Prince Saradin sem jaz,« je rekel stari mož in glasno zvečil oslajen mandelj.

Oče Brown, ki je opazoval tiče tam zunaj, je poskočil, kakor bi bil ustreljen in je vteknil v okno obličje, kot repa blede.

»Vi ste — kaj?« je ponavljal s hreščecim glasom.

»Pavel prince Saradin, a vos ordres.« (na vaše povelje) je častita oseba vlnudno odvrnil in dvignil čašo sherryja (slovito špansko vino iz Heresa). »Tu živim prav mirno, ker sem človek domačnostnega značaja; in iz skromnosti se imenujem gospoda Pavla, da se razločim od mojega nesrečnega brata gospoda Stefanu.« On je pravkar, čujem, umrl — na vrto. Seveda ni moja krivda, če ga sovražniki slede prav na ta kraj. To gre na rovaš obžalovanja vredne nerednosti njegovega življenja. On ni bil domačnosten značaj.«

Pogreznil se je iznova v molk in neprestano strmel v nasprotno steno prav nad sklonjeno in temno glavo ženske. Jasno sta videla rodbinsko podobnost, ki ju je bila strašila v mrliču. Nato so se njegova pleča začela neko-

liko dvigniti in potresati, kakor da ga duši, toda obraz se mu ni izpremenil.

»Za Bogale! je Flambeau po kratkem odmoru kričnil, on se smeje!«

»Pojdiva,« je dejal oče Brown, ki je čisto pobledel. »Odidiva iz te peklenske hiše. Stopiva zopet v pošten čoln.«

Noč se je zgrnila nad grmovje in nad reko, ko sta odrinila od otoka. In v temi sta se vozila po reki nizdol in se grela z dvema debelima smodkama, ki sta žareli kakor dve rdeči ladijski svetilki. Oče Brown je vzel smodko iz ust in dejal:

»Mislim, da vso zgodbo zdaj lahko ugane-te? Na vse zadnje je preprosta zgodba. Nekdo je imel dva sovražnika. Bil je moder. In tako je odkril, da sta dva sovražnika boljša kakor eden.«

»Tega pa ne sledim,« je Flambeau odgovoril.

»O, to je zares preprosto,« mu je prijatelj odvrnil. »Preprosto, dasi vse kaj drugega kakor nedolžno. Nabeden Saradinov ni bil nič vreden; toda starejši, Pavel, je bil te vrste nič-vrednej, ki se dvigne na vrh, mlajši pa, Stefan, je bil te vrste, ki potone na dno. Ta umazani častnik se je od berača pogreznil do izsiljevalca. In nekega grdega dne je princa, svojega brata, dobil v oblast, Stefan je bratu dobesedno vrgel vrv za vrat. Kakorkoli je odkril resnico v tisti sicilski zgodbi in je mogel dokazati, da je Pavel starega Antonellija v hribih umoril. Stefan je deset let izsiljeval od brata težke denarje, da je molčal, dokler celo prinčevu si-jajno premoženje ni začelo nekoliko neumno zinjati.

Toda prince Saradin je nosil še drugo bre-

me razen krvosesa — brata. Vedel je, da je Antonellijev sin, ki je bil za časa umora še čisto otrok, bil vzgojen v divji sicilski zvestobi, in da je živel samo za to, da svojega očeta maščuje, ne z vislicami (saj ni imel Stefanovega zakonitega dokaza), ampak s starimi zakoni »vendette« (krvne osvete). Dečko se je v orožju izuril do smrtonosne popolnosti, in za časa, ko je toliko dorastel, da ga je mogel rabiti, je princ Pavel Saradin, kot so družabne listine govorile, začel potovati. Dejstvo je, da je začel za svoje življenje bežati in kakor preganjan zločinec pohajati iz kraja v kraj; toda z neusmiljenim človekom za petami. To je bil princ Pavla položaj, prav po vsem nič prijeten. Čim več denarja je izdal, da se je spretno izmikal Antonelliju, tem manj ga je imel, da je usta mašil Stefanu. Čim več ga je dal, da je potolažil Stefanu, tem manj verjetnosti je bilo, da navsezadnje le uide Antonelliju. Tako je bil med obema sovražnikoma. Tedaj se je dogodilo, da se je izkazal velikega moza — kot Napoleon duhovitega.

Namesto, da bi se upiral obema nasprotnikoma, se je nenadoma obema podal. Podal se je, kakor japonski borec in sovražnika sta zgrmela pred njim po tleh. Opustil je beg po svetu, kakor da gre za stavo, in Antonelliju sporočil svoj naslov; nato je izročil vse bratu. Poslal je Stefanu dovolj denarja za izbrano obleko in lagodno potovanje s pismom vred, ki se je robato glasilo: »To je vse, kar mi je ostalo. Izšel si me. Imam še hišico v Norfolku s služabništvom in kletjo, in če od mene še kaj zahtevaš, moraš vzeti to. Pridi in vzemi, če hočeš, v svojo last, jaz pa bom tu živel mirno kot tvoj prijatelj ali upravitelj ali karkoli.«

Vedel je, da Sicilijanece bratov Saradinov nikdar ni videl, izvzemši morda v slikah; vedel je, da sta si vsekakor podobna in imata oba sive, siljaste brade. Nato si je lice obril in čakal. Past je delovala. Nesrečni kapitan je v svoji novi obleki kot prince Saradin zmago-slavno vstopil v hišo in šel Sicilijancu na meč.

Pa se je nekaj zapletlo, to pa človeški naravi na čast. Propale duše, kakor Saradin, se pogosto ustejejo, ker nikdar pri nikomur ne pričakujejo kreposti. Imel je kar za pribito, da bo Italijanov udarec temen, nasilen, tajen, kakor je bil udarec, ki naj bi ga ta maščeval; da bo žrtev zabodena ponoči ali ustreljena izza meje in tako umrla brez besede. Bila je za Pavla težka minuta, ko je Antonellijevo viteštvo predlagalo pravilni dvoboj z vsem morebitnim pojasnjenjem. In prav tedaj sem ga opazil, kako je z divjimi očmi v čolnu odrinil. Golov glav je bežal v odkritem čolnu, preden bi utegnil Antonelli zvedeti, kdo da je.

Toda dasi je bil vznemirjen, vendar ni bil brez upa. Poznal je klateža in poznal pobes-nelega zagrizanca. Bilo je čisto verjetno, da bo klavitizec Stefan jezik držal za zobmi kar zaradi svoje igravske zabave, da zaigra neko vlogo, iz vesolja, da se ugnezdi v svojem novem udobnem stanovanju, iz svojega klateškega zupanja v srečo in zaradi svoje izredne spret-nosti v borenju. Bilo je gotovo, da bo zagri-zen Antonelli držal jezik za zobmi in se dal obesiti, ne da bi o družinskih dogodkih črnil. Pavel se je potikal po reki, dokler ni zaznal, da je bil boj končan. Nato je vzbudil mesto, privedel policijo, videl, kako sta bila prema-gana sovražnika za vselej odstranjena, in sme-joč se sedel k obedu.«

Darila za vsakogar v bogati izbiri!

M. Tičar - Ljubljana

Opozorja se na polnilna PERESA in
SVINCNIKE svetlobo nane znamke
„MONTBLANC“

Ljubljana

Kaj bo danes?

Drama: Utopljenca. Ljudska predstava po
znanih cenah.

Opera: Svanda dudak. Red C.

Kino: Zilkevi v Iraku.

Lekarna: Nočno službo imajo Mr. Leustek,
Resljeva 1 in Mr. Bohinec, Rimska 24.

Zlata maša sv. Očeta

Spomin zlate maše sv. Očeta se bo v vseh
ljubljanških cerkvah praznil tako:

V zvonikih se izobesijo belorumeni pape-
ške zastave. V soboto 21. decembra bo pri
cerkvah v Ljubljani ob 7 zvečer skozi četrt
ure slovesno zvonilo. V nedeljo, 22. decembra,
se opravi v vseh cerkvah prav slovesna sv. ma-
ša s primerno pridigo, po sv. maši se zapoje
»Te Deum« in papeška himna. Pri jutranji
službi božji se ta himna zapoje med mašo. —
V stolnici sv. Nikolaja bo ob pol 10 slavnostna
pridiga, ob 10 pa slovesna pontifikalna škola
sv. maša.

Vsi verniki so v ljudno vabljeni, da so sve-
čane zahvalne službe božje udeležijo.

Služkinje v nedeljo, 22. decembra 1929 ob
p. 13. uri dopoldan v **božičnica**
DELAJSKI ROKOVNICI

Smrečica na Marijinem trgu

Ljubljana, 20. decembra.

Dva delavca sta se večer popoldne ustavila
na Marijinem trgu, za njima pa so prinesli veliko
smreko. Med Presernovim spomenikom in Ljub-
ljanico je bila kmalu izkopana luknja in vanjo so
zasadili smreko. Prišel je še monter, navijal in
pritrjal žice in žarnice na smreko ter svečano za-
trjeval; zvečer bo gorelo.

Božično drevo mesta Ljubljane je to. Name-
njeno je vsem, ki se bojijo ob božiču ne bodo imeli
doma božičnega drevesa, naj jih to razsvetljeno
drevo na javnem trgu spominja praznika miru in
bratstva med ljudmi. Namenjeno je prežbeli in se-
stradali ubožni mladini, ki ne bo imela sedaj ob
božiču drugega, kakor to, da se bo smela ozirati
z ledene ceste v sijajne izlozbe ter v vse tiste, ki
bodo hiteli mimo z zavojčki in darili v rokah. Do-
bro obložen in rešen je.

Pred božičnim drevescem je mala stojnica.
Tam sprejemajo darila za to ubožno mladino. Ljub-
ljančani ne bodo prezrli te stojnice in gotovo bodo
nanosili tja darila za revno mladino. Saj nazadnje;
resničen revež je tisti, ki potrebuje usmiljenja, še
mnogo večji revež pa je tisti, ki bi usmiljenje rad
dell, pa ga ne ve komu. Koliko ljudi je v Ljub-
ljani, ki bi za božič radi komu napravili majhno
veselje, pa nimajo nikogar. Naj se spomnijo zapu-

Gospel soprogi

med drugimi darili še malo steklenico
parfuma — to mora biti za Božic.

DROGERIJA GREGORIČ, LJUBLJANA,
PRESERNOVA 5.

★ Pri odebellosti naravna »Franz-Josef«
grenčica močno pospeši prebavo in napravi
telo vitko. Mnogi profesorji jemljejo »Franz-
Josef« vodo kot celo proti odebellosti srca zelo
dragoceno sredstvo, in sicer zjutraj, opoldne
in zvečer po tretjino kozarca. »Franz-Josef«
grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in
specerijskih trgovinah.

»Smejo se, Bog nas varuje« je dejal Flam-
beau in močno ga je streslo. »Ali dobe take
misli od satana?«

»To misel je dobil od vas.« je odgovoril
duhovni.

»Bog ne daje« je Flambeau zaječal. »Od
mene? Kako to mislite?«

Duhovni je iz žepa potegnil posetnico in
jo dvignil v slabotni svit svoje smodke; bila je
nacečkana z zeleno tinto.

»Ali se spominja, kako vas je na izviren
način povabil?« je prašal, »in, kako se je vaše-
mu zločinskemu junaštvu poklonil? Ta vaša
zvižgala, pravi, da ste enega detektiva napra-
vili, da je prijel drugega. On je vašo zvižgačo
samo posnel. Z obeh strani je imel sovražnika,
pa se obema urno izmuznil in ju pustil, da sta
se spopadla in drug drugega pobila.«

Flambeau je Saradinov listek duhovnemu
brazgali iz rok in ga besno raztrgal na drobne
kosce.

»To so zadnji ostanki te stare črepinje in
ten zoprnih kosti,« je dejal, ko je kosce stres-
nal po temnih in ginečih rečnih valovih; »pa
se ojam, da bodo še ribe zastrupile.«

Zaonji odsvit belega papirja in zelene tinte
je utonil in zatemnel; lahna in prepetajoča,
kakor jutranja larva, je nebes izpremenila in
mesec je za travo tu pobledeval. Molče sta
plula.

»Oče,« je nenadoma dejal Flambeau, »ali
niso bile — mislite — to sanje?«

Duhovni je zmajal z glavo, bodisi iz nesog-
lasja, bodisi iz neizvestnosti, toda ostal je
nem. Vonj po trnoljčkah in po vrtovih je zavel
skoz temo in jima pripovedoval, da se je vžu-
jal v eter; naslednji hip je zazibal njiju čolin
in napel jadro in je nesel dalje doli po vijoli
se reki proti srečnejšim krajem in domovom
nedolžnih ljudi.

šenihi ljubljanskih sirot. Božično drevo na Mariji-
nem trgu naj opozarja ljubljansko prebivalstvo, naj
izkaže svojo dobroto in usmiljenje do mladine.

Mladinski urad mestnega magistrata je izdal
tako okle:

Mladinski urad mestnega magistrata je po-
stavil na Marijinem trgu božično drevo, da opomni
smešane na bedno deca, ki nima tiste sreče, da
bi si razgleda svoje duše doma ob razsvetljenem
božičnem drevesu. Ob drevesu je paviljon, v kate-
rem se sprejemajo prostovolni darovi v de-
nariu, blagu in živilih. Darovi se sprejemajo tudi
v mladinskem uradu mestnega magistrata, soba
št. 43-II vsak delavnik od 9—13. Nad kavarno
Eniona visi velik transparent, ki opozarja občin-
stvo na dobrodelno akcijo mladinskega urada mest-
nega magistrata.

Ljubljančani! Odprite svoja srca in po-
kažite, da vam je bodočnost naše dece velik
zaklad in skrb za to deca sveta dolžnost!

Prve nesreče radi poledice

Ljubljana, 20. decembra.

Mrzlo vreme in burja sta popolnoma zle-
denila tla. Kosmiči snega so sproti pokrivali
ledena tla, vendar so na bolj prometnih ulicah
kaj hitro nastale drče, stalna nevarnost za
premao pazljive pešce. Mladina je bila edina,
ki so ji bile te drče tveč.

Po vseh asfaltnih trotoarjih so se vile dol-
ge, kakor steklo ravne proge, po njih pa se
je zaganjala prešerna mladina, veseleč se, da
je končno le enkrat padlo živo srebro pod
ničlo in da je nastopil čas zimskega sporta.
Ta »sport« je zaenkrat omejen le na ljubljans-
ke ulice. Žal, da ga morajo uganjati tudi taki,
ki mrze poledico na tleh bolj, kakor pa naj-
hujšo bolezen. Nič nenavaden prizor ni bil
včeraj, da so se resni in trezni ljudje čudno
majali po trotoarjih ter iskali ravnotežja na
zdenelih tleh. Toliko nesreč sicer ni bilo
včeraj, kakor lani ob času najhujših poledic,
ko se je v enem samem dnevu ponesrečilo
dvajset ljudi, ali troje nesreč pa le dokazuje,
da je bila včeraj prav resna zadeva.

Med ponesrečenci ni bilo nobenega moške-
ga, temveč same žene. Damski čevlji z visoki-
mi petami so zelo neprimerni za tako »stelo-
vado«, kakršna je bila potrebna, in tudi
damski kostumi so manj primerni za vzdrže-
vanje ravnotežja na ulici.

Prva ponesrečenka je bila Franja Zajc,
uradnica tiskarne Sever et Co. Zjutraj je padla
na poti v službo in si pri padcu zlomila levo
roko, pa tudi se je poškodovala po vsem telesu.
Komaj se je vrnila na svoje stanovanje v Tav-
čarjevi ulici 3. Poklican je bil zdravnik, ki je
ugotovil, da so poškodbe zelo resne in je od-
redil, da naj se Zajcova takoj prepelje v bol-
nišnico.

Druga ponesrečenka je bila trgovka Iva-
na Kušljan. Opoldne se ji je pred hišo,
kjer stanuje, na Karloški cesti št. 15, spo-
drsnilo. Padla je in si zlomila desno nogo v
stegno. Tudi ona je morala v bolnišnico.

Najtežja pa se je poškodovala Helena
Bleiweis, žena podpolkovnika v p. Ravno
krenila je s trotoarja proti hiši, kjer stanuje,
v Dalmatinovi ulici št. 1; ko je na poledici
omahnila. Pri padcu si je zlomila nogo v boku.
Kakor prejšnje dve, je tudi njo prepeljal re-
ševalni avto v bolnišnico.

S temi tremi ponesrečenkami se je pričela
nevarna kronika letošnje zime. Koliko žrtev
bo še zahtevala, kdo ve? Ljudje bodite skrajno
previdni na cestah, hišni posestniki pa: dajte
v lastnem interesu čistiti in posipati zamrle
hodnike pred svojimi poslopiji!

○ Razstava ob 40 letnici socialnega zavo-
vanja, ki jo priredi Okrožni urad za zavarovanje
delavcev, bo odprta v soboto od 14—18 in v ne-
deljo od 8—12. V nedeljo si bo vsakdo lahko ogledal
tudi vse zdravstvene naprave urada (ambulatorije,
röntgen, fizikalno zdravlilišče) v času od 10—12.
Vstop na razstavo in v ambulatorije prost.

○ Zdravstveno predavanje »Bolezni pljuč v
filmu« priredi Okrožni urad za zavarovanje de-
lavcev v dvorani urada v soboto ob 20 zvečer. Pre-
dava röntgenolog g. dr. Hebein Jože. Predavanje
je namenjeno najširšemu krogu občinstva. Vstop
prost.

Vaš parfum milostljiva

krause je, a se boljsga dobiti v drogeriji, »Santitas«,
Dunajska cesta 5, ki ima stalno na zalogi vse
najfinejše znamke.

○ Kidanje snega in snaženje hodnikov.
Mestni magistrat ljubljanski opozarja hišne in zem-
ljiške posestnike, oskrbnike, hišnike in najemnike
hiš, savišče in drugih prostorov, na § 82, cestno-
policijskega reda ljubljanskega, ki vsebuje dolo-
čila glede snaženja hodnikov, kadar zapade sneg.
Glasom predpisov je treba očistiti hodnike in pe-
soti ob posestvih in parcelah nemudoma, ko zapade
sneg, in če vsled tega poiz ali se napravi poledica,
je treba hodnike posuti tudi s peskom, pepelom ali
kako drugo stvarjo. Snaženje in posipanje je treba
izvršiti v širini hodnika ali pešpota. Poleg tega se
morajo očistiti tudi odločni jarki (kadunje) ob hod-
niku, ker se sicer pri tajanju ali zmrzovanju snega
voda ne bi mogla odtekat. Kadar zapade sneg po-
noči ali se napravi poledica, treba je opraviti či-
ščenje in posipanje vsaj do 7 zjutraj. Pri nepresta-
nem sneženju je treba osušiti hodnike itd. večkrat
na dan in jih tako posipati, da ni nevarnosti za
pešce. Z dvorišč se ne sme sneg ali led odkladati
na cesto, temveč ga je izvoziti v Ljubljano ali na
odkazana skladišča. Sneg, ki sam zdrsni ali se po-
meče s steh, morajo hišni posestniki nemudoma ob
svojih troških zvoziti s ceste. Ob južnem vremenu
je hodnike in pešpota po potrebi večkrat na dan
očistiti luž in blata. Prestopke teh določil bo mestni
magistrat kaznoval po cestno-policijskem redu, po-
leg tega pa bo odredil, da se dotično opuščeno ali
nemarno opravljeno delo izvrši na stroške zamud-
nega lastnika hiše.

○ Vreme v Ljubljani. Včeraj je ves dan sne-
žilo. Barometar je kazal 768,5. Temperatura je
burje bila ves dan pod ničlo. Zjutraj —1,8°C, po-
poldne —0,2°C. Burja ni bila več tako huda, kakor
je bila v četrtek, vendar je bilo še vedno več
ko dovolj.

Prodaja

enonadstropne hiše in gostilne v
Moistrani je uklojena.

Jože Jakelj.

OPATIJA Palace Hotel Bellevue

Prijetna zimska klima - Dnevna em-
peratura 15-20°C. - Otvoritev sradi
decembra - Specialna oprema za daljšo
bivanje - Lastna godba - Toplo morske
kopeli v hiši

Maribor

○ Pred ustanovitvijo mestnega kemijskega la-
boratorija. Tekom razvoja mestnega tržnega nad-
zorstva in pa njegove navezanosti na tukajšnje ke-
mijsko preizkuševališče, ki je v poslednjem času pre-
cej zvišalo takse za kemijsko preizkuševanje mleka
in drugih živil, radi česar je mestno tržno nadzor-
stvo, ki ima s preizkuševanjem obilo posla, pre-
cej prizadeto. Radi tega se je veterinarski nadsvetnik
dr. Hinterlechner odločil, da organizira v okviru
mestnega tržnega nadzorstva poseben kemijski la-
boratorij, ki bo služil preizkuševanju mleka in drugih
živil, ki prihajajo na trg. V to svrhu se bo vpora-
bila vsota 100.000 Din, za katero so se v proračunu
za l. 1930 povišale postavke za nepredvidene izdatke.
Z organizacijo omenjenega laboratorija se bodo iz-
datki na račun mestnega tržnega nadzorstva znatno
znižali ter moramo s stališča mestnega gospodar-
stva hvaljevredno iniciativo za ustanovitev omenje-
nega laboratorija najtopleje pozdraviti.

○ Drevi vsi k akademiji, ki se vsi vrši ob 20 uri
v dvorani Prosvetne zveze.

○ Ugodna prilika za pouk v glasbi. Jutri med
9 in 12 se bodo sprejemali novi učenci in glasbeno in
pevsko šolo Katoliške omladine. K vpisu se vabijo
vsi pošteti fantje tudi iz Krčevine in Lajtersberga.

○ Precej živahno je poteklo zborovanje, ki ga
je sklicalo Trgovsko bolnišnico in podporno društvo
v četrtek zvečer v prostorih hotela »Orel«. Zboro-
vanje je imelo nekaj informativen namen sprico
predstojajoče ustanovne skupščine mariborske Mer-
kurjeve podružnice, na katere ustanovitve deluje po-
seben pripravljalni odbor, ki se je bil pred nedav-
nim ustanovil na posebnem informativnem sestanku
zagrebškega Merkurja. Četrtek sestanek je otvoril
bančni uradniški Skaza, predsednik tukajšnje podru-
žnice trg. bolniškega in podpornega društva. Za trgo-
vsko bolnišnico in podporno društvo so govorili
predsednik Pokojniškega zavoda A. Vrtovec, ravna-
telj omenjenega zavoda dr. Sagadin, ravnatelj Trg.
boln. in podp. društva Podgornik, E. Lovšin, V.
Weixel in Pinter; za »Merkur« pa dr. Roman Višpa-
ni in Pelikan. Mnenja glede obeh podpornih dru-
štev so prejškoslej ostala deljena.

○ Iz pohorskih vremenslovnihi postaj. Pri
Mariborski koči je zapadlo snega za 20 cm; tempe-
ratura —5; pri Ruski koči je snega za 25 cm; tempe-
ratura —9; na Klopnem vihu pa je zapadel sneg
35 cm visoko, temperatura —8. Dostop do vseh koč
je zelo lahak, za smuko pa sneg izbozen.

○ Vlomilcem, ki so udrli v pisarniške pro-
store Kifmannovega stavbnega podjetja ter povzro-
čili škodo za pribl. 70.000 Din, je policija že na
sledu. V interesu preiskave se rezultati poizvedb
drže strogo tajno. Komi izvezo, gre v predmetnem
slučaju za večjo vlomilsko tolopo.

○ Popu arizacija letalstva po tukajšnjem Aero-
klubu zelo napreduje ter je odziv občinstva nje-
govemu intenzivnemu propagandnemu delu vse bolj
živahen. To dokazuje med drugim tudi naraščajoče
število dobrotnikov in utemeljiteljev. Kot dobrotnika
sta pristopila k tukajšnjemu Aero-klubu s prispev-
kom 1000 Din veleindustrijalec Tomaž Bata v Zlinu
ter Avgust Zlatič, veletrgovec v Mariboru. Kot utem-
eljtelji s prispevkom po 500 Din pa so pristopili:
O. Heričko, industrijalec; F. Korman, veletrgovec;
M. Usar, veletrgovec; inž. Accetto, stavbenik; A.
Oset, hotelir ter notar I. Asič.

○ Prireditveni utripi. Katoliška omladina pri-
redi jutri ob 17 božičnico z igro »Na betlehemskih
poljanah« v treh dejanjih. — Na Stefanovo ob pol 17
uprizori Ljudski oder v dvorani Prosvetne zveze
Molierovega »Skopuha«. — Na Stefanovo ob 19 pa
priredi Katoliška omladina v društvenih prostorih
priateljske večer.

○ Mariborski smučarji prirede danes in jutri
pod vodstvom V. Goluboviča izlet na Klopni vrh. Če
bo za smuko ugodno, pa še naprej proti Mislinju.

○ V zadevi obeh mariborskih okrajnih samo-
uprav se je podala večeraj v Ljubljano k banu po-
sebna deputacija obeh okrajnih samouprav z nacel-
nikom okrajnega cestnega odbora Fr. Zebota ter
predsednikom gerentskega sosveta dr. Vebetom na
čelu. G. ban inž. Senec je v vsem odobril svojo po-
moč ter pokazal veliko zanimanje za izvršeno delo
obeh okrajnih samouprav.

○ Ze 30 let skoro skrbi društvo »Marijanišče«
za brezposelne služkinje s teni, da jim daje zastoj
ali proti mali oskrbnini hrano in stanovanje. V le-
tošnjem letu se je društvu posrečilo, da je dobilo
primerne prostore v Gregorčičevi ulici št. 18. Jutri
ob 16 se vrši v društvenih prostorih občni zbor,
združen s posvetovaljo zavoda presv. Srca Jezuso-
vemu. Vsi, ki jim je blagor ubogih služkinj pri srcu,
iskreno vabljeni.

○ Pogreb pok. J. Sterna bo danes ob pol 15
iz hiše žalosti, Tattenbachova 20 na franciskansko
pokopališče v Pobrežju. Pokopali ga bodo v rod-
binsko grobnico, ki je prva na novem cerkvenem
pokopališču.

○ Na svinjski sejem je bilo prignanih večeraj
74 svinj; prodanih je bilo 45 svinj. Cene so bile:
mladi prašiči 7—9 tednov 150—200; 3—4 mesece
350—400; 5—7 mesecev 450—500; 8—10 mesecev
550—850; 1 leto 1000—1200; 1 kg žive teže 10 do
1250; 1 kg mrtve teže 17—18 Din.

○ Zimsko in mokro vreme zahteva prvo-
vrstne čevlje. Zahtevajte cenik! KARO, Mari-
bor. Koroška 19

Sodba poslovnega sveta

o Dr. Cernar-
nem Koledar-
ju 1930 s po-
laskava, kakor je ni nihče orisoval, —
Din 3250 s poštno.

Dr. CERNE LJUBLJANA, Miklošičeva 6

Celje

IX. prosvetni večer — preložen. Na
splošno željo posetnikov prosvetnih večerov,
ki bi radi slišali predavanje g. prof. Srečka
Brodarja o izkoptaninah v Potočki zijački, pa
so radi odhoda na božične počitnice ali z dra-
gimi božičnimi posli preobloženi, da se pre-
davanja v ponedeljek ne bi mogli udeležiti, se
bo vršilo napovedano predavanje kasneje, in
sicer najbrž dne 3. februarja — Prv: naslednji
prosvetni večer bo tedaj dne 6. januarja 1930
v obliki Slomškove akademije v Narodnem
domu s predavanjem lavantinskega pomožnega
škola prevz. g. dr. Ivana Tomaržiča.

○ Hvalevredno zanimanje je za jutršnjem
spominjsko svečanost ob 11 letnici smrti Ivana
Cankarja. Gledališka družina Katol. prosvet-
nega društva, ki to svečanost priredi, uprizori
Ivan Cankarjevo dramo »Jakob Ruda«. Jutri
bo blagajna v Narodnem domu odprta od 9 do
12 dopoldne ter od 2 dalje popoldne,

○ Obratovanje v trgovinah na nedeljo
pred Božičem. Srežki gremij trgovcev v Celju
obvešča vse člane, da je ban uprave dravske
banovine dovolil na podstavi čl. 47. ministrske
uredbe z dne 16. aprila 1929, da smejo biti na
nedeljo dne 22. decembra t. l. vse trgovinske
obratovalnice odprte od 8 do 14.

○ Člani Vincencijeve konference sv. Dani-
jela naj se udeležijo jutri cerkvene svečanosti
v župnijski cerkvi ob 7 zjutraj, da na ta način
izkažejo Gospodnjemu društvu, ki z velikim
uspehom vrši dela usmiljenja med celjskimi
rečevji, za 30 letni jubilej hvaležnost in bratsko
vzajemnost.

Cerkveni vestnik

○ Bogoljubje v novi obleki. Za praznike dobe
naročniki prvo stvilko (za leto 1930) bogato ilu-
striranega cerkvenega lista »Bogoljubje«, ki je
ob enem glasilo Marijinih družb. Vsebinska je sle-
deča: Glavni in razprave: Sveti Oče klike. — Pol-
nočnica. (Dr. Fr. Jaklič.) — Božična doba. (Nekaj
liturgičnih misli. — Dr. Jože Pogačnik.) — Božja
beseda. (Dr. Fr. Jerš.) — Krvava golobica. (Andr.
Orehek.) — Katoliška akcija. Laško apostolstvo.
(Alojzij Košmerlj.) — Na cilju: Zgodbe krščanske
matere — življenje mučenške žene. (Janez Pu-
colj.) — Na Marijinih potih: Kakor za ogledalo.
(Janez Langerholz.) — Iz življenja Cerkve: Cer-
kveni razgled po katoliškem svetu, po domovini
— Marijine družine: Življenje in delovanje po
kongregacijah. — Za življenje: Poučni dogodki.
— Razno. — Odgovori. — Dobre knjige. — Na
ovitku: Pratilica, nameni apostolstva — zahvale,
prošnje itd. — V listu je 8 lepih, božičnih slik v
bakrotisku. Vsek naročnik dobi umetniško pri-
logo: Pri sv. Veroniki s Kristusovo glavo.

Vestnik »Dejanja sv. Detinstva Jezusovega«
praznuje tudi svoj zlati jubilej. Poročilo za leto
1929 je dotiskano in na razpolago v trgovini KTD
(Ničman) v Ljubljani — brezplačno. Cenjene gg
poverjenike prosimo, da bi se mimogrede prilične
tam oglašili in prevzeli primerno število izvodov.
Gospodje, ki bi hoteli »D. sv. Detinstva« nanovo
vpeljati, dobe vse potrebščine gratis, istotam.

Iz društvenega življenja

PRVI REDNI OBČNI ZBOR »SLOMŠKOVE
DRUŽBE«.

Dne 28. decembra bo imela Slomškova druž-
ba po triletnem obstoju svoj prvi redni občni
zbor. Vrtil se bo v beli unijski dvorani ob 9
dopoldne. Dnevni red: 1. Otvoritveni pozdravi.
2. Govor prevzvišenega škola dr. Gregorja Rož-
mana. 3. Poročilo odborovih funkcionarjev. 4.
Sprememba pravil. 5. Volitev odbora. 6. Razno-
terosti.

Po triletnem obstoju »Slomškove družbe«
bomo videli, so li bivši člani »Slomškove zve-
ze« še trdni v načelih ali so jih omajale in
zrahljale nove razmere. Sodbo si bomo utv-
rdili po številu udeležencev. Odbor je razmiš-
ljal, kako bi privabil na občni zbor čim več
udeležencev. Nekdo je predlagal primerna va-
bila, kar pa je večina odklonila, češ, da zaved-
ni ne potrebujejo posebnih pisemnih vabil. Za-
dostovala jim bo notica v »Slovenec«. Nekdo
pa je ugovarjal, da vsi nimajo »Slovenca«. Ta-
ke bodo pa obvestili prijatelji, se je glasil od-
borov sklep. V koliko bo to res, bomo videli
na občnem zboru. Mi smo storili svojo dolž-
nost z objavo teh vrstic. Na svidenje 28. decem-
bra na občnem zboru! — Za odbor: Predsed-
nik Š.

○ Ljubljana. Drevi ob 20 vaja celokupnega
zboru. Radi bližnjih nastopov udeležba strogo
obvezna.

Sišenska Prosveta priredi v ponedeljek, dne
23. t. m., ob 8 zvečer v samostanski dvorani vele-
zanimivo predavanje »O mislini«, katero bodo
pojasnjevale številne krasne slike. — Najljub-
nejše vabljeni.

Smartno pri Litiji. Kat. prosvetno društvo v
Smartnem pri Litiji igra v nedeljo 22. decembra
ob 3 popoldne pretresljivo dramo »Žrtve ljubez-
ni«. Predprodaja vstopnic v prodajni E. Deržarja.

Jesenice. Nocoj ob osmih se bo v društve-
nem domu vršil prosvetni večer z raznovrstnim
sporedom. Med drugim se bo tudi odvijal film
»Svetovavalske slavnosti v Pragi«. Ker bodo v
filmu videti tudi lesenčani, vabljeni vsi, da si
ogledate ta lepi film.

V podprilici hotela Miklie sta se pripravila
dva prava lepata lokala, prikladna za društvene
in klubne seje, zborovanja in prireditve kakor tudi
za posamezne zaključne družbe. Centralna kur-
java, elektrika. Lokala sta vselej brezplačno na
razpolago. Rezerviranje se prosil telefonirati na
št. 2737. Izvrstne pijače in znano dobra kuhinja z
najnižjimi cenami.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Začetek ob 20.

Sobota, 21. decembra: UTOPLJENCA. Ljud. pred-
stava pri znanih cenah. Izven.

Nedelja, 22. decembra ob 15. uri: ŽIVLJENJE
JE LEPO. Ljudska predstava pri znanih
cenah. Izven. — Ob 20: NAS GOSPOD
ZUPNIK. Ljudska predstava pri znanih
cenah. Izven.

Ponedeljek, 23. decembra: zaprto.

Torek, 24. decembra: zaprto.

Opera:

Začetek ob pol 20.

Sobota, 21. decembra: SVANDA DUDAK. Red C.
Nedelja, 22. decembra: ERNANI, premijera.
Izven.

Mariborsko gledališče

Sobota, 21. decembra ob 20: RADIKALNA KURA.
Premijera. Operetne cene.

Nedelja, 22. decembra ob 15: MORALA GOSPE
DULSKA. Kuponi. — Ob 20: KROG S KREDO.
Kuponi.

ZA BOŽIČ

Velika izbira damskih plaščev, zelo trpežnih iz
gorkih, v svetlih in temnih barvah, s kožuhovine
od 400 Din naprej, brez kožuhovine od 320 Din
naprej. — Iz najfinejših modnih blagov, svilen
podlaga z vateinom, bogato obšiti s finim krz

Gospodarstvo

IZKAZ O STANJU NARODNE BANKE

z dne 15. decembra 1929. (Vse v milijonih Din, v oklepajih razlika napram izkazu z dne 8. dec. 1929.) Aktivna: kov. podlaga 405,6 (+0,01), tečajna razlika 1410,1 (-0,05), posojila: menična 1254,3, lombardna 2338, skupaj 1488,1 (-19,0); pasiva: bankovci 5554,8 (-173,0), drž. terjatve 224,4 (+91,9), obveznosti: žiro 1282,2, razni računi 102,8, skupaj 1385,0 (+61,0); ostale postavke neizpremenjene.

Prvič po daljši dobi neprestanega dvigovanja deviznega zaklada je devizni sklad banke znatno padel kakor se je zmanjšala tudi obremenitev banke po posojilih. Zato se je tudi obrok bankovcev znižal za celih 173 mil. Din. Manj razveseljivo pa je dejstvo, da se vedno naraščajo naložbe pri banki, ki so dosegle že 1385 mil. Din. To je ogromna vsota, katero bi lahko banke v službu aktivnejše kreditne politike, seveda dovolj oprezne, lahko plasirale v gospodarstvo. Tako vidimo tu obilico kapitala kakor naše gospodarstvo na drugi strani teži pomanjkanje kapitala.

Koncentracija v italijanskem bankarstvu. Znano je dejstvo, da je imela Banca commerciale Italiana v Milanu, ki je največja italijanska banka s 700 mil. lir kapitala in 7 milijardami lir vlog, že eno petino delnic tržaške velebanke: Banca Commerciale Triestina, katere kapital znaša 100 mil. lir, tuja sredstva pa 1 milijardo lir. Sedaj je milanska banka prevzela še ostale štiri petine od neke tržaške finančne skupine. Vendar pa bo tržaška banka obdržala svojo samostojnost. Ta fuzija je izredno važnost, saj tržaška banka kontrolira vso tržaško paroplovbo, nadalje je udeležena v ladjedelništvu (Stabilimento Tecnico Triestino) in v celih vrstah industrij v Julijski Benečiji (Sicmat, Brunner je v njenem upravnem svetu itd.). S tem je definitivno pokopana samostojnost tržaškega finančnega kapitala, ki je prešel popolnoma pod vpliv ital. kapitala iz kraljevine.

Likvidacija. Prva kranjska svinjerejska družba z o. z. v Ljubljani je presla v likvidacijo. — Hrvatska Bosanska Dalmatinska del. dr. za industrijo sadre (gipsa) izkazuje za 1928 na kapital 0,25 mil. Din 12,381 Din izgube. Zato predlaga likvidacijo. — Družba je bila ustanovljena 1915, kapital znaša 0,25 mil. in še ni izplačevala dividend. Sedež je Zagreb (Kalderna-Srb.).

Narok za prisilno pravnomo. Vodenik Frido, trgovec v Sloveugradu, 31. decembra.

Izprememba pravil kranjske industrijske družbe je odobrena. — Nav strokovni list. V Zagrebu je izšla že druga številka mesečnika "Kovinar", glasila za železno in kovinsko industrijo, trgovino in obrt. Druga številka nadaljuje z anketo o carinah na železno in kovinsko blago, nadalje prinaša pregled domačih in tujih tržišč. List stane 120 Din letno in se naroča pri upravi v Zagrebu, Prilaz 65. I., kjer je tudi uredništvo.

Zvišanje kapitala. Gradljanska deln. hranilnica v Daruvaru zvišuje kapital od 1.0 na 1.5 mil. Din z izdajo 2000 novih delnic po 250 Din nom.

Tunjski fosfatni iscepi novih sredstev. Kakor poročajo iz Pariza, je upravni svet Tunjskih fosfatov (poselitvenica družba "La Dalmatienne") sklenil predlagati izdajo obligacij za skupno vsoto 50 milijonov frankov.

Novi predsednik Wiener Bankvereina. Tudi za naše gospodarje je važna vest, da je odstopil predsednik Wiener Bankvereina Karl Stögermayer in je bil na njegovo mesto izvoljen podpredsednik Hugo Marcus.

Fuzija v ameriskem bankarstvu. First National bank of Boston in Old Colony Trust Company of Boston sta se fuzionirali v nov zavod: First National Old Colony Corporation. Banka je s tem ena ameriških velebank in zelo goji mednarodni posel, zlasti z Južno Ameriko.

Koncentracija v ameriskem jeklarstvu. Zapadnoameriška jeklarska industrija dobiva vedno večji pomen. Sedaj se bosta združili Donner Steel Co. in Bourne Fuller Co., ki so znane tudi Slovencem, saj delajo v njih stolne naših ljudi, in še drugi dve podjetji v novo družbo Republic Steel Corporation, katere aktivna bodo znašala 350 mil. dolarjev, letna produkcija pa 5 mil. ton. Ta koncentracija bo tretji v Ameriki (prvi je jeklarski trust Steel Corp., drugi pa: Bethlehem Steel Co.). Seveda se tudi jeklarski trust pripravlja. V prihodnjih letih namerava investirati 250—300 milijonov dolarjev.

Borza

Dne 20. decembra 1929.

DNAR

Nazadujoča tendenca deviznih tečajev na naših borzih traja še nadalje. Promet pa je bil znaten, zlasti v devizah Praga, Trst, Berlin in Dunaj. Edino v devizi Trst je bilo zaključeno privatno blago, v ostalih zaključenih devizah pa je intervenirala Narodna banka.

Ljubljana. (V oklepajih zaključni tečaj.) Amsterdam 2272,50, Berlin 1348—1351 (1349,50), Brusel 788,77 bl., Budimpešta 988,22 bl., Curih 1094,40—1097,40 (1095,90), Dunaj 791,71—794,71 (793,21), London 275 bl., Newyork 56,22 bl., Pariz 231,92 bl., Praga 166,86—167,66 (167,26), Trst 293,80—295,80 (294,80).

Zagreb. Amsterdam 2272,50 bl., Berlin 1348—1351, Budimpešta 988,70—989,70, Curih 1094,40—1097,40, Dunaj 791,615—794,615, London 274,60—275,40, Newyork 56,12—56,22, Pariz 229,92—229,92, Praga 166,86—167,66, Trst 293,76—295,76.

Belgrad. Amsterdam 226,95—227,55, Berlin 1348—1351, Curih 1094,40—1097,40, Dunaj 791,5—794,5, London 274,60—275,40, Newyork 56,12—56,22, Pariz 229,92—229,92, Praga 166,86—167,66, Trst 293,75—295,75. — Narodna banka je intervenirala pri Amsterdamu in Newyorku.

Curih. Belgrad 9,1270, Berlin 123,12, Budimpešta 90,05, Bukarest 3,0725, Dunaj 72,26, Madrid 70,80, Newyork 514, Pariz 20,2525, Praga 15,2675, Sofija 3,72, Trst 23,9075, Varšava 57,70, London 5,095.

Dinar notira: na Dunaju (deviza) 12,005, (valuta) 12,51, v Londonu, Newyorku in v Pragi neizpremenjeno.

VRIDNOSTNI PAPIRI

Ljubljana. Celjska 170 den., Ljublj. kred. 125 den., Prastedion 905 den., Kred. zavod 170 den., Vevče 130 den., Stavbna 50 den., Šefir 105 den., Ruše 250—260.

Zagreb. Drž. pap.: vojna škoda ar. 435—436, xasa 435—435,50, termint: 12, 435—435,50 (435), posojilo mesta Zagreba 50—70 (60), agrari 51,75—53, Bančni pap.: Union 201—203 (201), Poljo 16,50—18,50, Hrv. 50 d., Kred. 99—103, Jugos 83—84, Ljublj. kred. 125 d., Medjun. 53—60, Nar. 8160 d., Prasted. 910—915, Šipeka 137 d., Zem. 125—132, Obrtna 36 d., Etno 164 d., Kat. 34, Ind. pap.: Guttmann 187—190, Slavonia 190—200 (190), Slavex 90—94, Danica 110 b., Drava 230—240 (250—240), Osl. ljev. 185 d., Brod. vag. 130—135, Union 145 b., Lais 19 d., Karusea 425—430, Trbovlje 457,50—465.

Vevče 132 d., Nar. šum. 25—40, Piv. Sar. 150—190, Jadran, plovilba 530—550, Oceania 195 b.

Belgrad. Narodna banka 8200—8290, 7% inv. pos. 84,75—86,50 (86,50), vojna škoda 435—436 (436), 12. in 1. 436.

Dunaj. Podon.-savsko-jadran. 88,05, Wiener Bankverein 21,40, Escompteges. 170, Aussiger Chemische 221,10, Alpine 33,45, Trboveljska 56,05, Mundus 173, Leykam 6,05, Rima Murany 99,65.

Les

Na ljubljanski borzi sta bila zaključena 2 vagona smrekovih desk. Tendence mlačna.

Žito

Na trgu se je pojavilo pomanjkanje ponudb v domači pšenici ter analogno evrstejša tendence in ponekod že za 2½—5 par višje cene. Ta izprememba ni utemeljena po položaju na svetovnem žitnem trgu, kajti Chicago je spet nazadovnil. V koruzi in vseh ostalih predmetih je položaj neizpremenjen, pa tudi cene so ostale. — Promet je v pšenici večji, v koruzi, kjer ni nobenih kupecev, je pa padel.

Ljubljana. (Vse samo ponudbe, slov. post., plač 30 dni dob. prompt.) Pšenica bač 70 kg 2% ml. tar. 245—247,50, 78 kg 2% ml. tar. 242,50—245, 77 kg 238,50—240,50, sr. 80 kg 2% ml. tar. 242,50—245,50, 77 kg 238,50—240,50, sl. 77 kg 2% ml. tar. 227,50—230, rž 72/78 kg 2% ml. tar. 200—205, moka 0 g vrg. bl. lko Ljubljana vag. bl. plačilo po prejemu 370—375, koruza bač nav. vozn. 210—212,50, ml. tar. 205—207,50, umetno suš. nav. vozn. 195—197,50, ml. tar. 192—195,50, prim. suha kval. gar. 170—175, činkantla 245—247,50, ječmen bač oz. 66-67 kg 205—207,50, 63—64 kg 190—195, oves bač 63/64 kg 193—197,50, ječme 275—300.

Sember. Pšenica bačka želez. prompt 137,50—192,50, bač. pot. šlep 197,50—202,50, sl. 137,50—192,50, srem. in ban. 180—185, ban. Dunav šlep 187,50—192,50, ban. Bega kanal 187,50—192,50, ban. Bega šlep 192,50—197,50. — Oves, rž in ječmen so neizpremenjeni. — Koruza bač. nova 100—105, december in januar 105—110, marec 115—120, april in maj 120—125, umetno sušena 117,50—122,50. — Fižol bač. beli 470—480, bač. beli izbrani 490—500, bač. mešani 300—310. — Pšenična moka bač. nišla 300—310, št. 2 275—285, št. 5 240—250, št. 6 180—200, št. 7 150—160, št. 8 105—115. Pšenični otrobi bački 90—100. Tendence neizpremenjena. Promet 122 vagonov.

Novi Sad. Pšenica 192,50—197,50, gor. ban. 197,50—200, ban. Tisa šlep 197,50—202,50, gor. ban. 182,50—185. Vse ostalo brez spremembe. — Promet: 52 vag. pšenice, 2 ovs, 16 koruze, 3 ječmena, 4 moka.

Budimpešta. Tendence medla. Pšenica marec 22,91—22,93, zaklj. 23,92—23,93, maj 23,77—23,82, zaklj. 23,81—23,82, rž marec 15,93—15,99, zaklj. 15,99—16, koruza maj 15,65—15,61, zaklj. 15,62—15,63, koruza tranzit maj 15,04, zaklj. 15,02—15,04.

Radio

Na rad o - razstavi

Zaskominalo me je in sem vstopil v dvorano akademskega doma na Miklošičevi, cesti št. 5, da si ogledam radio-raiztavo. Presenetila me je postroba zbirka najmodernejših radijskih naprav: od najmanjšega detektorja, do največjega in najpopolnejšega aparata, vse to je naša radio-oddajna postaja postavila na ogled prijateljem radija. Se tak pesimist mora ob pogledu na te umotvorne radio-tehnike zavreči vsak predsodek o radiju in si zaželeni v svoje stanovanje to največje čudo moderne dobe.

Radio-raiztava je že v teh par dneh dosegla popoln uspeh. Nepristano se vrste ves dan obiskovalci iz mesta in iz dežele. Zanimivo je, da večine obiskovalcev ni privabila zgolj rado-vednost na razstavo, marveč resen interes, da se poslužijo reklame ugodnosti, ki jo v tem času nudi radio-oddajna postaja pri nakupu radija najširšemu občinstvu. V zavesti, da je popularizacija radija pri nas največjega kulturnega pomena, je radio-oddajna postaja z reklamnimi cenami in ugodnimi plačilnimi pogoji resnično omogočila radio vsakomur, tudi gnočno šibkejši situiranim slojem. Bas veliki obisk radio-raiztave kaže, da je med našim občinstvom obilo zanimanja za radio; bila je le razmeroma visoka cena radiu okolnost, ki je marsikoga odvrčala od nakupa. Radio-ra-

iztava pa je odpravila tudi to okolnost in dala interesentom na razpolago celo serijo detektorskih in elektronskih aparatov pod pogoji, ki so naravnost zapeljivi.

Kdor je obiskal razstavo, je vsekakor moral spoznati, da lepšega in primernejšega družinskega darila za Božič res ni, kot je radio. Kdor si še ni ogledal razstave, naj tega nikakor ne opusti, zakaj reklamne ugodnosti pri nakupu trajajo le do 15. januarja 1930. In še nekaj je: Bati se je, da bodo še pred tem časom serije detektorjev in aparatov po teh cenah in pod temi plačilnimi pogoji radi rastočega števila odjemalcev — razprodane.

Programi Radio-Ljubljana

Sobota, 21. decembra: 12.30 Reproducirana glasba. 13.00 Casovna napoved. 13.30 repr. glasba. 12.30 Iz današnjih dnevnikov. 17.30 Koncert radio-orkestra. 18.30 Esperanto, poučuje g. Herkov. 19.00 O turneji Glasbene Matice po Franciji predava g. Grčar. 19.30 Nemščina, poučuje dr. prof. Grafenauer. 20.00 Sloven. narodne v. venčiki (Radio-orkester), solespeve poje g. Likovič. 22.00 Casovna napoved in poročila. lahka glasba.

Nedelja, 22. decembra: 9.30 Prenos cerkvene glasbe. 10. Versko predavanje, p. dr. G. Rant. 10.20 O prazgodovini denarja, predava prof. Jare. 11. Koncert Radio-orkestra. 15. O poljedelstvu, ing. Černe. 15.30 Reproducirana glasba. 16. Humoriistično čtivo, pisatelj Milčinski. 16.30 Koncert Radio-orkestra. 20. Koncert pevskega zbora »Ljubljane«. 21. Koncert Radio-orkestra. 22. Casovna napoved in poročila, lahka glasba.

Božična razstava radijskih aparatov pod geslom

Radio omogočen vsakomur
v dvorani Akademskega doma na Miklošičevi 5
od 15. — 22. decembra.

Drugi programi

Nedelja, 22. decembra.

Belgrad: 12.20 Koncert radio orkestra — 16 Koncert ciganskega orkestra — 17.30 Češke pesmi — (tenor) — 19.30 Pojm usode v srbskih narodnih pesmih, predavanje — 20 Debussyjev večer — 21.20 Čas in dneve vesti — 21.50 Večerni koncert — 22.50 Zabavna glasba. — **Zagreb:** 12. Zvonjenje, nato koncert — 17. Plesna glasba — 20.35 Operetni večer. — **Varšava:** 10.15 Služba božja — 12.10 Simfonična matineja — 20.15 Ljudski koncert — 21.45 Prenos iz Katovic — 23. Plesna glasba. — **Budapest:** 10. Služba božja — 13.05 Opoldanski koncert — 17.15 Koncert vojaške godbe — 19. Molierov »Misanthrop« iz studia — 21 Reproducirana glasba — 22.20 Koncert ciganskega orkestra. — **Dunaj:** 10.30 Orgeljski koncert — 11 Koncert simf. ork. — 15 Popoldanski koncert — 17 Veseli pevski kvartet — 17.30 Pri prebivalcih zap. Kalahari — 18.05 Pesmi — 18.30 Komorna glasba — 20 »Bajadera«, opereta. — **Milano:** 10.45 Nabožna glasba — 12.30 Opol. koncert radio orkestra — 16 Komedija — 16.30 Pop. koncert radio orkestra — 20.30 Prenos iz opere: »Carmen«, opera, nato zabavna glasba. — **Praga:** 20 »Božični dan«, kantata za soli, zbor in orkester — 21 Ljudske božične pesmi — 21.30 Klavirski koncert. — **Langenberg:** 13 Opoldanski koncert — 14.30 Radio literatura — 15.10 Mladinska ura — 16.30 Popoldanski koncert — 20.15 »Steklena gorra«, pravljica igr. nato plesna glasba. — **Rim:** 10.45 Nabožna glasba — 17 Godalni koncert — 21.02 Koncert italijanske glasbe. — **Berlin:** 20 »Božična igra« iz l. 1541, nato plesna glasba. — **Toulouser:** 18 Večerni koncert — 20.15 Plesna glasba — 20.30 Zabavna glasba — 21 Zabavni koncert do 22.15. — **Torino:** 16 Drama — 16.30 Koncert kvinteta — 19.15 Večerni koncert — 20.30 Prenos opere iz Milana, nato zabavna glasba. — **M. Ostrava:** 9 Nabožna glasba — 11 Glasbena matineja — 14.35 Uvod k prenosu opere — 14.15 Verdi »Il trovatore«, opera — 19 Orkestralni koncert — 20 Božični dan — 21 Zabavna glasba — 22.30 Plesna glasba.

Sport

TEKMA WACKERILIRIJA NI PRELOZENA!

Kljub slabim vremenskim prilikam je vodstvo Ilirije sklenilo, da se tekma z dunajskim Wackrom vrši. V slučaju poslabšanja sedanjega vremena se bo eventualna odgoditev naznanila pravočasno po vseh listih.

RAZNE SPORTNE VESTI.

Zagrebska nogometna podzveza je suspendirala Gradjanski 1911, ker je v torek nastopil s neverificiranimi igralci. Predvsem radi nastopa Mike Babiča, bivšega profesionalnega igralca dunajskega Rapida.

Večina klubov iz Banata se je izjavila, kakor posmenitno iz belgr. »Politike«, proti osnovanju lastne podzveze. To je le želja nekaterih klubov.

Simpatični igralec Ilirije — desna zveza Šiške — bo zapustil le dni docela ozdravljen sanatorij. Ze za praznike pride domov v Ljubljano.

S. K. Rakovnik. — Jutri, v nedeljo, 22. dec. bo prvo sportno predavanje ob 10 dopoldne. Predaval bo g. Beletto na splošno o koristi nogometa. Vabljeni vsi člani. — Odbor.

Slovensko planinsko društvo naznanja, da bo Staničeva koča o Božiču otvorena, ključ se v Ljubljani ne dobi, pač pa pri Gregorju Lahu v Mojstrani, ki bo prvo skupino smučarjev spremil do Staničeve koče in ostal v koči tako dolgo, dokler ostanejo smučarji. Vsak, ki namerava na Staničevo kočo, naj se preje zgasi pri gorskem vodniku Gregorju Lahu v Mojstrani.

Smučarski tečaji v Bohinju. Pri hotelu Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru se bo vršil smučarski tečaj pod vodstvom g. Kvedra od 25. decembra 1929 do 1. januarja 1930. Celodnevna oskrba s prenočitvijo v kurjeni sobi znaša 60—80. Din. Prijave sprejema pisarna Slovenskega planinskega društva v Ljubljani. Za slučni, da ne bi bilo snega, se tečaj preloži, kar bo objavljeno v dnevnih pravočasno.

Erjavčeva koča na Vrhu bo o Božičnih praznikih otvorena in oskrbovana.

Nogomet o tuini

Nekaj iz zgodovine prve reprezentativne angleško-nemške nogometne tekme.

Prav kratkih ali dolgih 30 let je, kakor kdo to vzame, odkar se je vršila prva nemško-angleška nogometna tekma. Takrat seveda je bilo vse drugače. Ni bilo prirejanje takih iger naloge kakih tozadevnih odborov, zvez ali kaj podobnega. Prvo tako tekmo je izvedel zasebnik na svoje stroške. Tedaj je bil to Walter Beusemann, znani senior nemškega sportnega časopisa. S svojo namero pa je slabo naletel pri južnonemški nogometni zvezi, ki ga je še radi tega izključila. V Severni Nemčiji pa so ugodno sprejeli ta načrt in berlinska zveza je prevzela te igre. Prvo tekmo je prepovedal berlinski policijski ravnatelj. Druga tekma se je pa vendar le odigrala in Angleži so z lahkoto odpravili Berlinčane z 2:13. Nemci so postavili za novo tekmo še nekaj najboljših igralcev iz drugih nemških mest in s tako ojačeno reprezentanco so zopet izgubili z 10:2. Iz Berlina je odšla angleška reprezentanca v Prago, kjer je igrala proti avstrijsko-ogorski reprezentanci. Tudi tukaj so zmagali Angleži z 8:0. Južna Nemčija je nato sprejela Angleže s svojim izbranim moštvom v Karlsruhe in podlegla s 7:0. V šestih dneh so Angleži odigrali štiri tekme v Berlinu, Pragi in v Karlsruhe, povsod zmagali in dosegli skupno 38 golov, a prejeli so le štiri. — Danes seveda dvomimo, če bi angleška reprezentanca dosegla take rezultate.

Meddržavne nogometne tekme v januarju l. 1930. Januarski program je sledeči: 1. januarja Berlin proti Milanu v Milanu; Češkoslovaška proti Španiji v Barceloni; Madrid proti Londonu v Madridu. — 5. januarja Pariz in Berlin v Parizu; Madrid proti Pragi v Madridu. — 12. januarja Portugalska proti Češkoslovaški v Lisabonu; Baltska nogometna zveza proti Berlinu v Stettinu; Severna Nemčija proti Srednji Nemčiji v Hamburgu.

Razgled po Italiji. Ljut in skrajno ogorčen boš se baje za prvenstvo Italije. Razumljivo je to, kajti v deželi soraz in citrona pomeni prvo mesto v prvenstveni tabeli nekaj izredno velikega. Na prvem mestu je danes Juventus, ki si je z 1,0 priboril krasno zmago nad renomiranim nasprotnikom Bologna. Zmaga je bila še več vredna, ker je bila dosežena v tujem kraju. Drugo mesto pa je zasedla Genova, ki je utrpela v Rimu poraz z 2:0. Njena igra ni bila slaba, vendar je bil branilski par nasprotnika v izredni formi in vsak, se tako lepo zasnovan napad je bil plen nasprotnikovih branilcev. Ambrosiana st. je pa z zmago nad Alessandrio zagotovila tretje mesto. Splošno pozornost pa vzbula zmagovorna polot tržaškega kluba Triestina, ki hiti od zmage do zmage. Triestina spada pač med najboljšje italijanske klube, kajti dosegla je deveto mesto od 18 klubov prve lige. Če opozorimo le, da se na 10. odnosno 11. mestu nahajata Milan in Bologna, oba poznana in izvršna kluba, potem je 9. mesto Triestine toliko bolj zavidanje vredno.

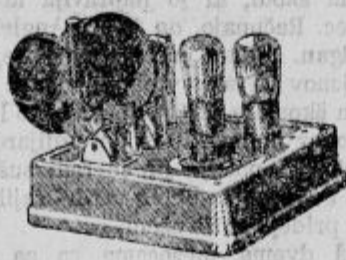
BOKS

Diener premagan! Znano je, da se je vršila v Londonu boks borba med orjakom Primo Carnero in Nemcem Franc Dienerom, v kateri je bil slednji premagan. Zanimivo so podrobnosti te tekme. Poročila so si edina v tem, da že od začetka Diener ni imel nikakega upanja na zmago, ker je bila preveč očitna premoč Carnera. Ta je s strahovitimi udarci, ki so padali le bolj po glavi Nemca, slednjega pripravil ob vsako misel na pravilno odgovarjanje. Diener se je umikal in proti koncu ni imel niti sposobnosti, da bi se izogibal. Udarec Carnera so ga vedno bolj pogosto zadevali in v začetku 6. runde je bil Diener vsled udarca v brado popolnoma izčrpan in za nadaljno borbo nesposoben. In sodniki so napravili konec tej mučni situaciji s tem, da so proglasili Carnero za zmagovalca. Diener je tehtal 92 kg, a orjak Carnera kar 120 kg. Zato je razumljiva cela zgodba, v kateri je padlo upanje Nemcev v vodo.

PLAVANJE

Nov svetovni rekord. Olimpijska zmagovalka Hilda Schraderjeva je v Magdeburgu poskusila izboljšati svetovni rekord v prsnem plavanju na 200 yrdov, ki ga je imela do sedaj Angležinja King s časom 3:02. Poskus Hilde Schraderjeve je uspel, kajti ona je rabila za teh 200 yrdov le 2:57,8. Ker je bil rezultat dosežen po predpisanih določilih, bo novi svetovni rekord gotovo priznan.

„SALONIT“
cementno azbestni škriklj
je najboljši material za pokrivanje zgradb

Najboljši svoje vrste.

Najcenejši trocevni prejemni aparat

TELEFUNKEN 10

za one, kateri so si nabavili vsled visokih cen elektronskih aparatov

detektorski aparat s slušalkami. Sprejem daljnih postaj brez motenj domače postaje. Edini aparat, s katerim je dana možnost obratovati brez predelave iz omrežja — potrebno je samo zamenjati baterijsko kurjene elektrone — za mrežno kurjene elektrone in mesto baterij se uporabi TELEFUNKEN mrežni aparat W in preklop na omrežje je gotov. Tudi električni prenos gramofonske glasbe je mogoč.

TELEFUNKEN 10 z baterijsko kurjenimi elektroni — en stavek tuljav za valovne dolžine 200—600 m in zvočnik TELEFUNKEN U 666 stane Din 1155—

En stavek tuljav za valovne dolžine od 450—2000 m stane Din 105—

TELEFUNKEN 10 z izmenično kurjenimi elektroni — stavkom tuljav 200—600 m valovne dolžine — z zvočnikom TELEFUNKEN U 666 in mrežni aparat tipa W Din 2580—

TELEFUNKEN

Ribja gnezda

Mnoge ribe si zgrade gnezda, ki so več ali manj podobna ptičjim in ki jih moremo razdeliti v sedem vrst: 1. slučajno najdena gnezda, 2. narejena gnezda, 3. izkopana gnezda, 4. stkana gnezda, 5. gnezda iz pene, 6. gnezda iz biserov in 7. živa gnezda.

Slučajno najdeno gnezdo je naravna luknja, ki ribi ugaja in katere se poslužijo, ne da bi jo kaj izpremenili. Bodisi, da je to skalna razpoka, prazna školjka, kak star čevljar ali kaka črepinja. Jajca polagajo potem na kup ali enega poleg drugega v enaki razdalji. Takih gnezd se poslužujejo mnoge ribe, ki žive bolj ob obrežju n. pr. kapljji, morski zajci itd.

Dar italijanskih katoličanov papežu. Ob priliki zlatomašniške jubileja so katoličani Italije darovali marmornat kip, ki bo postavljen v cerkvi di S. Carlo al Corso v Rimu, kjer je papež pred 50 leti daroval prvo sv. mašo

Morskega zajca najdemo ob obali Skotske in Norveške. Dolg je 50 do 60 cm in temu primerno širok. Zleže okrog 100.000 jajc, ki tvorijo kup v velikosti otroške glave. Samec varuje jajca, jih čisti ter zrači z neomejeno požrtvovalnostjo. Med tem časom ne uživa nobene hrane. Opazili so celo, da je ostal samec pri jajcih za časa oseke na suhem.

Narejena gnezda kažejo že precejšen napredek nasproti prejšnjim, slučajno najdenim. Riba se ne zadovolji samo s tem, da si poišče kako naravno votlino, ampak slednjo lepo očisti, uredi in jo obda z vodnimi rastlinami in jo na ta način skriva. Primer za to so gnezda lipanov. Potem, ko si je riba poiskala v kaki skali primerno odprtino, nanosi tja razne morske alge in z njimi obda in opleša stene. Ko so jajca izležena, stoji samec na straži. Včasih si poišče riba tudi kako školjko. Če leži ta z odprtino navzgor, jo skuša preobrniti. Nato se splazi pod njo, očisti njeno notranjost in poveča prostor s tem, da odkoplje nekoliko spodaj ležeče zemlje. Potem zakrije to gnezdo s plastjo peska. Gnezdo je gotovo. Sedaj gre notri samica, se obrne tako, da ima trebušno stran navzgor in se pritrdi s svojimi trebušnimi plavutmi na školjko. Nato se premika počasi vzdolž ob školjki, na katero odlaga svoja jajca v enaki razdalji.

Izkopana gnezda so enostavne luknje, ki so izkopane v pesek. Ameriški ostriz, pritikavi som in še druge ribe si na ta način naredijo gnezdo. Dva pritlikava soma moreta v eni sami noči izkopati več nego pet litrov materiala in na ta način napraviti luknjo, ki meri v površini četrt kvadratnega metra. Nič manj ni občudovanja vredna skrb, katero posveča samec mladičem. Ne zadovolji se samo s tem, da straži in varuje mladiče, ampak jih

tudi čisti s kocinami, ki mu rastejo na bradi. Te uporabljata kakor nekak čopič. Mladiče vzame v usta in ko so očisti, jih spusti nazaj. Seveda se včasih tudi zgodi, da kak mladič pade v očetovo žrelo in mu na ta način služi za hrano.

Stkana gnezda pa so pravi čudeži, kar se tiče njihove arhitekture. Riba si ga zgradi iz rastlinskih delov, katere zelo skrbno stke. Arhitekt in tkalec je samec. Najprej izkoplje malo luknjo v tla reke ali jezera in nato znosi notri dele raznih rastlin. S pomočjo majhnega kamenčka jih postavlja vsakega na svoje mesto. Ko je spodnji del gnezda gotov, naredi še okroglo steno, ki jo zakrije z nekako kupolo. Tozadevni material obstoji izključno le iz vodnih rastlin, ki jih riba med seboj preplete. Ko je gnezdo gotovo, znami samec najprvo eno samico, potem še drugo, tretjo... Samice gredo v gnezdo in ležejo tam jajca.

Zanimivo je gnezdo neke afriške ribe, ki živi v Nilu, podobno je namreč košari in plava na vrhu vode. Našli so v takem gnezdu že okrog tisoč jajc lešnikove velikosti.

Gnezda iz pene delajo makropodi in drugi zastopniki družine osfomenidov. Te krasne ribe, ki so bleščečih kovinskih barv, izhajajo največ iz Kitajske in Indije.

Gnezda iz biserov najdemo v Sargaškem morju skrita pod algami. Ta so podobna velikim torbicam, katerih stene so narejene iz samih jajčkov. Vsako gnezdo je narejeno iz najmanj enega milijona jajčkov. Primerjamo jih lahko z bisernimi torbicami, ki so bile do pred kratkim damam zelo priljubljene. Žal, se ne ve, katere ribe si delajo taka gnezda.

Tako zvanih »živih« gnezd se poslužuje neka riba, ki sliči malemu sladkovodnemu karpu. Samica leže jajca v škrge rečne školjke in samec jih potem varuje. Zanimivo je, da leže mladiči, potem, ko so se izvalili, v smeri škrge in na ta način dobivajo več kisika. Pri nekaterih vrstah rib, ki spadajo h kostnicam, vzame samica jajca, potem ko so izležena in oplojena, v gobec in jih drži tam, dokler se mladiči ne izležejo.

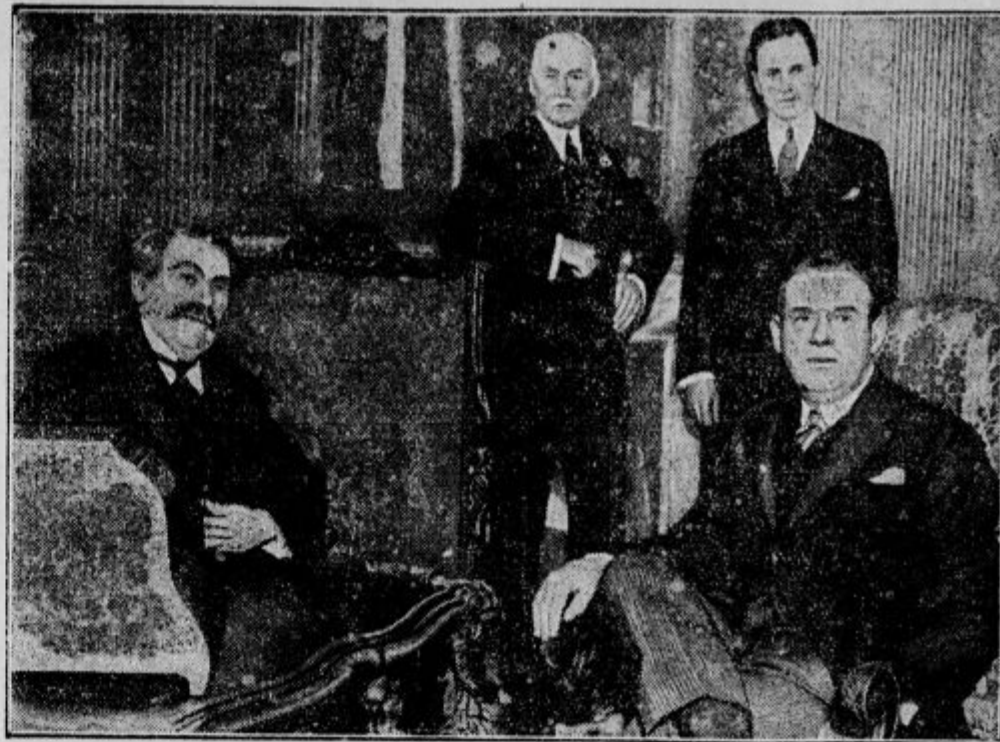

Nov svetovni rekord v poletu na daljavo, ki ga je imela doslej Italija, sta postavila francoska letalca Costes (levo) in Codos (desno)

Od sirote do milijonarja

Neko jutro se je zbudil štiriletni Ivanček v lepi, mehki postelji, ki je stala v veliki beli postelji. Prijazna strežnica ga je oblekla v lepe novo obleko in igral se je na vrtu gradu, ki je bil last dobre vile. Dobra vila, ki je vzela malega Francka iz stockholmske sirotišnice za svojega, je bila vdova polkovnika Askolina na gradu Forsby na Finskem, lastnica obširnih posestev, gozdov in žag. In ko je polkovnica kmalu nato umrla, je zapustila svojemu malemu rejencu vso svojo imovino v vrednosti 150 milijonov finskih mark, kar znaša v našem denarju nad 200 milijonov dinarjev.

V oporoki je dobra gospa natančno predpisala, kakšna mora biti Ivančkova vzgoja.

Novi ameriški poslanik v Parizu, senator Edge (na desni) je nastopil svoje mesto in je takoj obiskal zunanjega ministra Brianda (na levi)

Vse dosedanje otrokove strežnice naj ostanejo pri njem, dokler ne bo začel hoditi v šolo, in tudi se potem, če bi mali to želel. Tista, ki jo ima Ivanček najrajši, naj ostane pri njem celo življenje. Zdravnik mora do začetka šolanja stalno bivati v gradu, da bo takoj pri rokah, če bi otrok zbolel. Šolati naj se Ivanček začne po izpolnjenem sedmem letu starosti in sicer prva leta doma. Poučuje naj ga popolnoma zanesljiv mlad učitelj, ki je znan prijatelj otrok. Učitelj mora pod nadzorstvom varihov tudi pozneje voditi vzgojo in mora ponoči spati v isti sobi kakor otrok. Če bi se pokazalo, da ga Ivanček nima rad, morajo takoj nastavitvi drugega. Pozneje mora otrok v šolo v Helsingfors. Da bo imel tam veliko stanovanje z zanesljivim osebjem, je umljivo samo po sebi, tudi avtomobil in jezdnj konj mu bosta na razpolago. Kot učenec ljudske šole bo Ivanček dobival 600 finskih mark na mesec, kot dijak pa 5000. S tem denarjem bo lahko poljubno razpolagal. Po maturi bo moral mladi mož eno leto delati v pisarni žage v Forsbyju in se ogledati po svojem posestvu; nato naj preživi vsaj eno leto na Angleškem pri zastopniku tvrdke, nakar mora prevzeti vodstvo tvrdke I. Askolin v Forsbyju.

Da so ameriški »selfmademen« v nekaj desetletjih napravili pot od sirote do večkratnega milijonarja, smo že pogosto slišali, da bi pa že štiriletni otrok napravil tako pot, je pa pač silno redek dogodek.

Preseljevanje podgan

Povsod se nahaja podganja nadloga, a menda nikjer je ni toliko, ko na Angleškem, sodeč po neprestanem tarnanju v angleškem časopisu in pa po suhoparnem računanju, koliko škode napravi ta žival letno. Neki kmet iz srednje Anglije pravi: »Vse davke bi lahko poplačal iz izkupička tega, kar mi uničijo podgane, ako bi mogel to preprečiti. Angleži imajo vsako leto sredi novembra teden, nazvan podganji teden in res jih pokončajo take dni po sto in stotisoče, vendar se vse to komaj pozna na škodi, ki jo napravi ta največji škodljivec. Računajo, da je na Angleškem toliko podgan, kolikor prebivalcev, torej okroglo 45 milijonov in ako vsaka podgana napravi vsak dan škodo le za 1 peni, zneso to letno nad 60 milijonov funtov (16 in pol milijarde dinarjev). Letošnje poletje jih je radi suše veliko poginilo in videli so jih na takih krajih, kamor sicer ne pridejo za živcem.

Pred dvema mesecema so se v grofiji Cumberland podgane »selile«. Celih deset minut je bil promet na cesti pri Egremontu ustavljen, ko je na stotisoče podgan bežalo preko ceste. Brez povoda tako preseljevanje ni, ali se podgana nečesa posebnega boji, ali pa primanjkuje živeža v dotičnem kraju.

Leta 1927. je bila v okraju Edmontu povodenj in tisoče podgan je zapustilo svoja skrivališča ter se preselilo drugam. In leta 1890. — tudi radi povodnji — je ogromna množica podgan bežala iz Londona ter se pomaknila v Sussex. Prebivalci ob črti, kjer se je pomikala ta velikanska armada, niso smeli in mogli iz hiš.

Se mnogo večjo škodo pa napravi podgana posredno. Saj je znano, da je raznašalka kuge in drugih nalezljivih bolezni. Tudi razne nezgode povzroča podgana. Koliko je bilo že kratkih stikov na elektrovodih, ki so jih povzročile podgane. Lansko leto so v Smethwixu zanetile požar s tem, da so udrle v neko trafiko ter glodale zalogo, med drugim tudi užigalice, ki so se pri tem vzele. Zgorela je več milijonov vredna mestna tržnica.

Darilo tvrdke Drago Schwab

svojim odjemalcem

od 18 do 31 t. m. 15% popust na vse oblačilne predmete.

Kraljevska nevesta potom oglasa

Stvar se je dogodila v Parizu. Kavarnar na Montmartreu, Bériand, se je hotel za svoj štirideseti rojstni dan oženiti. V to svrhu je dal v časopise oglas, da išče boljšo polovico, ki bi imela tudi nekoliko dote. Oglas je uspel. Že drugi dan je dobil celo kopo mamljivih ponudb. Ko je odprl zadnje pismo, je našel v njem ponudbo neke bogate dame, stare 36 let, ki pa je bila kljub svoji »polnoletnosti« izredno lepa, kakor je kazala priložena slika. Kavarnar se je že na podlagi slike zaljubil v to damo in jo zaprosil za sestanek. Naročil si je novo obleko in določenega dne je čakal v neki gostilni, kamor je določil sestanek. Imel je že pripravljen svoj nagovor in v duhu je že stal s svojo krasotico pred oltarjem. Točno ob določenih minutah se odpro vrata gostilne in vanjo se privali debela, kakih 50 let stara dama z očali, že na prvi pogled odvratna in popolnoma nič podobna oni, čije fotografijo je imel Bériand. Takoj mu je bilo jasno, da se v tako kratkem času nobena dama ne more tako spremeniti in zato je planil ven, kakor bi ga gnale furijske, tekel po stražnika in obenem vložil tožbo za stroške, ki jih je imel pri nabavi nove obleke. Pri zaslišanju na policiji je dama priznala, da je slika, ki jo je poslala, fotografija neke bivše kraljice. Kupila jo je v neki trgovini in jo priložila pismu, samo, da bi »očarala« svojega bodočega moža. Sicer pa, kakor pravi, ni imela pri tem namena, da bi ga prevarila.

Eison noče dati sveta cenenu gumi. Slika nam kaže starega izumitelja Edisona, kako sledi v svoji delavnici številnim poskusom, ki jih vrši po njegovih navodilih njegov asistent George E. Hart. Edison upa, da bo v kratkem času spravil na trg cenenu gumi, ki ga bo napravil z neke divje rastline, ki raste v Ameriki

Smešnice

Škoti so znani skopuhi. Nekoč so prišli v cerkev trije sosede. Ko je cerkovnik pričel pobirati s pušico, niso vedeli, kaj naj napravijo. Končno jim pride na misel, eden je padel v omedlevico, druga dva sta ga nesla ven.

Oglas: Išče se postaven mladenič, ki se razume na delo na vrtu in ki mora skrbeti za kravo z dobrim glasom, ki tudi v zboru poje.

Kaj pomeni beseda, konsekventen?

Konsekventen? To se pravi tako, da je človek vedno tako, ne danes tako, jutri pa pet tako.

Učitelj: »Vsi tvoji računi so previsoki. Kdo pa ti je pomagal?«

Mirko: »Oče.«

Učitelj: »Kaj pa je tvoj oče?«

Mirko: »Plačilni natakar.«

Miklavžev v New Yorku praznuje na način, ki spominja na evropski pust. Letos so vlekli po Broadway-u 60 m dolgo gumijasto, s plinom napolnjeno žival, katero so na prostem spustili v zrak

Par misli o srbskih revijah

Ne bi bilo neumestno sedaj pred začetkom novega leta napisati obširnejši informativno-propagandni članek o srbskih književnih časopisih in revijah. Če iz razloga, ker so nekatere med njimi na dostojni umetniški in znanstveni visini in zato v marsičem potrebne ciljem celote odgovarjajo, oči izgradnji in organskemu razvoju slovenske književnosti posebej bi bilo dobro opozoriti na ne. Sicer pa tudi njihova razširjenost med Slovenci ne dosega one linije, do katere bi se bila morala po enajstih letih skupnega državnega življenja in svedu tudi precejšnjih in umestnih umetnostno-kulturnih vplivov dvigniti. Da bi tak članek zanimal znaten del naše s knjižo se ukvarjajoče inteligence, vem vnapre. V tem me potrjuje tudi dejstvo, da se je za par oseb obrnilo name s prošnjo, da bi jih povsod informiral o srbskih književnih revijah. Tem v pričujočem članku radi podelimo prostora stisnjeno in zato nepopolno odgovorjamo. In samo o srbskem revijstvu. Pravzaprav niti ne mislim kopičiti dat, naštevati in zunanji podatki. Sam nekaj vključim in v naglici iz obsežnejše celote izgrajim misli bi rad dal. Skušal jih bom kolikor toliko apicirati na slovensko kulturno-književno razmere, zato da bi bolj zagrabilo.

Srbi so v periodičnem časopisju in revijah bogati. Dejstvo je to, ki da mislijo o vitalni nabrekli, resnem bogastvu in impulzivnosti pet stoletij tlačenega naroda. Posebej številni poraj provincijskih literarnih časopisov je sved in jasen dokaz, da se kultura in prosveta razpisajo prenašati iz nekdanjih centrov (Novi Sad, Beograd) v posamezne morda teritorialno drugim gravitirajoče ali od umetnostno-kulturnih središč zelo oddaljene predelke. To je dač vidni signal, ki nakazuje nagel porast prosvetljenosti med narodom. Ker če bi taki in tako številni časopisi ne bili kulturna potreba manjših podeželskih središč, ne bi se tako izdatno podpirali in ne bi mogli izhajati. Dvakrat v plus moram šteti mladim, ker so se ravno oni zavedli te potrebe in se z vsem ognjem vrli na delo.

Vodilne književno-kulturne revije v Srbiji so vsakekrat: »Srpski Književni Glasnik«, »Letopis Matice Srpske«, »Život i rado«, »Misao« in »Književni sever« v Subotici. Vsi ostali v Beogradu. Naj jih samo površno označim. »Srpski Književni Glasnik« je vsaj naznanjajoči vodilni predstavnik srbske in deloma tudi hrvatske lepe besede. V resnici bi mu bilo mogoče v marsičem oprekaniti. Z znano erudičijo ga ureja kritik M. Bogdanović. Pred njim mu je od rojstva stal ob strani še bolj znani Bogdan Popović. »Glasnik« je, ako izjavljam »Letopis M. S.« danes nastarejši srbski književni list. Dasi veče starost in ustaljenost iz njega, je zadnje čase vendar dal posebej v pesniškem delu precej prostora najmlajšim (Ratković, Ristić, Jerković). Sicer pa sodeluje v njem najboljši moči. Posebej z nimitvi in avtoritativno so njegovi številni »pregledi« in kritike. Izbaja štiriinastdeseto.

»Život i rado« je še sorazmerno mlad mesečnik, ki pa zasluži splošno priznanje. Okoli njega se zbira v veliki večini ljudje najboljših srbskih let, ki najostreje mislijo in najbolj zrelo ustvarjajo. Ideološko stran lista je močno poudarjena. Tudi nekateri Hrvati pišejo vanj. Po duhovni in umetniški vrednosti bi ga stavil na drugo mesto med srbskimi revijami (takoj za »Glasnikom«).

»Letopis Matice Srpske« je oče in najstarejša srbska književna revija. Izbaja redno in v obsežnih zvezkih. Od Novega leta ga bodo programsko precej preusmerili in po obsegu skrajšali. Boli ko čisto leposlovje goji znanstvo in publicistiko.

»Misao« je pred leti, ko to je vodil še njen ustanovitelj Sima Pandurović, bila na visku in skrajno nevaren konkurent »Glasniku«. Zato leto pa je njena solidnost strahansko padla. Izbaja neredno in v dvojnih številkah. Preobilje prostora maši z ne vedno željenimi prevodi. Bati se je, da v kratkem umre.

»Književni sever« je kulturno-umetniški glasnik našega skrajnega severa. Z uspehom ga zreda dr. M. Knežević v Subotici. Med drugim je publiciral nekaj enemu samemu vprašanju posvečenih stvilk (kot dela zagrebške »Nova Evropa« ali pa »N. literatura« v Beogradu). V posebni rubriki daje mesta šele nastopajočim.

V krog manj pomembnih in ne toliko avtoritativnih listov jemljemo mladinski »Venac« ki ga ureja Jeremija Zivanović in ki lupatam poleg mnogih začelniških književnih poskusov prineva kakor zrelejša dela: »Novo literaturo«, ki je letos osnovana, umetnostno skrajno evičarska in diši po ortodoksnem marksizmu; »50 v Evropi«, ki je čisto modernističen in avtoritativni list. Vsi trije izhajajo v Beogradu.

Provincijski listi, katerih obstoj eden od bratov Popovićev neke v »Zapisi« tako uspešno zagovarja, bi bili: »Pregled« (Sarajevo), ki je zgovoren dokaz, kako duhovno intenzivni in v oskus sodobni so nekateri bosenski književni in kulturni delavci; »Zapisi« (Cetinje), ki so osrednji, leposlovje in znanstvo prinasajoč črnogorski list; »Južni pregled« (Skopje), ki ni dovolj reprezentativen z ozirom na veličino ozemlja, katero predstavlja; »Mlada Zeta« (Podgorica), ki jo je nedavno osnovalo nekoliko najmlajših iz Črne gore čista skupina je pred dobrim mesecem izdala tudi glasnik »Srž«; »Razvitak« (Dubrovnik), ki šele od novembra izhaja; »Mlada Bosna« (Sarajevo); »Dubrovnik« (Dubrovnik), ki bo počasi prešel v čisto književno znanstveno (in ilustrirano) revijo na Jadransko morje; »Naša iskra« (Aleksinac); »Književni polje« (Sabac); »Venturi« (Kruševac) in še nekateri.

Posebej naj omenim »Gajret« (Sarajevo), ki se je pod uredništvom pisatelja H. Huma iz programsko ozkega mohamedanskega družin kega glasila razvil v dober (posebej radi izvršne proze) belestrističen list. In še vrednost tedenske »Nerodne odbane«, ki je edino naše izrazito narodno-ideološko glasilo in zasluži radi klenih prilog vsestransko pozornost, moram pohvaliti.

Novih revij v novim letu, vsaj kolikor se doslej da razbrati, ne bo. Samo v Sarajevu pripravljajo še en »Pregled« (menda glasilo »Prosveta«).

Še par kratkih karakteristik srbskih revij in časopisov bi rad dal. Samo literarnega lista Srbi skoraj nimajo. Celó najlitteraturnejši »S. K. Glasnik« prinaša med drugim čisto strokovne razprave in ima rubrike za politiko, gospodarstvo, vojsko itd., ki nikakor strogo ne spadajo v tak list. Še bolj svobodni so s te strani nekateri drugi. Ravno radi preselbe diferencialnosti programov in posameznih področij udejstvovanja Srbi nimajo dosledno znanstvenih revij kot je naš »Čas«. Likovno-umetniške revije, ki bi vsaj dvomesečno seznanjala svet z novo in zavidno visoko stopnjo sodobno upodabljajoče umetnosti, Srbi sploh nimajo. Pa niti posamezne književne revije ne prinašajo slikarskih reprodukcij (kot je n. pr. pri nas »Dom in svet«). Slovenci smo radi maloštevilnosti morda opravičeni, ako si pomagamo na tak način. Srbi pa bi morali kot šeststajniški narod imeti vsaj upodabljajoče-umetnišni dvomesečnik, ker umetnostno vzviraniki znanstveniki imajo lepo število. Družinskih lista (analogno »Mladici«) nimajo.

Oblikovno so vse srbske revije (samo sarajevski »Pregled« izjavljam) neregularne. Še do danes so obrabljene starinske znanje oblike (ko naš »Lj. Zvon«), ki ni ne praktična, ne lepa.

Ze pri površnem pregledovanju srbskih revij ostro pada v oči, da pri njih ni kot recimo pri nas in skoraj povsod drugod dosledno izvedena idejna, svetovnoslovesna pripadnost posameznikov. Ne recem, da ne obstoja. Ali ni povzročeno. Pri njih ni književnika ali tavnega delavca sploh, ki bi sodeloval samo v enem listu, pri enem društvu. Ne. Skoraj vsa naivnejša imena zasedajo v »Glasniku« in v »Misli«, v »Letopisu« in v manjših provincijskih listih. Nekega apriornega nasprotstva in nezaupnosti ni med srbskimi književniki, ki je nasprotje tako vsakdanji pojav med Slovenci.

Eno stvari pa nam vsem, Srbom, Hrvatim in Slovincem, krvavo manjka. Skupnega v časopisni obliki izhajajočega književnega tednika, ki ga imajo razen Nemcev in Francozov in tolikih drugih celó prosvetno-kulturno za nami stoječih Bolgeri. Ker tak tednik bi največ pripomogel k medsebojnemu spoznavanju.

Beograd, 19. dec. 1929.

Tone Polokar.

Letošnje knjige Goriške Matice

Enajstje je »Goriška Matica« razposlala svoje knjige med naše rojake onstran meje; pa tudi tu jih lahko dobimo in zalozje ne bo odveč, če o teh knjigah izpregovorimo. Kodkar je okrašen letos z novimi risbami Toneta Kralja za mesece, ki jih vidimo poleg starejših na strani beležke. Starejša risbe so spremljale cerkveno leto, nove pa prikazujejo mesece po značaju. Vsebinska koledarja je zelo pestra in prinaša poleg kristoličnega gradiva tudi mnogo, v glavnem iz svetovnega slovstva prevedene leposlovne gradiva. — Francé Bevk: Umirajci Bog Triglav. Ta nova Bevkova povest se naslanja na sledeči stavek iz Rutarjeve folinske zgodovine: »L. 1331, 16. avgusta začne verški mikvizitor za Beneško in Friulansko, Francesco de Clugia, pridigovati krizarsko vojko zoper Kobaridce. Ondajšnji Slovenci so namreč molili neko drugo drevo in studenec pod njim. Vojna se vzdigne iz Cedada pod vodstvom Clugie in pride v Kobarid, poseka drevo in izruje ostanek stare vere.« O tej zanimivi povesti prirezeno še posebno oceno. — Druga leposlovna knjiga je Slavko Slavičeva povest: »Cigava si?« Povest je zajeta iz sodobnega

življenja in bo tudi posebej ocenjena. — Gizele Majevé »Gospodinstvo« ter tretji zvezek dr. J. Bačarjevega dela: »Zdravje in bolezen v domači hiši« ki ga je spisal dr. Josip Potrati, sta koristni in našim družinam gotovo dobrodošli knjigi, kajti pri nas si v mnogocem še vedno moramo pomagati s tuji viri ter izpopolnjuje gornji del občutni vrzeli v našem domačem zozavednem slovstvu. — Vzgoji posvečena knjiga: »Pod domačim krovom«, ki jo je sestavil Ciril Drekonja, obravnava važna vprašanja praktične vzgoje otrok ter je v mojih pogledih neprecenljiva; staršem in vzgojiteljem bo dragoceno pripomoček pri izveševanju njih težkega poklica. — Nande Vrbancarjeve »Slike iz prirode« predstavljajo srecen izbor iz našega domačega leposlovja, poljudnega znanstva in poezije. Knjiga je bogato ilustrirana s skrbno izbranimi slikami. — Torej vsega sedem knjig, v okusni zunanji opremitvi, vsebin ko bogatih in pestrih, je »Goriška Matica« poklonila svojim čitateljem. To priča o živahnem in pridnem delu te založnice, za kar ji gre brez pridržka velika pohvala.

narava našega kmeta in njegovega življenja, casih morda še preveč realistična. Jalen ne slika kmetijskih originalov, kakršne je slikal u. pr. Jurčič, temveč zajame kmetiško življenje v svoji celoti. Dočim je v njegovem »Domu« še jako mnogo papirnatega, pa diha »Ovčar Marko« res neposreden gorenjski planinski znak. Ne rešuje nobenih globokih problemov, temveč predvsem registrira in slika, zato ta povest za literarnega zgodovinarja ne bo noben mejnik, tudi poseben zgodovinski ne, pač jo bo na vsak ki mu pride pod roko, rad prebral do konca in z zadovoljstvom odložil. In hvaležnih bralcev bo našla nedvomno več, nego marsikakev drugo naše delo, o katerem besedišču naši pisarji na dolgo in široko. — G.

Slovenska enciklopedija. Pod uredništvom profesorja M. Weingarda je v Pragi izšel tretji zvezek enciklopedije »Slovania«. Vsebuje pregled slovenske filozofije I. Trdvega, zemljepis prof. A. Stuič, gospodarstva A. Bohača in pregled političnih oblik. Slednje poglavje, delo ranejšega prof. K. Kadžeta, je dopolnil njegov naslednik prof. T. Satunec s podatki o zadnjih izprehembah v Jugoslaviji.

O sovjetskem gledališču

Gledališki problem je v sovjetski Rusiji državni problem. Nepristano je v ospredju in tudi rešujejo ga z velikim polemikom in na vse mogoče načine. Gledališče je tam vsaj danes hrbenica vseh umetniških izražanj, drama (v širšem pomenu vzeto) je vodilni krogom najvsebinskejša književna vrsta. Vse sodobno rusko življenje je prežeto s politiko. Povsod jo uvajajo: v vojsko, v šolo, v trgovino in na kmete, na ulico in na oder. Država se zaveda, da je mogoče z odra najbolj in najlaže vplivati na maso, da je to najneposrednejši način za razumevanje in potencevanje kulturne revolucije. Zato so ruska gledališča znatno subvencionirana. Z gnutne strani se jim torej ni bati za obstanek in zato se laže in bolj posvečajo igri sami.

Gledališče je sorazmerno zelo mnogo. Prednaci Moskva kot vedno. Pa tudi v Leningradu in po drugih večjih mestih jih ni malo. Celó odre, ki goje samo eno dramsko vrsto, imajo; tako: Teater satire, Teater revolucije, Realistični teater, mladinske odre itd.

Vsa ruska gledališka umetnost naših dni v zadnjih korenih temelji v umetnosti »hudožestvenikov«. Iz njih je vzrasla in se jim še vedno ne more izgrizati. Čez dvajset let stare tradicijske vezi so se vedno močne. Pač pa se še vedno biče bol med »hudožestveniki« in levičarskimi gledališči. Nedržavnih odrov in igravskih družin skoraj ni. In se oni, ki obhajajo, so podvrženi strogi in nadležni cenzuri. Tako »je« lani zgodilo, da je bil pri-namni dramski pisec Buleakov nreagan v Kazan zato, ker je napisal usrelo dramo »Bela garda« in nieno nadaljevanje »Bege«, v katerem slika zredne dni generala Vranza na Krimu. Moskovski hudožestveni teater je namreč delo dobro našel in ga izrazilo in v primerni obliki rodal, narod pa je bil takoj navdušen za staro, predrevolucijsko snov. Sovjeti pa so napravili svojer delo vroli iz programa, avtorja pa prenali. Ker s vobodno umetnosti pri njih ni. Umetnost jim je samo sredstvo za dorego političnih ciljev. Zato je toliko problemske iskanosti, s vobestvosti, nam vsajih docela tujih reševanj in tendencičnih komunistično-propagandnih elementov v ruskih porevolucijskih delih.

V kvantitativnem pogledu gledališče v sovjetski Rusiji uspeva, v kvalitativnem oziru pa je padec očividni in porazen. Publika je v veliki večini proletarska. Obiskovalcev je izredno mnogo. Bivši beograjski režiser dr. B. Gave la, ki je bil ob lanskem tridesetletnici Hudožestvenega teatra tri tedne v Rusiji, je izjavil, da cel čas ni nikjer videl nezasedenih mest. To delstvo je razumljivo iz razloga, ker je vstopna večinska skrajno nizka, ponekod pa dajejo predstave celo zastoni. Vsaka večja tovarna ima za svoje delavce poseben gledališki dvorano s stalnimi predstavami za delavce.

Najposlušeljši sovjetski režiser je vsekakor Majerho'd. Čembe vredna sta tudi Tajrov in Stanislavski, ki pa ni vedno v Rusiji.

Deloma radi pomanjkanja novih efektnih dramskih del, se Polji pa radi velike umetniške vrednosti nekaterih predrevolucijskih pisateljev, so morali režiserji poseči za starimi, novi boljševiški ideologiji neprilagojeni ni deli. Tako je ravno Majerho'd na novo našel in izrazil v vsaki vlogi posebej da čisto svoj subjektivni akcent in ne trpi nikakih drugih celó željenih ali vsaj dovoljenih umetniških ekstravaganc in izrazite svojskosti, po kateri bi kateri od igravcev izstopal. Režiser je vse, igravec skoraj nič.

Igravskih šol in umetniških krožkov je mnogo, iz njih pa prihaja več režiserjev in teoretskih odskrsnih strokovnjakov, ko pa novih, poklicnih igravcev. Zato moram poudariti slabo stran tega dejstva da namreč ruski igravci v pretežni večini ni v sebi sklenjen; celota zase in umetnik, ki bi ustvarjal sam iz sebe in zato kaj več pomenil na deskah, ampak je le del mase, orodje v rokah režiserja, ki vsakemu novo našel in izrazil v vsaki vlogi posebej da čisto svoj subjektivni akcent in ne trpi nikakih drugih celó željenih ali vsaj dovoljenih umetniških ekstravaganc in izrazite svojskosti, po kateri bi kateri od igravcev izstopal. Režiser je vse, igravec skoraj nič.

Režiserji se povečini mladi, komaj iz šol prišli, se neizkušeni in brez tradicije. Zato so pa v zamislili tem bolj drzni.

Tehnika sovjetskih gledališč je do konca enostavna in preprosta. Ponekod celo zavese nimajo, da o kulisa in nalašč za to izbrani razsvetljavi niti ne govorim.

Se par besedi o letošnji zimski sezoni v sovjetski Rusiji. Samo v Moskvi pripravljajo pedeset novih, večinska izvornih del. Igrala se bodo v petnajstih državnih gledališčih. Pa je malo dram s socialnim problemom. Sližbena »Izvestija« pišejo o tej sezoni, da »ne otljublja nič posebnega v pogledu graditve socializma.« Eno samo gledališče je v Moskvi, ki nima na programu tendenčnih del. To je Opersko gledališče Stanislavskega.

Sedaj poskušajo sovjeterizirati se opere. Starejše opere z nesovjetsko ideologijo (»Traviata«, »Aida« itd.) so brisali iz programov. Dobili so izvorna dela Potockega (»Prodan«, Kniperja (»Grad vetrov«), Oranskega (»Nogomet«).

Majerho'd bo našel in izrazil režimski »Sirel« Bezimenkega in po eno delo Selvinskega (»Komandant 2«) in Trejakovega (»Otroka hode«). Davidovič je predelal Pihihov roman »Ugare«, ki postavlja problem odnosa otrok do staršev. Komorni teater pripravila eno delo Senifonova, Mali teater pa »Celovečji podvork«. Alekseja Tolstega »O Petru« bo dajal Drugi hudožestveni teater. Omenim vredno so še dela s politično osjto: »Prebujanje Indije« (Habil-Baba), »Banane in ananasi« in dr. Od sodobnih evropskih del bodo vpriporili tri čisto brezpomembna. Klasikov pa je v repertoaru čez tretino (Schiller, Ostrovski).

Tako približno stoji danes ruska odrska umetnost. V težke verige je vključena in če Bog da, bodo po nekaj letih že vsa domača in tuj, pred in porevolucijska dela lepo prilagojena na sovjetsko politično kopito. Še en korak, pa bomo tam, kjer prave umetnosti ni.

Tone P.

O zakonskem življenju

Dietrich von Hildebrand, po svoji velevažni in znameniti knjigi »Reinheit und Jungfräulichkeit« dobro znani monakovski učnjak, je izdal drobno knjižico, v kateri opisuje bistvo zakona in njega posvetitev v zakramentalni krščanski obliki v velikih potezah za širši krog čitatejev: »Die Ehe« (založba Ars sacra, Joseph Müller, München, 48 strani v oktavi in 13 slik v bakroisku, 1.60 M.). S pravico se omejuje knjižica na »fistko, kar je potrebno: Prikazuje veliko idejo zakona brez kazniščne primese; odgovarja upravičenemu modernemu občutju in zasluži največjega razširjenja. Oprema in izvršne reprodukcije slik starih in novejših mojstrov vabijo k nakupu mnogo nizke cene. — Sodobni paroli »erotizacija« zakonskega življenja zoperstavlja Dr. Franz Engelbert May v svoji knjigi »Die glückliche Ehe« (založba Ferdinand Schöningh, Paderborn, 195 str., 4 M.) zahteva po »erotizaciji« zakonskega življenja. Knjiga, ki vzdržuje pravo soglasje med idealistično-moraličnim naziranjem ter postenim realizmom, hoče služiti etično-praktičnemu življenju ter je zato držana v poludejši obliki. Smoter je skladno zakonsko življenje, ki je erotizirano ter citirano in se dviga na temelju trdne vernosti. Knjiga je povsem sodobna in priporočljiva.

Znamenita knjiga

izide okoli novega leta na slovenskem književnem trgu kot 10. zv. Znanstvene knjižnice, ki jo izdaja

Jugoslovanski knjižarni v Ljubljani, in sicer

Filozofija: Načelni nauk o človeku in njegovem mestu v stvarstvu,

ki jo je spisal univerzitetni profesor France Veber. To delce, ki ne obsega več kot 150 strani in je pisano z izredno jasnostjo, pomeni resničen dogodek v slovenskem duhovnem življenju našega stoletja. Nas najosodobnejši li'ozof, kojega ostroumnost nam je podarila že več del, ki razsvetljejo najaktualnejše probleme našega življenja, je v tej knjižici postavil takorekto vrh vsemu svojemu dosedanjemu izsledovanju: France Veber nam po svoji znanj analični metodi odkriva čudo, ki ga predstavlja v stvarstvu človek, da je namreč prirodno in izven-prirodno biije obenem, individualna osebnost, ki edina spoznava in se moti, edina zaslužno dela in greši, edina pozna svojevrstne odnose tako do prirode kakor do sočloveka in pa do one popolnoma neodvisne in absolutne osebnosti, ki jo pogled v notranje jedro celokupne naše narave nujno terja in jo imenujemo Bog. V tem trojem odnosu temelji tehnično-civilizatorični, socialno-etični in nadnaravno-odrešitveni razvoj človeštva; slednji razvoj, ki se vrši v obsevu cerkve, je hkratu oni razvoj človeštva, ki daje vsemu njegovemu razvoju sploh edini najvišji temelj in smoter: da se ustvari kraljestvo božje na zemlji. Temu razvoju je vse drugo podrejeno!

To knjigo dr. Franceta Vebera moremo torej z vso pravico imenovati veliko kulturno dejanje, ki bo globoko poseglo v naš duhovni razvoj: pomagalo bo razbiti okove materializma, s katerimi je velik del našega izobraženstva do sedaj gledal na svet, bo čedilčno doprineslo k osmišljenju vsega našega življenja v resnično krščanskem duhu in klicalo naš mladi red k čemu idealizmu, ki nam je danes tako potreben in ki more izvirati samo iz tako pravilnega in visokega pojmovanja človeške nadprirodne osebnosti, temelječe v božanstveni, kakor ga v tem svojem globokem delu razvija dr. Veber.

Likovna umetnost in filozofija

Med važnejšimi novostmi na polju likovne umetnosti je omeniti razkošno izdajo »Phidias« (325 večinska celestranskih slik, zal. Frankfurter Verlagsanstalt Berlin, vez. 45 RM), čigar avtor je Hans Schrader. Starogrška plastika zaživi v tej monumentalni knjigi na novo, raztolmačena po spretnem izdajatelju. — Slavnj nemški življenjepisc Emil Ludwig je pravkar izdal v založbi Ernst Rowohlt, Berlin, življenjepisa »Michelangelo«. Kdor pozna prejšnja Ludwigova dela, ki se odlikujejo po globokem pojmovanju in podrobnem studiju predmeta, bo rad posegel po tem njegovem najnovejšem delu. — Walter Ruttenbeck je posvetil velikemu krščanskemu protestantovskemu mislecju Sörenu Kierkegaardu ter njegovemu delu obširno studio (392 strani, zal. Trowitsch et Sohn, Berlin). Zlasti je prikazano osrednje Kierkegaardovo naziranje o »resničnem človeku pred resničnim Bogom« v vsej veličini in delakosežnosti prelepe misli. — V založbi Carl Schünemann, Bremen, je izšel prevod najznamenitejšega knjiške angleškega pisatelja G. K. Chesterton-a: »Der unsterbliche Mensch«. V tem kulturno-filozofičnem spisu o bistvu človeka ter o pomenu krščanskega poudaja Chesterton sintezo svojega svetovnega nazora.

Politično slovstvo

V založbi Amalthen-Verlag, Zürich, je izšla velevažna knjiga »Prozess der Diktatur«, ki jo je izdal Oto Fort de Battaglia (416 strani, 16 slik, cena vez RM 15). — Ta knjiga, ki je posvečena enemu najbolj perečih vprašanj sedanjega časa, vsebuje prispevke sledečih znamenitih mozi: prof. Bodrero, prof. Ferrero, Maurice Bedel, Juliusz Kaden-Bandrowski, Löbe, prof. Mehlis, André Maurois, Walter v Molo, Anatole de Monzie, Pater Muckermann, S. J., Ferdinand Ossendowski, Conde de Romanones, Jules Sauerwein, Hermann Wendel i dr. — Rudolf Olden: Stresemann (Ernst Rowohlt, Berlin). Olden opisuje knjižari, ki se je v malomeščanstvu začela in v svetovni zgodovini končala. Biografija Stresemannova je psihološko, torej na tolmačenje osebnosti prirejeno delo. — Upton Sinclair: Boston. (nemška izdaja: Malik Verlag, Berlin). Dasi je Sinclairovo delo roman, nam vendar nudi obilo politično-kulturnega gradiva, kajti v njem obravnava avtor znamenito justifikacijo italijanskih anarhistov Sacca in Vanzetti, ki se je lani izvršila v severno ameriški državi New York. Delo je hudo tendenčno, v umetniškem oziru pa najbolše delo slovečega Amerikanca dozdaj. — V okviru svojega življenjepisa »Elisabeth, Kaiserin von Oesterreich« (Verlag dr. Hans Epstein, Wien), nam odkriva znani avstrijski zgodovinopisec Karl Tschuppik zanimivo poglavje iz zgodovine avstrijske monarhije, za katero je porabil doslej neznane dokumente.

Leposlovne novosti

Indski pisatelj Dhan Gopal Mukerđzi je znan tudi pri nas po svojem delu »Mladost v džungli«. Založba Rütten et Loening, Frankfurt a. M. je pravkar izdala nemški prevod njegovega romana »Ghonda«, v katerem spoznamo življenje na indski vasi ter strogo vzgojo indskega otroka iz bojevniške kaste. Preprosti slog, v katerem piše Mukerđzi, je prikupen in vsebina po svoji močrosti in življenjski izkušnji bogata ter mikavna. — Najnovejša delo norveške katoliške pisateljice Sigrid Undset: »Gymnasien« je izšlo v isti založbi. To je roman iluzij mladega človeka, ki stoji v vrsticu sodobne družabne in verske napetosti. Še nikoli ni bilo razmerje te-le trojice: mati, sin in njegova izvoljenka, tako bogato, tenko in nežno opisano v svoji kompliciranosti, kakor v tem najnovešem delu Sigride Undset. — V nemškem prevodu je izšel tudi pomembni roman Mihajla Osorgina: Volk kružiti (Der Wolf kreist, Drei Masken Verlag, Berlin). Godi se v sodobni Moskvi ter predstavlja Rusia, ki se je priril do priznanja življenja.

S. Solovjov. Belgrajski Ruski naučni institut je proslavil 50letnico smrti velikega ruskega historika S. Solovjova (1828—1879). Spisal je kot profesor Moskovske univerze velikansko »Zgodovino Rusije od najstarejše dobe« v 29 knjigah, prvo kritično sliko ruske preteklosti, ki je do sedaj ohranila ves svoj izredni znanstveni pomen.

Janez Jalen: Ovčar Marko

Izvirna slovenska knjižna produkcija potaja zadnja leta vedno revnejša. Finžgar se utaplja v uredniških poslih, Zupančič pri gledališču ter v prevajanju Shakespearea in odina dva, ki zalagata knjižni trg brez prestanka z novimi deli večje ali manjše trajne vrednosti, sta Pregelj in Bevk. Skoro vse drugo so priložnostne stvari, ki bodo morda že jutri pozabljene, ne glede na to, da se vedno ožji krog literarnih producentov in kritikov razpisuje o njih na dolgo in na široko.

Zlasti revni smo pa danes na ljudski novesti ki bi bila zajeta res iz središča žitja in bilja našega ljudstva in ki bi imela ves pogoje, da se tudi vrne vanj. Eno izmed tednih takih del smo dobili pravkar z Jalenovim »Ovčarjem Markom«. Izhajalo je v »Mladici«, sedaj je pa izšlo tudi v ponatisu kot 26 zvezek »Mohorjeve knjižnice«. Dejanje se vrši v pisateljevi domovini, v zdravem gorenjskem ozračju pod Karavankami. In ves, prav ves značaj te pokrajine nosi tudi Jalenova povest. Pristna je, sveža, zaleta neopredelno iz življenja tamošnjega ljudstva. Pisatelj gleda na svoje rojake, njih delo in brige brez izumetničenih očal, zato veje iz njega zdrav realizem, kakor je realistična tudi

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10 349 tel št 23-28

Službe iščejo

Skladiščnik

elektro-radio-materijala - išče mesta. Naslov pove uprava »Slov.« št. 14.292.

Službodobe

Strojevodja

za žago s sedmimi polnojarmeniki, v Sloveniji - se išče za takojšnji nastop. - Oferte z oznako zahtev pod A. Šutej, Zagreb III., poštini pret. 10.

Mesarski pomočnika

za izdelavo raznih mesnih izdelkov - sprejem. Samo dobra moč. Nastop takoj. - Ponudbe pod »Samostojen« na upravo.

Prodajalka

starejša samostojna moč, kavcije zmožna, se sprejme za podružnico s špezijskim blagom v Ljubljani. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Samostojna moč« št. 14.422.

Pred nakupom

moških zimskih oblačil oglejte si velikansko zalogo v kontekstni industriji

JOSIP IVANCIC, Ljubljana

Dunajska cesta št. 7

Lastni ročni izdelki

Cene brez konkurence

Pouk

Šoferska šola

4. obl. kone Camernik, Ljubljana Dunajska c. 36 (Jugoavto). - Tel 2236. Pouk in praktične vožnje

Zasluzek

Dober zaslužek

vsako nedeljo. Za vsake večji kraj, vsako župnijo iščemo zastopnike, ki bi za dober zaslužek prevzeli malo delo. Pošljite svoje naslove pod šifro: »Dobro delo in dober zaslužek« na upravo »Slovenca« Maribor.

Vnajem

Gostilno ali kuhinjo

vzame v najem samostojna oseba z osebnimi pravicami, na promet, kraju. - Ponudbe na A. Pantar, Sp. Otok 24, Radovljica.

Slaščičarji, peki!

V Kranju, velikem industrijskem mestu, središču Gorenjske, oddam v najem lepe prostore in lokal za prodajo ali grem kot družabnik k večjemu peklu, slaščičarju za specialna peciva. - Naslov in ponudbe je poslati upravi »Slovenca« pod »Pekarija« št. 14.319.

Trgovski lokal

s skladiščem na Strossmayerjevi ulici, se odda takoj. Pojasnila pri Ing. Tornago, Poljanska c. 12.

Stanovanja

Sobico

išče akademik »1. januar«. Cenene ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Januar«.

Stanovanje s brano

se išče za dijaka petošolca real. gimnazije s 1. januarjem 1930 pri boljši rodbini v Ljubljani. - Ponudbe sprejema gospa Hanuš Ljubljana Gregorčičeva ulica 7.

Objave

Svarilo!

Proti vsakomur, ki bi govoril neresnične vesti, da hodim v Mestno lovišče loviti, bom sodnijsko postopal. L. Steiner.

Kupimo

Bukova drva

kupuje družba »Kurivo« Ljubljana Dunajska c. 33

20 % kronske bone

kupi Pučka štedion i za ložni zavod d. d. Osnik Desetična ul. 27

Mahovino

brasta in sliv ter bučne peške, kupujemo. - Ponudbe z vzorci na G. Hoffmann in Co. - Zagreb, Berislavičeva 3.

Žagovino

kupi vsako množino franko postaja v Sloveniji Josip Lindič - Ljubljana, Komenskega 17.

Prodamo

Orig. orijent. oprema brezhibna, se prod. Na ogled je pri Fran Skafarju, mizarstvo, Rimska c.

Pubasto perje

kilogram po 38 Din raz pošiljam po povzetju oamani 5 kg. - Potem čist bele goske kg po 130 Din in čist beli pub kg po 300 Din. - L. Brozović, Zagreb Ilica 92

Vatra Lesin

za podžiganje mesto trsk itd. se dobi v vseh trgovinah. Glavna zaloga: Josip Lindič - Ljubljana, Komenskega 17.

Vino Opolo

zajamčeno pristno, do konca decembra čez ulico po 10 Din v hotelu »Bellevue«. Ne zamudite ugodnosti!

Starinske skrinje

lepe, imam naprodaj po zelo ugodni ceni. Primereno za božična darila. - Emil Koprivnikar, Litija.

Elektromotor

30 KS, najnovejšega tipa, nemški izdelek, skoraj nov, 220/380 voltov, 66/38 amper, 1450 obratov - prodam za 15.000 Din.

Kupim valjec

gladek, dupli, 300 x 600 v absolut. dobrem stanju.

Motorni mlin, Novi Karlovci - Srem.

Obrt

Zvonila

hišna na Batter - ali elektro-tok gradi in popravlja Havliček Fran, konc. elektrotehnično podjetje, Ljubljana, Sv. Petra c. 5, hotel »Soča«, dvorišče. - Telefon št. 84.

Tvrda A. VOLK

ubijana, neslavi, vester, ljud, narejene vse vrste, šenično moko in druge, mivske, dolge, zabavne in cene.

Železnato vino

ekarne Dr. G. PICCOLI, v LJUBLJANI krepča, slabele, malokrvne odrasle in otroke

Luksuzno PECIVO

specijelno za praznike - pečeno parna pekarna tudi po naročilu. Schmid

Maribor, Jurčičeva 6

Razprodajalec dobre pust. Razpošiljam povsod

Zimske suknje

in druga oblačila za »ospode in otroke nudi po znatno nižani cenah

»Maček, Ljubljana, Aleksandrova 12

Trebušne in kilne pasove

najceneje pri

A. Besednik Ljubljana

»Leningova ulica št. 7

Naznanja se

da so prispela nova dalnatiška vina ki se točijo v gostilni pri »Iratniku« Sv. Petra c. 25 in Kette-Murnova cesta 26. Istotam domača in dalnatiška kuhinja in vsak dan sveže morske ribe

Kurja očesa

sajbolje sredstvo proti kurjim očesom CLAVEN

dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz vurnice in glavnega skladišča

M. HRNJAK CHAPAR - VISAH

Za Božič

velika izbira bombonov čokolade keksov obeskov daril

J. Vitek, Ljubljana

Sv. Petra cesta 1

J. Brandl, Maribor

Pianini in glasovirji. Zvočni in solidni. Priznana izdelava. Popravila in volanjanja od prvovrstnih spec. moči. Najžene, Dolgotrajne garancije. (Zastopstvo »Mannborg« harm. n. jev).

Širite »Slovenca«!

Foto D. Rovšek

vljudno naznanja glavno mu občinstvu v mestu in na deželi, da je

preselil in otvoril

svojo fotografsko obrt v lastno hišo Kolodvorska ul. št. 34 na 35, I nad. nasproti »Ljubljanskega dvora«.

Svoj novo moder opremljeni foto-atelje najtopleje priporočam ter vam čim za prvovrstno delo, po zmernih cenah. Obenem mi je čast opozoriti na gg fotografe in fotoamaterje na svojo foto-trgovino na istem kraju. V zalogi imam vedno najboljši razni fotomaterial, plošče in papirje.

Z velespoštovanjem

FOTO D. ROVŠEK

trgovina s fotopotrebščinami.

Posestva

Parcelo

kupim v okolici Ljubljane do 1000 m² veliko, pripravo za zgraditev dvostanovanjske hiše. - Navesti je ceno in lego upravi »Slovenca« poč »Lepa lega«.

»TRETORN«

varuje pred mrazom in se odlikuje po nenadkriljivi kakovosti in elegantni fazoni. Dobivajo se v vseh boljših trgovinah naše kraljevine

Kupujte samo

»TRETORN«

galoše in čevlje za sneg ker ni boljših.

Nova založba v Ljubljani

r. z. z. o. z. - LJUBLJANA - Kongresni trg 19

se priporoča pri nakupu daril

za Božič in Novo leto

Ima v zalogi vse pisarniške in šolske potrebščine v celih garniturah in posameznih, aume, koledarje itd. v vsakovrstni izloži, od najnejšega do najprejstosejšega blaga

Božata zaloga jasic in božičnega nakita

Pri naročbi celotnih CANKARJEVIH in FIŽGARJEVIH zbranih spisov kulantno o streže na oplačilo po do ovoru

Specijalistinja za steznike

M. STUZZI

LJUBLJANA - Tavčarjeva ulica št. 4 II. nadstropje - vogal Dunajske ceste

Prevzema in izgotavlja po meri vsa v to stroko spadajoča dela. TREBUŠNE PASOVE, PRECIOZA, kakor tudi modele, predpisane po zdravnikih kar najvestneje. - Popravila se radevoljno prevzemajo

V globoki žalosti naznanjamo tužno vest, da je naša predobra soproga, mati, stara mati in tašča, gospa

Antonija Orešnik

posestnica in gostilničarka

dne 19. decembra po kratkem trpljenju, previdena s tolažili sv. vere, v 64. letu svoje starosti, umrla.

Pogreb nenadomestljive blage pokojnice se bo vršil v soboto dne 21. decembra ob 3 popoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Na Polzeli, dne 19. decembra 1929.

Žalujoči neutolažljivi ostali.

Brez posebnega naznanila

Lana

pletenine

v veliki izbiri po nižanih cenah

7a Božič

SELENBURGOVA UL.

Prva celotna izdaja!

Doktorja Francea Prešerna

Zbrano delo

Cena Din 40,-, eleg. vezana Din 55,-

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

JAVOR * LOGATEC

LESNA INDUSTRIJA

Gabriel Obiak - Slovenija

Brzo avni: naslov: Javor Logatec - Telefon interurban 8

Izdeluje vsakršno pohištvo iz trdega in mehkega lesa, kakor spanice, edilnice, kuhinje i. t. d. Z jamstvom proti razsušitvi. - Cene zmerne!

IZVRŠUJE ENOBARVNE IN VEČBARVNE FOTOTIPIJE, ENOBARVNE, VEČBARVNE AUTOTIPIJE, KOMBINIRANE KLIŠEJE ZA NAVADEN IN NAJFINEJŠI PAPIR KLIŠEJE PO PERORISIH, SLIKAH IN R. SB. H, ROKOPISIH IN FOTOGRAFIJAH ZA RAZGLEDNICE, REKLAM. SLIKE, VINJETE

RADI PRESELITVE FEBRUARJA 1930. V BISOŠEV, O ISTE CESTE NASPLOTI EVANGELJSKE CERKVE PROJEKTA O VSE NASOSTOJAČE BLAGO

PO ZNIŽANIH CENAH

ELEKTROTVRDKA
A. VERBAJS
GOSPOVSKE Ulica 13

Razpis tajniških služb

Z nastopom 1. februarja 1930 se razpisuje mesto tajnika za Okrajni odbor vranski na Vranskem, kateremu se poveri, tekom leta tudi se mesto tajnika za Občinski urad trga Vransko in Posojilnice na Vranskem.

Plača po dogovoru. Prošnje v običajnih prilogah in s pričevali o poprejšnjem službovanju in o usposobljenosti za vseh troje mest, je vlagati potom pošte v zapечатnih ovitkih na Zupanstvo trga Vransko do 31. decembra 1929.

Bányai preproge

Garantir. trajne barve, čista volna, najcenejše vozlane preproge domač izdelak

★

se dobiva v vseh boljših trgovinah s preprogami.

Pohištvo posteljnine

preproge linoleum, posteljne garniture in odeje, zavese posteljne vložke, žimnice, blaznine in volnene odeje goste perie za postelje, aliriki, morska travla, konjsko žimo, otomane, divane, blago za pohištvo itd. Vse po tako nizkih cenah dobite pri

Karol Preis

MARIBOR - Gospodska ulica šte. 20
Ceniki brezplačno. Ceniki brezplačno.

Pierre L'Ermitte: 42

Žena z odprtimi očmi

Teta Cecilija je razdražena in postaja zmerom slabše volje. Vsak hip se ozira proti terasi ob damski obali, od koder ima priti vsak hip glavni stan 'Stare Rakovice'.

Pol štirih!

Po vseh stezicah prihajajo iz gozda potniki in se bližajo pomolu.

Parnik daje prve znake življenja od sebe. Mornarji prihajajo počasi, mirno, v širokih modrih hlačah, ki kažejo velike krpe v vseh oblikah in barvah. Napravijo si pot med ljudstvom in preden spustijo potnike na brod, naložijo kovčge, kolesa in ostalo prtljago.

»Kako, da še vedno ni gospoda voditelja!« je vzkliknila teta Cecilija. »Mika me, da bi se vrnila pogledat, kaj ga še zadržuje. Morda naju še kaj potrebuje? Prav gotovo je kak zadržek. Ponuditi bi mu bila morala Pen'apona za prtljago...«

Rolanda jo prijazno pomiri:

»Tetka, saj je šele pol štirih. Imajo še dobre pol ure časa.«

»Dobre pol ure! Ti govoriš po svoje... Toda pomol je poln ljudstva. Pogledj to množico! Kako naj pride pravočasno na ladjo s svojimi kovčgi! Ponavljam ti: očitam si prav zares, da mi nisi ponudila Pen'apona!«

»Uboji Pen'apona!... Oa vendar ni dosti močan za tako veliko težo...«

»Tiho bodi! Saj bo počil od maščobe... Eala sem se le, da te ne vznemirim.«

»Torej... sem jaz kriva?«

»La... ti si kriva! Zdej je pristo tako daleč, da se moram tebe bati...«

»Oh, teta!«

Za pod božično drevesce

priporočamo našo bogato izbiro zelo prikladnih daril

kakor:

Razno modno blago za obleke in plašče
Fine modne barhente in baržune
osobito najfinejše znamke „Linden“
Velour, šifon, razno svilo
Šifone in batiste od Din 9— naprej
Barvaste batiste za damsko perilo
Cefirje za moško perilo
Garniture za spalnice in jedilnice
Preproge za divane iz pliša, volne in svile
Vsakovrstne posteljne odeje
Preproge, predposteljnike
Erotrne in platnene brisače
Linolej na meter in odmerjen
Platneni in balistasti žepni robci
Največja izbira zastorov itd.

A. & E. Skabernè, Ljubljana

Tovarna za izdelovanje likerjev, dezertnih vin in sirupov

JAKOB PERHAVEC

GOSPOSKA ULICA 9 :: MARIBOR :: GOSPOSKA ULICA 9

Pristna slivovka, droženka, brinjevec, konjak, rum, vse vrste likerjev, sadnih sokov, spirit, oinski kis, esenčni kis, čaj v zavutkih in odprt. — Na drobno in na debelo.

Zahvala.

Povodom trojčnega jubileja, to je 25 letnice samostojnega obrtniškega delovanja, srebrne poroke in 50 letnice rojstva sem prejel od vse strani, znan ev in pri telu v toliko čestitk ter izrazov simpatij da mi je n moglo se zahvaliti vsakomur posebej. — Zahvaljujem se najiskrenejše tem potom.

Ljubljana, dne 21. decembra 1929.

Filip Pristou
solastnik tvrdke Pristou & Bricej

Izmed sodobnih književnih izdaj so

dr. Ivan Preglievi izbrani spisi

priznana tako po vsebini kakor po opremi na prvem mestu.

Vsak zvezek stane broširan Din 45 — elegantno vezan Din 60—.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKJE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
IL NADSTROPJE

Vsa pletena oblačila

za male in velike, izgotovljena iz najboljših volne, kupite poceni v

pletarni M. VEZJAK

MARIBOR, Vetrinjska ulica 17.

Posebno priporočam pletene obleke v najmodernejših barvah in fasonah.

Stern Jurij
hišni posestnik

danes 19. decembra, v 76. letu svoje dobe, mirno v Gospodu zaspal. — Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v soboto 21. decembra ob 1/2 15 (pol treh) iz hiše žalosti, Tatenbachova ul. 20, na franciskansko pokopališče na Pobrežju. Sv. masa zadušnica bo darovana dne 31. decembra ob 1/2 6 v baziliki Marije Matere milosti.

Maribor, 19. decembra 1929.

kolonijo in njeno prtljago, zlasti pa naj pazi pri izstopu na kopnem:

»Če pojde vse dobro, Vam obljubim za jutri lepo napitnino!«

Nato se ozre na malčke:

»Uboji moji otroci, v Pornicu voda ne bo dovolj visoka in izstopiti boste morali na Novellardu, kjer baš popravljajo pomol...«

»Nikar jih tako ne ponižujete, tetka... saj vendar niso več otroci... To so že celi možje! Ne bodo, ne, obupali...«

»Ti nimaš prav nič srea!«

»Hvala Vam... Zamudila sem spet lepo priliko, da bi se izkazala z molčanjem!«

»Saj vendar dobro veš, da je na Noveillardu morje vselej precej razburkano. Zato tam tudi pomol vedno zelo trpi. Pri izstopu iz ladje meni nič, tebi nič — tvegaš in se zmočiš... časih te val kar na lepem od nog do glave zasuje... In otroci morajo takoj na vlak, tako da se jim prav zlahka primeri, da premočeni prebičujejo noč v vozu, in se jim utegne zgoditi, da zbolijo in izgubijo v nekaj urah vse, kar so tekom meseca dni tu pridobili... Gospodična Rolanda, ki bo lepo spala v svoji postelji, pravi temu seveda, da ni nič čeprav je nevarnost tako očitna. Zagotavljam Vas, gospod voditelj, da me to prav resno skrbi... Ne vesite, kako me miče, da bi vas pospremila v Pornico, kjer poznam gospo Constantinovo, ki je tako spretna v vseh stvarih...«

»Tetka, ali pogledj vendar, morje je danes mirno kakor luža...«

»Tukaj... Ampak veš-li, kakšno bo tam doli, kakor hitro se dvigne veter?«

»Prav lahko si to predstavljam...« je vztrajala Rolanda, ki je bila tistega dne prav posebno razpoložena za šalo.

»Seveda!... prav lahko si predstavljaš! Kakor da bi se morje kaj oziralo na to, kar si ti predstavljáš...«

»Tako je!«

»Glejte... pogledjte!«

»Kje?«

»Pri blagajni!«

Veliki bregovinski omnibus je baš zavil pred leseno kolibico, ki je služila parobrodni družbi za uradni prostor in za potniško blagajno.

Natran je do vrha s kovčgi, vrečami, nahrbtniki, rasovi, glasbili in prtljago vsake vrste; ne manjkalo niti vreče krompirja in soli, ki jih odnašajo praktični otroci, da jih poklonijo svojim staršem za spomin z otoka.

Kdor ima srečo, misli na sestre... »

Malčki so mislili na svoje sestre in gospod voditelj je podpiral njih dobre namene.

Teta Cecilija, ki je vačena gledati na velike razdalje, preži na gospoda voditelja in na Roger'a Maude, kakor da jima hoče zdaj zdaj priskočiti na pomoč.

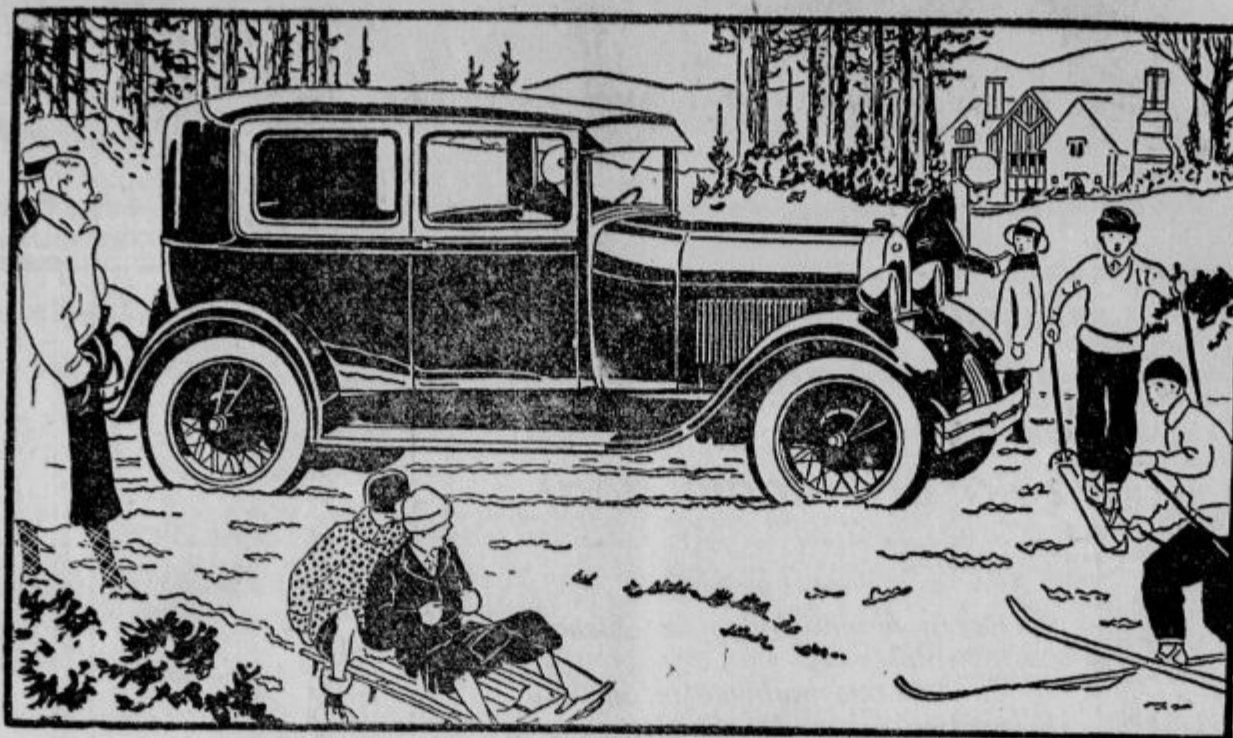
Toda od daleč je že spoznala da baranta's s postrežkom, da bi jira prepeljal prtljago na vozičku do parnika S'ara grifa Pinaud, ki ima kapo postrani, jira s svojo samokolnico, ki je zvrhara s poštnimi pošiljkami, odpira pot v gneči — Parižani kaj radi pisarijo pisma!

Naposled!... Gospod voditelj in Roger sta prišla do otrok in mladeničev, jih z velikim trudom zadržila v skupino in odvedla proti ladji, kamor je baš tisti hip dovoljen pristop potnikom, zaradi česar se pomol vidno prazni.

Gospod voditelj ugleda teta Cecilijo! Takoj prihiči, da se od nje prisrčno posloviti ter se ji toplo zahvali.

»Bili ste naš angel varuh... naša majka... naša majčica... Nikdar ne bodo moji malčki pozabili na Vas!«

Tetka vsa ganjena posluša; pokliče pomorščaka, ki je imel nadzorstvo ladje, ter mu polaga na srce

Najugodnejša kupčija na avtomobilnem trgu

Neslišen, popolnoma zaprt, mehanični šestzavorni sistem z notranjo ekspanzijo. Potom nožnega pedala se upravlja-jo zavore na vsa štiri kole-sa, potem ročnega vzvoda dve od omenjenih popolno-ma neodvisni zari na zad-njih kolesih. Nerazdrobljivo Triplex steklo v vetrobranu. Štirje dvojno delujoči amor-tizerji.

Ako ste prej hoteli nabaviti luksuzna vozila s kapaciteto, ki je večja od 100 kilometrov na uro, z idealnimi peresi, oskrbljena z vso popolnostjo moderne tehnike ter najbolj rafinirano eleganco, ki pripada ravno luksuznemu vo-zilu, pomislite, kake cene bi morali izdati pred nedavnim časom, da bi bili v stanju zadovoljiti to svojo željo. 80.000 do 120.000 dinarjev ali pa še več!

Ravno cena novih Ford-vozil je, v razmerju s tem, kar ona nude, ter z ozirom na njihove nepri-merne kakovosti, razočaran karak-

teristični znak te nove iznajdbe Henry Forda in s tem opravič-ni popolnoma označbo „popolni prevrat današnjega merila auto-mobilistične vrednosti“.

Ogledajte si torej ta nova Ford-vozila, prepričajte se o njihovi najmanjši poedinosti, preiz-kusite jih, ter krmilite jih lastnoročno. Prišli boste do prepričanja, da se Vam ni še nikdar za dobo avtomobilizma nudila tako ugodna kupčija. V vožnji je vozilo veliko, v upo-rabi je isto malo, a v vsakem pogledu vrednejše od njihove cene.

Vsak Fordov zastopnik Vam nudi brezobvezno in brezplačno poizkusno vožnjo.

Cene:

Phaeton	Din. 48.800
Roadster	„ 48.000
Coupé	„ 57.800
Tudor Sedan	„ 56.100
Fordor Sedan	„ 63.200
Sport-Coupé	„ 57.800
Trgovski-Coupé	„ 56.000

Cene se razumejo za poedino vozilo, ocarinjeno, vključno ublažilca sunkov s petkratno pneumatiko. Spremembe cen brez prejšnjega obvestila so pridržane.

F O R D M O T O R C O M P A N Y . T R I E S T E